

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

ELEKTRİK PİYASALARINDA
ELEKTRİK YÜK TALEBİ VE GÜN ÖNCESİ ELEKTRİK FİYAT TAHMİNİ:
TÜRKİYE UYGULAMASI

Yüksek Lisans Tezi

Fahrettin FİLİZ

Ankara-2016

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

ELEKTRİK PİYASALARINDA
ELEKTRİK YÜK TALEBİ VE GÜN ÖNCESİ ELEKTRİK FİYAT TAHMİNİ:
TÜRKİYE UYGULAMASI

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Fazıl GÖKGÖZ

Ankara-2016

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

ELEKTRİK PİYASALARINDA
ELEKTRİK YÜK TALEBİ VE GÜN ÖNCESİ ELEKTRİK FİYAT TAHMİNİ:
TÜRKİYE UYGULAMASI

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Fazıl GÖKGÖZ

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Tez Sınavı Tarihi

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(21/04/2016)

Fahrettin FİLİZ

TEŐEKKÜR

Tezimle ilgili çalıőmamda beni yönlendiren ve sürekli destekleyen değerli hocam Prof. Dr. Fazıl GÖKGÖZ'e çalıőmalarımda sevgi ve anlayıőı ile bana yardımcı olan değerli eőime ve bana sonsuz destek ve özverileri ile iyi bir eğitim olanağı sağlayan değerli aileme teőekkürler...

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ŞEKİLLER	x
TABLolar	xiii
KISALTMALAR	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ELEKTRİK PİYASASININ DİNAMİKLERİ

1.1. Elektrik Piyasası Hakkında Temel Bilgiler	4
1.2. Dünya Elektrik Piyasasındaki Gelişmeler	8
1.3. Türkiye Elektrik Piyasası Tarihi Gelişimi ve Elektrik Piyasası Yapısı	17
1.3.1. Tarihsel Gelişim	17
1.3.2. Gün Öncesi Piyasası	19
1.3.3. Gün İçi Piyasası	21
1.3.4. Dengeleyici Güç Piyasası	22

İKİNCİ BÖLÜM

ELEKTRİK PİYASASINDA ELEKTRİK YÜK TALEP VE FİYAT TAHMİN

YAKLAŞIMLARI

2.1. Elektrik Yük Talep ve Fiyat Tahmin Modellerin Önemi	23
2.2. Genel Tahmin Model Yaklaşımları	24
2.2.1. Elektrik Yük Tahmin Yaklaşımları	25
2.2.2. Elektrik Fiyat Tahmin Yaklaşımları	26

İÇİNDEKİLER (DEVAM EDİYOR)

	<u>Sayfa No</u>
2.3. Yapay Sinir Ağları Yaklaşımı.....	28
2.3.1. Biyolojik Sinir Hücre Yapısı.....	30
2.3.2. Yapay Sinir Hücresinin Yapısı.....	31
2.3.3. Yapay Sinir Ağlarının Sınıflandırılması	33
2.3.4. Yapay Sinir Ağlarının Tasarımı	44
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
TÜRKİYE ELEKTRİK PİYASASINDA ELEKTRİK YÜK TALEBİ VE GÜN ÖNCESİ FİYAT TAHMİN UYGULAMASI	
3.1. Amaçlar, Veri, Sınırlılıklar ve Yöntem.....	48
3.1.1. Amaçlar	48
3.1.2. Veri.....	48
3.1.3. Sınırlılıklar	52
3.1.4. Yöntem.....	53
3.2. Elektrik Yük Talep Miktarı Tahmin Uygulaması.....	54
3.2.1. Elektrik Yük Tahminini Etkileyen Unsurlar	54
3.2.2. Elektrik Yük Talep Miktarı Tahmin Uygulaması	56
3.2.3. Elektrik Yük Talep Tahmin Uygulaması Sonuçları	61
3.3. Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Uygulaması.....	71
3.3.1. Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahminini Etkileyen Unsurlar	71
3.3.2. Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Uygulaması.....	72
3.3.3. Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Uygulaması Sonuçları	78
GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	88
SUMMARY	91

İÇİNDEKİLER (DEVAM EDİYOR)

	<u>Sayfa No</u>
ÖZET	93
KAYNAKÇA	95
EKLER :	103
Ek-1: XOR Kapısı	105
Ek-2: Jacobian Matrisi	105
Ek-3: Hessian Matrisi	105
Ek-4: PCA Ön İşlemi Uygulanmayan Elektrik Talep Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları	106
Ek-5: PCA Ön İşlemi Uygulanmayan Elektrik Gün Öncesi Fiyat Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları	107
Ek-6.1: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GD Logsig Elektrik Talep Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları	108
Ek-6.2: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GD Tansig Elektrik Talep Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları	109
Ek-6.3: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GDM Logsig Elektrik Talep Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları	110
Ek-6.4: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GDM Tansig Elektrik Talep Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları	111
Ek-6.5: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre BFGS Logsig Elektrik Talep Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları	112
Ek-6.6: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre BFGS Tansig Elektrik Talep Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları	113

İÇİNDEKİLER (DEVAM EDİYOR)

	<u>Sayfa No</u>
Ek-6.7: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre LM Logsig Elektrik Talep Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları	114
Ek-6.8: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre LM Tansig Elektrik Talep Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları	115
Ek-7.1: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GD Logsig Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.....	116
Ek-7.2: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GD Tansig Elektrik Talep Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları	117
Ek-7.3: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GDM Logsig Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.....	117
Ek-7.4: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GDM Tansig Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.....	119
Ek-7.5: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre BFGS Logsig Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.....	120
Ek-7.6: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre BFGS Tansig Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.....	121
Ek-7.7: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre LM Logsig Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.....	122
Ek-7.8: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre LM Tansig Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.....	123

ŞEKİLLER

	Sayfa No
Şekil 1. 2012-2014 Yılları Arasında ABD Doları/TL Günlük Değişimi ve PTF Saatlik Değişimi.....	6
Şekil 2. 2012-2014 Yılları Arasında Türkiye Elektrik Yük Talep Miktarı Değişimi. Değişimi	7
Şekil 3. Dünya Elektrik Piyasalarının Gelişimi	10
Şekil 4. Avrupa Elektrik Piyasaları	15
Şekil 5. 1970-2001 Yılları Arasında Türkiye Elektrik Piyasasındaki Önemli Gelişmeler.	18
Şekil 6. Elektrik Fiyat Tahmin Modelleri.....	23
Şekil 7. Biyolojik Sinir Hücresi	31
Şekil 8. Yapay Sinir Hücresinin Matematiksel Modeli.....	32
Şekil 9. Gözetmeli Öğrenme.....	33
Şekil 10. Kuvvetlendirmeli Öğrenme.....	35
Şekil 11. Yapay Sinir Ağlarının Sınıflandırılması.	36
Şekil 12. İleri Beslemeli Yapay Sinir Ağı.....	36
Şekil 13. Yinelenen Yapay Sinir Ağı	37
Şekil 14. Hopfiled Net	38
Şekil 15. Momentum Etkisi..	40
Şekil 16. 2012 Yılında İllere göre Türkiye Elektrik Yük Tüketim Miktarı Dağılımı.....	50
Şekil 17. Türkiye Elektrik Tüketim Ağırlıklı Hesaplanan Sıcaklık Değerleri. .	51
Şekil 18. PCA Ön İşlemi Uygulanmayan Elektrik Yük Talep Tahmin Modeli.	58

ŞEKİLLER (DEVAM EDİYOR)

	Sayfa No
Şekil 19. 2012-2014 Yılları Arasında Türliye Elektrik Yük Talep Miktarları...	53
Şekil 20. PCA Ön İşlemi Uygulanan Elektrik Yük Tahmin Modeli.....	60
Şekil 21. PCA Ön İşlemi Uygulanmayan Modellerin Sinir Hücre Değişimine Göre MAPE Değerleri	63
Şekil 22. PCA Ön İşlemi Uygulanmayan BFGS ve LM Modellerinin Sinir Hücre Değişimine Göre MAPE Değerleri	64
Şekil 23. Geçek Veri ile Model Tahmin Sonuçlarının Kıyaslanması (03.03.2014 – 31.12.2014).....	65
Şekil 24. 18.09.2014 Tarihinde YTP Değişimi	66
Şekil 25. Elektrik Yük Talep Tahmin Uygulaması Günlük Bazda MAPE Dağılımı	67
Şekil 26. Elektrik Yük Talep Tahmin Uygulaması Saatlik Bazda MAPE Dağılımı	68
Şekil 27. Gerçek Elektrik Yük Miktarı ile Tahmin Modeli Elektrik Yük Miktarı (07.12.2014 - 21.12.2014)	70
Şekil 28. Henry Hub Doğal Gaz Değişimi	72
Şekil 29. PCA Ön İşlemi Uygulanmayan Elektrik Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modeli.....	75
Şekil 30. Gün Öncesi Elektrik Fiyat Verileri	76
Şekil 31. 2012-2014 Yılları Arasında Gün Öncesi Elektrik Fiyatlarının Dağılımı.....	76

ŞEKİLLER (DEVAM EDİYOR)

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 32. PCA Ön İşlemi Uygulanan Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modeli	77
Şekil 33. PCA Ön İşlemi Uygulanmayan Modellerin Sinir Hücre Değişimine Göre MAPE Değerleri.	80
Şekil 34. PCA Ön İşlemi Uygulanmayan BFGS ve LM Modellerin Sinir Hücre Değişimine Göre MAPE Değerleri	81
Şekil 35. Gerçek Veri ile Model Tahmin Sonuçlarının Kıyaslanması (03.03.2014 - 31.12.2014).....	82
Şekil 36. 03.03.2014-31.12.2014 Tarihleri Arasında PTF Histogramı	83
Şekil 37. Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Uygulaması Günlük Bazda MAPE Dağılımı.....	84
Şekil 38. Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Uygulaması Saatlik Bazda MAPE Dağılımı.	85
Şekil 39. Gerçek Elektrik Fiyat ile Tahmin Modeli Elektrik Fiyatı (07.12.2014 - 21.12.2014).....	87

TABLULAR

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Dünya Genelinde Gün Öncesi Elektrik Piyasalarına Geçiş Tarihleri	12
Tablo 2. 2001-2015 Yıllarında Türkiye Elektrik Piyasasındaki Gelişmeler	19
Tablo 3. Yapay Sinir Ağları Konseptinin Tarihsel Gelişimi.....	29
Tablo 4. Yapay Sinir Ağları Öğrenme Algoritmaları.....	44
Tablo 5. Genel Yapay Sinir Ağ Performansı Ölçüm Algoritmaları	47
Tablo 6. G20 Ülkelerinin Elektrik Üretim Miktarları ve Oranları	55
Tablo 7. Elektrik Yük Talep Tahmin Uygulaması.....	57
Tablo 8. PCA Ön İşlemi Uygulanan Elektrik Yük Talep Tahmin Uygulaması.....	59
Tablo 9. Elektrik Yük Talep Tahmin Modellerinde Kullanılan Algoritmaların MAPE Değerleri.....	62
Tablo 10. Elektrik Yük Talep Tahmin Uygulaması Günlük MAPE Değerleri	68
Tablo 11. Elektrik Yük Talep Tahmin Uygulaması Saatlik Bazda MAPE Değerleri	69
Tablo 12. Elektrik Gün Öncesi Fiyat Tahmin Uygulaması	73
Tablo 13. PCA Ön İşlemi Uygulanan Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Uygulaması	74
Tablo 14. Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerinde Kullanılan Algoritmaların MAPE Değerleri	79

TABLolar (DEVAM EDİYOR)

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 15. Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Uygulaması	
Günlük MAPE Değerleri.....	85
Tablo 16. Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Uygulaması	
Saatlik Bazda MAPE Değerleri	86

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AR	: Otoregresif
ARIMA	: Birleştirilmiş Otoregresif Hareketli Ortalama Modeli (<i>Autoregressive Integrated Moving Average</i>)
ARMA	: Otoregresif Hareketli Ortalama Modeli (<i>Autoregressive Moving Average Model</i>)
ART	: Adaptif/Uyumlu Resonans Teorisi (<i>Adaptive Resonance Theory</i>)
BTU	: İngiliz Isı Birimi 1BTU=0.293 Wh
BFGS	: Boydan, Fletcher, Goldfarb ve Shanno
DGP	: Dengeleme Güç Piyasası
EÜAŞ	: Türkiye Elektrik Üretim Anonim Şirketi
EPIAŞ	: Elektrik Piyasaları İşletme Anonim Şirketi
EPDK	: Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
Hz	: Hertz
IEA	: Uluslararası Enerji Ajansı (<i>International Energy Agency</i>)
G20	: 20 Grubu (Group of 20)
GARCH	: Genelleştirilmiş Otoregresif Koşullu Değişen Varyans (<i>Generalized Autoregressive Conditional Heteroskedasticity</i>)
GD	: Gradyan Azalımı (Gradient Descent)
GDM	: Gradyan Azalımı Momentum (<i>Gradient Descent with Momentum</i>)

KISALTMALAR (DEVAM EDİYOR)

GİP	: Gün İçi Piyasası
GÖP	: Gün Öncesi Piyasası
LNG	: Sıvılaştırılmış Doğal Gaz (<i>Liquefied Natural Gas</i>)
LM	: Levenberg-Marquardt
MA	: Hareketli Ortalama (<i>Moving Average</i>)
MWh	: Megawatt Saat
MAPE	: Genel Ortalama Mutlak Hata Yüzdesi (<i>The mean absolute percentage error</i>)
MAE	: Ortalama Mutlak Hata (<i>Mean Absolute Error</i>)
PJM	: Pennsylvania, Jersey, Maryland
PTF	: Piyasa Takas Fiyatı
PCA	: Temel Bileşen Analizi (<i>Principal Component Analysis</i>)
RMSE	: Ortalama Hata Kareler Kökü (<i>Root Mean Squared Error</i>)
SOM	: Kendi kendine Öğrenen Haritalar (<i>Self-Organizing Maps</i>)
SGÖF	: Sistem Gün Öncesi Fiyat
TEDAŞ	: Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
TEİAŞ	: Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi
TETAŞ	: Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt Anonim Şirketi
TEK	: Türkiye Elektrik Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TL	: Türk Lirası
TWh	: Terawatt Saat

KISALTMALAR (DEVAM EDİYOR)

YAL : Yük Alma

YAT : Yük Atma

YTP : Yük Tahmin Planı

YSA : Yapay Sinir Ağları

WMAPE : Ağırlıklı Ortalama Mutlak Hata Yüzdesi
(*Weighted Mean Absolute Percent Error*)

WEC : Dünya Enerji Konseyi (*World Energy Council*)

GİRİŞ

Türkiye’de sanayileşme ve kentleşme ile beraber elektriğe olan talep gün geçtikçe artmaktadır. Elektrik talebindeki artışa bağlı olarak sektörde yeni yatırımlara ve finansman ihtiyaçlarına gereksinim artmıştır. Bu ihtiyaçların sağlanması için özel sektörün piyasaya dahil olması önem arz etmektedir. Serbestleşen elektrik piyasasında, katılımcıların sektörde oluşacak elektrik talep miktarını ve elektrik fiyatlarını kısa, orta ve uzun vadede tahmin etme ihtiyacı bulunmaktadır.

Edison, elektriğin genelde aydınlatma amacıyla kullanıldığı 1882 yılında Pearl Caddesi İstasyonu’nu kurmuştur. İstasyon başlangıçta toplamda 400 adet lamba sahibi olan 85 müşterisine hizmet vermeye başlamıştır. Şirketin 1884 yılında müşteri sayısı 508’e, kullanılan lamba sayısı ise 10.164 ulaşmıştır. Pearl Caddesi İstasyonu’nun müşterileri elektriği sadece aydınlatma amacıyla kullandıklarından sistemdeki günlük elektrik yük talebini tahmin edebilmek için ihtiyaç duyulan parametre yalnızca sistemdeki aktif lamba sayısıdır. Sistemdeki lamba sayısına göre, elektrik yük miktarı tahmini kolayca hesaplanmaktadır. Günümüzde ise elektrik aydınlatmanın yanı sıra ulaşım, iletişim, üretim gibi bir çok amaçla gerek evlerde gerekse endüstrilerde kullanılmaktadır. Bu sebeple, elektriğe olan bağımlılıklar basitçe modellenememektedir. Tüketicilerin ihtiyaç duydukları elektriğe ulaşabilmeleri ve üreticilerin sağlıklı şekilde rekabet edebilmeleri için elektrik fiyatının ve elektrik yük talep miktarlarının doğru tahmini hayati öneme sahiptir.

Elektriğin kullanım alanı arttıkça elektrik talebini ve bununla doğrudan ilişkili olan elektrik fiyatını etkileyen faktör sayısı da artmıştır. Elektrik talebi ve elektrik fiyatı; nüfus, ekonomik veriler, sıcaklık, nem, yağış, sosyal kültürel olaylar gibi tahmini zor birçok parametre ile yakından bağlantılıdır. Bu bağlantıların varlığı elektrik yük talep miktarı ve elektrik fiyatı için başarılı tahmin modellerinin oluşturulmasını zorlaştırmaktadır.

Yapay zeka uygulamalarından biri olan yapay sinir ağları, insan beyninin çalışma yapısını taklit ederek mevcut verileri analiz edip, bu verilerden farklı öğrenme algoritmaları ile yeni bilgiler oluşturan bilgi işlem teknolojisidir. Verilerin arasında fonksiyonel veya lineer ilişki olmadığı durumlarda yapay sinir ağları başarıları nedeniyle istatistiksel metotlar yerine kullanılan yöntemlerden birisidir. Elektrik talebi ve elektrik fiyatını etkileyen parametreler arasında gerek fonksiyonel gerekse lineer ilişki olmaması sebebiyle yapay zeka uygulamalarından biri olan yapay sinir ağları, elektrik yük talep ve fiyat tahmin modellerinin oluşturulması için uygun bir çözümdür.

Bu çalışmanın konusu, Türkiye enerji piyasalarından alınan Yük Tahmin Planı (YTP) ve Piyasa Takas Fiyatı (PTF) verisi kullanılarak elektrik yük talep ve fiyat tahmin modellerinin, yapay zeka metodu olan yapay sinir ağ yöntemi ile geliştirilmesi, geliştirilen modellerin tahmin başarılarının kıyaslanması, en iyi tahmin başarısına sahip modellerin ayrıntılı incelenmesidir.

Tezin birinci bölümüne elektrik piyasasının dinamikleri hakkında bilgiler verilerek başlanmış, Dünya elektrik piyasaları hakkında genel bilgiler ile devam edilmiş ve Türkiye elektrik piyasası işleyiş yapısı anlatılmıştır. İkinci bölümde literatürde elektrik piyasaları için önerilen elektrik yük ve elektrik fiyat tahmin modelleri araştırılmıştır. Popüler bir tahmin yöntemi olan ileri beslemeli yapay sinir ağlarının yapıları ve algoritmaları üzerinde detaylı durulmuştur. Üçüncü bölümde 2012-2014 yılları arasında Türkiye elektrik piyasası için gün öncesi fiyat tahmin ve elektrik yük talep tahmin modelleri oluşturulmuştur. Oluşturulan sayısal modeller kıyaslanarak Türkiye elektrik piyasası için 2012-2014 yılları arasındaki veriye göre en başarılı elektrik yük ve fiyat tahmin modeli belirlenmeye çalışılmıştır. Gün öncesi elektrik fiyat ve talep tahmini için oluşturulan en başarılı modellerin sonuçları günlük ve saatlik bazda analiz edilerek ayrıntılı olarak incelenmiştir. Sonuç bölümünde ise; elektrik gün öncesi fiyat tahmin ve elektrik yük talep miktarı için oluşturulan modellerin sonuçları değerlendirilmiş ve gelecekte yapılabilecek çalışmalara ilişkin öneriler belirtilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ELEKTRİK PİYASASININ DİNAMİKLERİ

1.1. Elektrik Piyasası Hakkında Temel Bilgiler

Piyasa kavramı, bir mal veya hizmetin alıcılarının ve satıcılarının karşılıklı iletişim içinde olduğu, para veya mal karşılığında mal, hizmet dolaşımını gerçekleştirdiği yer olarak tanımlanabilir. Enerji piyasası; elektrik, doğal gaz, petrol gibi enerji ürünlerinin veya türevlerinin alınıp satıldığı piyasalardır. Piyasa yapısının özellikleri ile piyasa emtiası arasında yakın bir ilişki vardır. Piyasa analizi yapılırken piyasa emtiasının karakteristik özelliklerini analiz etmeden doğru piyasa analizi yapılamayacağı gibi piyasa için doğru tahmin modelleri de geliştirilemez.

Elektriğin üretimiyle tüketiminin aynı zamanda gerçekleşmesi bir başka ifadeyle depolanamaması elektrik emtiasının en ayırt edici özelliğidir. Elektriğin depolanamaması anlık elektrik üretim ve tüketiminin de kontrol altında tutulması ihtiyacını doğurmaktadır.

Elektrik piyasasında arz talep dengesinin sağlanması hem teknik hem iktisadi açıdan önem arz etmektedir. Teknik olarak; anlık arz ve talebin dengelenmediği durumda sistemdeki voltaj, frekans ve akım değerlerindeki değişim tüm kullanıcıları etkileyecektir. Örneğin; Türkiye’de 28.05.2014 tarihinde nihai halini alan “Elektrik Şebeke Yönetmeliği” gereği gerilim frekansının 50 Hertz (Hz) etrafında %0.4 toleransla 49.8 Hz ve 50.2 Hz

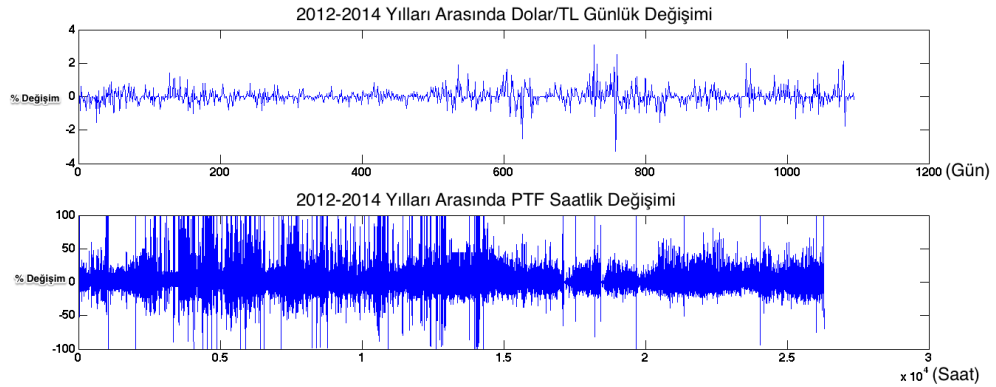
bandında olması gerekmektedir (İşcan ve İnce, 2015). Elektrik frekansının bu dar bant içerisinde kalması için elektrik arz ve talebinin dengede olması gerekmektedir. Elektrik talebinin karşılanmadığı durumda enerji açığı ortaya çıkarken, sistem frekansı 50 Hz'den aşağı düşer, elektrik arzı talepten fazla olduğu durumda enerji fazlası ortaya çıkarken, sistem frekansı 50 Hz üstüne çıkar. Bu durum elektrik şebekelerinde ciddi sorunlara yol açabilir.

İktisadi açıdan elektrik arz ve talep miktarının eşit olması yani piyasanın denge noktasına gelmesi beklenmektedir. Piyasada bulunan elektrik üreticilerinin talepten daha az veya fazla elektrik arz etmesi piyasa dengesini bozacaktır. Örneğin elektrik üreticileri, talepten fazla elektrik ürettikleri durumda üretim için gerçekleşen maliyetlerini dengeleyemeyecek ve üreticiler zarar edeceklerdir.

Elektrik piyasalarının diğer önemli bir özelliği ise elektrik fiyatının volatilitésinin oldukça yüksek olmasıdır. Elektrik fiyat volatilitésini diğer piyasalara kıyasla oldukça fazladır (Yamin v.d., 2004). Elektriğe olan talep mevsimlere, kullanım gün ve saatlerine, kullanım bölgelerine göre sürekli dalgalanma halindedir. Talepteki bu dalgalanmalar elektrik fiyat volatilitésini artırmaktadır.

Elektrik fiyatlarını elektrik yük talep miktarından ayıran en büyük fark fiyat volatilitésinin oldukça büyük olmasıdır (Aggarwal v.d., 2009). Elektrik fiyatlarında oluşan fiyat değişiminin büyüklüğünü analiz etmek amacıyla

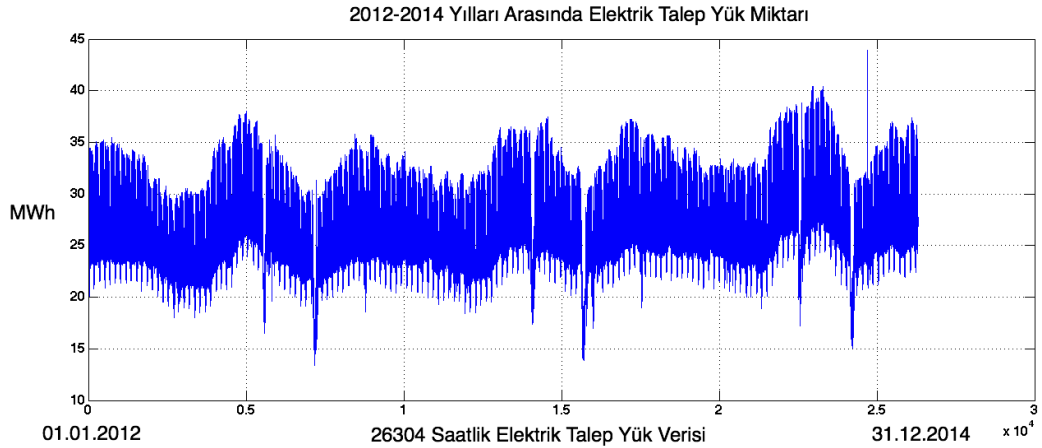
Türkiye piyasasında Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Dolar/TL volatilitesi ile EPIAŞ tan alınan Piyasa Takas Fiyat (PTF) volatilitesi kıyaslanmıştır. PTF gelecek gün için Türkiye elektrik piyasalarında oluşturulan gün öncesi elektrik fiyatıdır. Şekil 1, Türkiye elektrik piyasasında PTF saatlik değişimi ile ABD Doları/TL günlük değişimi göstermektedir. Elektrik fiyatlarındaki değişimin %100'den fazla olduğu durumlarda grafiğin kolay yorumlanabilmesi adına değişim %100 olarak kabul edilmiştir. Şekil 1'de elektrik fiyatlarında oluşan saatlik volatilitenin, ABD Doları ile TL arasında oluşan volatiliteden en az 10 kat fazla olduğu gözükmemektedir. Elektrik piyasalarında elektrik fiyatlarının ani yüksek artışları veya azalışları elektrik fiyatlarının analizinde ve fiyat tahmin modellerinin oluşturulmasında önemli bir sorunu teşkil etmektedir.

Şekil 1. 2012-2014 Yılları Arasında ABD Doları/TL Günlük Değişimi ve PTF Saatlik Değişimi.

Elektrik yük talep miktarı mevsimsel, haftalık, günlük ve saatlik periyotlarda değişim göstermektedir. Elektrik talebinin periyodik değişimi talep tahmin modellerinde önem arz etmektedir (Berk, 2015). Mevsimsel periyotlar dikkate alındığında, kış aylarında ısıtma ve aydınlatma amaçlı

kullanım arttığı için elektriğe olan talep de yükselecektir. Yaz mevsiminde, soğutma amaçlı kullanım sebebiyle elektrik talep miktarı artış gösterebilmektedir. Elektrik talep miktarı haftalık bazda incelendiğinde, hafta sonları işyerlerinin ve fabrikaların çalışmadığı zamanlarda talep miktarı azalacaktır. Gün içerisinde genelde sabah mesai saatleri öncesi düşük olan elektrik talep miktarı, mesai saatleri ile artacaktır. Bu gibi tekrarlanan olaylar, elektrik yük talep miktarındaki değişimin periyodik karakteristiğe sahip olmasına neden olmaktadır. Şekil 2, Türkiye’de 2012-2014 yılları arasında gerçekleşen elektrik yük talep miktarının periyodik değişimini göstermektedir.

Şekil 2. 2012-2014 Yılları Arasında Türkiye Elektrik Yük Talep Miktarı.

Elektriğin depolanamaması, fiyat volatilitésinin yüksek olması ve talep miktarında genelde gözükten periyodik değişim, elektrik piyasa yapısını etkilemektedir. Elektriğin depolanamaması ve elektrik fiyat volatilitésinin yüksek olması fiyat tahmin modellerinin başarısı üzerinde olumsuz etkiye yol açmaktadır. Elektrik yük talep miktarının periyodik özellik göstermesi talep tahmin modellerinin başarısını olumlu etkileyecektir.

1.2. Dünya Elektrik Piyasasındaki Gelişmeler

Elektrik piyasası uzun yıllar boyunca kamu mülkiyeti altında dikey bütünleşik¹ bir yapıda faaliyet göstermiştir. Elektrik piyasalarının dikey bütünleşik bir yapıda faaliyet göstermesinin başlıca nedenleri olarak; elektrik piyasasında üretim için yüksek sermaye gerekiyor olması, elektriğin depolanamaması ve elektriğin zorunlu bir ihtiyaç olması sayılabilir (Çetintaş ve Bicil, 2015). Son yirmi yılda ise bir çok ülke elektrik piyasasında serbestleşme sürecine girmiştir. Diğer piyasalarda serbest piyasaya geçişler sonucunda elde edilen başarının enerji sektöründe yaşanacağı düşüncesi, serbest elektrik piyasasına geçişi tetikleyen önemli bir etkidir.

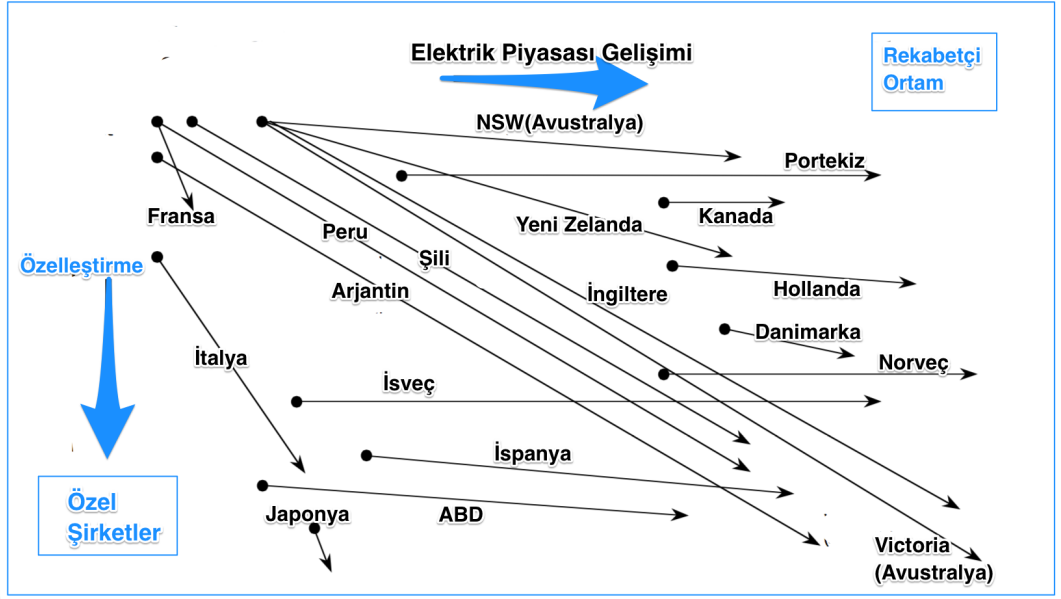
Dünya elektrik piyasasında 1990 yılından itibaren devlet tekelindeki işletmeler elektrik üretim, iletim ve dağıtım alanlarında hakimiyetlerini yitirmeye başlamışlardır. Bu dönemden önceki elli yıl boyunca genel eğilim elektriğin büyük yatırım isteyen santraller aracılığıyla üretilmesi olduğu için, elektrik üretimi bu yatırımı yapabilecek güce sahip olan devlet tekeli tarafından gerçekleşiyordu. Doğal gaz türbini gibi yeni teknolojiler sayesinde elektrik üretimi için gerekli santrallerin maliyeti ciddi şekilde düşmüştür. Bu durum dikey bütünleşik yapının değişmesine yol açmıştır (Boisseleau, 2004).

Buna ek olarak aşağıda sıralanan faktörler de dikey bütünleşik yapının değişmesinde etkili olmuştur (Sioshansi ve Pfaffenberger, 2006).

1.Elektrik üretim, dağıtım ve iletim hizmetlerinin tamamının tekel konumunda bir şirket tarafından yönetilmesi.

- **Kamu Borcu:** Bazı ülkelerde (Avustralya gibi) devletin borcunu azaltmak için gelir kaynağı yaratmak amacıyla elektrik üretimi, iletimi ve dağıtım alanlarında özelleştirmeye gidilmiştir.
- **Alt Yapı Yatırımlarının Eksikliği:** Gelişmekte olan ülkelerde serbestleşmeye geçilmesinin altında yatan önemli sebeplerden biri, dikey bütünleşik yapıda devlet tarafından karşılanan altyapı yatırımlarının yetersizliğidir. Elektrik piyasasında serbestleşme, yabancı yatırımcılara bu alanda yatırım yapma imkanı vermiştir.
- **Merkezi Yapıdan Kaynaklanan Sorunlar:** Dikey bütünleşik yapıda ülkelerin elektrik operasyonlarına ilişkin her türlü planlama, tahmin, yatırım ve yönetim tek yerden merkezi olarak yapılmaktaydı. Elektrik sektörünün büyümesiyle, karmaşık olan bu yapı gittikçe yönetilmez hale geldiği için merkezi olmayan bir yapıya geçiş zorunlu hale gelmiştir.

Ülkeler dikey bütünleşik yapıdan, daha rekabetçi ortama geçme amacıyla özelleştirme girişimlerinde bulunmaktadır. Hagler Bailly firması tarafından yapılan çalışma, dünya genelinde elektrik piyasalarının gelişimleri Şekil 3'te göstermektedir. Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya elektrik piyasalarında özel şirketler daha ağırlıklıdır. Fransa, Peru, Şili elektrik piyasalarında ise dikey bütünleşik yapı daha belirgindir (Jentsch, 2001).

Kaynak: Jentsch,2001

Şekil 3. Dünya Elektrik Piyasalarının Gelişimi.

Dikey bütünleşik yapıdan kaynaklanan bazı problemleri çözmek üzere piyasalarda serbestleşmeye geçilmesine rağmen, elektrik piyasalarında serbestleşme yeni problemleri de beraberinde getirmiştir. Serbestleşmeye geçme sebeplerinin başında gelen piyasa katılımcıları arasında rekabetçi ortam yaratma sorunsalı, uzun yıllar dikey bütünleşik yapı içinde yer almış olan devlet yönetimindeki kurumların özelleştirilmesi ile çözülememiştir. Bu kurumlar serbest piyasa yapısına başlangıçta uyum sağlayamamıştır.

Amerika Birleşik Devletleri Kaliforniya eyaletinde yapılan serbestleşme girişimi başarısız olmuştur. Kaliforniya eyaletinde serbestleşme sonrasında elektrik piyasasının önde gelen üç kuruluşundan iki tanesi iflas etmiştir. Bu durum ciddi elektrik kesintilerine ve elektrik fiyatlarında kayda değer yükselişe yol açmıştır. Literatürde Kaliforniya krizi olarak adlandırılan olay ile

sonuçlanmıştır. Bu gibi problemlerin, piyasanın serbestleşmesinden ziyade serbestleşmeye geçiş sürecinin yanlış tasarlanmasından kaynaklandığı belirtilmektedir (Boisseleau, 2004).

Ülkeler, elektrik serbestleşme reformlarını kendi koşullarını göz önüne alarak yapmaktadır. Ülkelerin coğrafi, sosyo-ekonomik yapıları birbirinden farklı olduğundan ülke koşullarına göre elektrik piyasalarına geçiş zaman ve yöntem olarak değişim göstermektedir. Dünya genelinde bazı ülkelerin gün öncesi elektrik piyasalarına geçiş tarihleri Tablo 1’de gösterilmektedir. Genel olarak elektrik piyasasına geçiş süreci devlet mülkiyetindeki özelleştirmeler, elektrik reformlarının çıkarılması, elektriğin üretim, iletim ve dağıtım aşamalarının ayrılması, düzenleyici mekanizmalarının kurulması aşamalarını içermektedir. Bu bölümde genel olarak dünya genelinde elektrik piyasaları tanıtılıp, yapıları ve market çözümleri hakkında bilgiler verilmiştir.

Tablo 1. Dünya Genelinde Gün Öncesi Elektrik Piyasalarına Geçiş Tarihleri

Ülke	Yıl	Piyasa Adı
İngiltere	1990	England and Wales Electricity Pool
Norveç	1992	Nord Pool
İsveç	1996	Nord Pool
İspanya	1998	Operadora del Mercado Espanol de Electricidad
Finlandiya	1998	Nord Pool
ABD	1998	California Power Exchange (CalPX)
Hollanda	1999	Amsterdam Power Exchange (APX)
ABD	1999	New York ISO (NYISO)
Almanya	2000	Leipzig Power Exchange (LPX)
Almanya	2000	European Energy Exchange (EEX)
Danimarka	2000	Nord Pool
Polonya	2000	Polish Power Exchange, PolPX
ABD	2000	Pennsylvania, New Jersey, Maryland (PJM)
İngiltere	2001	UK Power Exchange (UKPX)
İngiltere	2001	Automated Power Exchange (APX UK)
Slovenya	2001	Borzen
Fransa	2002	Powernext
Avusturya	2002	Energy Exchange Austria (EXAA)
ABD	2003	ISO New England
İtalya	2004	Italian Power Exchange (IPEX)
ÇEK	2004	Operator Trhu s Elektrinou (OTE)
ABD	2005	Midwest ISO (MISO)
Belçika	2006	Belgian Power Exchange (Belpex)

Kaynak: Weron, 2006

Avrupa piyasasında serbestleşme 1990 yılında İngiltere ve Galler'de başlamıştır. Avrupa 1992 yılında tek bir elektrik piyasası oluşturmak için üç amaç belirlemiştir. Bunlar elektrik piyasasında serbestleşme, paydaşların sisteme dahil olmasını sağlamak ve market içinde şeffaflığı sağlamaktır (Murray, 1999). İngiltere ve Galler'de elektrik hizmetlerinde üretim, iletim ve

dağıtım bölümleri ayrımı sağlanarak elektrik piyasasının serbestleştirilmesi yönünde ilk adım atılmıştır.

İngiltere ve Galler'de serbest elektrik piyasasına geçilmeden önce elektrik sektörü üç kurumdan oluşmaktaydı. Bunlar Merkezi Elektrik Üretim Kurulu (CEGB), Bölgesel şirketler (RECS) ve Elektrik Kurulu (The Electricity Council) kurumlardır. CEGB bölgesel şirketlere elektrik üretmek ile sorumludur. Bölgesel şirketler 32 kV ve altındaki gerilim seviyelerindeki elektriği dağıtmak ile sorumludur. CEGB başkanı, bölgesel şirketlerin başkanları ve sabit iki üyeden oluşan ve temel görevi sektörde arz güvenliğini sağlamak olan kurum Elektrik Kuruludur (Gündoğdu, 2008). 1989 yılında çıkarılan Elektrik Kanunu ile üretim National Power ve PowerGen şirketleri tarafından yapılmaya başlanmıştır (Börü, 2009). Dağıtım, 12 bölgesel şirketin mülkiyetinde kalacak şekilde pay edilmiş, iletim National Grid şirketinin sorumluluğuna verilmiştir.

İngiltere'de 1990-1994 yılları arasında elektrik şirketlerinin karları %108 artış göstermiş, aynı süre içerisinde elektrik şirketlerinin hisse senetlerinin değeri %170 oranında yükselmiştir (Şandır, 2007). Bu veri ışığında İngiltere'de elektrik piyasasının serbestleşme sürecinin başarılı geçtiği söylenebilir. Ancak, İngiltere'de elektrik piyasasına geçişi sürecini başarısız bulan görüşlerde mevcuttur. Bu görüşü savunanlara göre, İngiltere'de kurulan elektrik piyasası ile rekabetli yapı oluşturulmuş fakat bu yapı elektrik sistemini daha da riskli hale getirmiştir. Thomas Steven

“Electricity Liberalisation: The Beginning of The End” isimli raporunda elektrik fiyatlarındaki düşüşlerin küçük tüketiciye yansımayıp, sadece büyük tüketicilere yansıdığı bahsetmiştir (Steven, 2004).

İspanya serbest elektrik piyasa yapısına Compañia Operadora del Mercado Español de Electricidad (OMEL) piyasa işletmecisi adıyla 1998 yılında geçmiştir. OMEL spot ve vadeli piyasaları denetlemekten, yük dağıtımından ve uzlaştırmaktan sorumludur. İspanya elektrik piyasa düzeninde 50MW üzerinde üretim yapan üreticiler, eğer ikili anlaşma kapsamında değilse elektrik havuzuna teklif vermek zorundadır. Elektrik havuzuna verilen fiyatlar sonucunda bir marjinal fiyat belirlenir. Serbest tüketiciler, dağıtım şirketleri ve tedarikçiler elektrik alımı için teklif verebilirler. OMEL Avrupa'nın diğer elektrik piyasalarından sınırlı iletim kapasitesi nedeniyle izole yapıdadır (Steven, 2004).

Almanya 1998 yılında yürürlüğe giren “Enerji Ekonomisi Hukukunun Yeniden Düzenlenmesi” hakkındaki yasa ile serbest elektrik piyasa ekonomisine geçişe adım atmıştır. Bu yasa ile Almanya elektrik sektöründe üretim ve pazarlamayı rekabete açmış fakat iletim ve dağıtım aşamalarında tekel yapısını korumuştur (Ünal, 2007). Elektrik, 2000 yılının ortalarına kadar ikili kontratlar ile alınıp satılmıştır. 2000 yılının mayıs ayında APXDE (APX “Deutschland”) kurulmuş, aynı yılın haziran ve ağustos aylarında ise sırasıyla Leipzig Power Exchange (LPX) ve European Exchange (EEX) kurulmuştur.

LPX ve EEX ticaret hacimleri sürekli artarken, APXDE başarısız olmuş ve Aralık 2000'de işlemlerini durdurmuştur (Boisseleau, 2004).

İskandinav Havuzu (Nord Pool) elektrik piyasası oluşumu 1992 yılında Norveç'in elektrik alanındaki serbestleşme süreci ile başlamıştır. 1996 yılında İsveç, 1998 yılında Finlandiya, 2000 yılında Danimarka sisteme dahil olmuştur. Nord Pool ilk uluslararası elektrik market olma özelliği taşımaktadır. Avrupa'da bulunan enerji piyasaları Şekil 4'te verilmiştir (Schuttelaar, 2011).

Kaynak: Schuttelaar, 2011

Şekil 4. Avrupa Elektrik Piyasaları.²

² EPIAŞ, 2015 tarihinde PMUM tarafından yürütülen elektrik piyasası işletim faaliyetini devralmıştır.

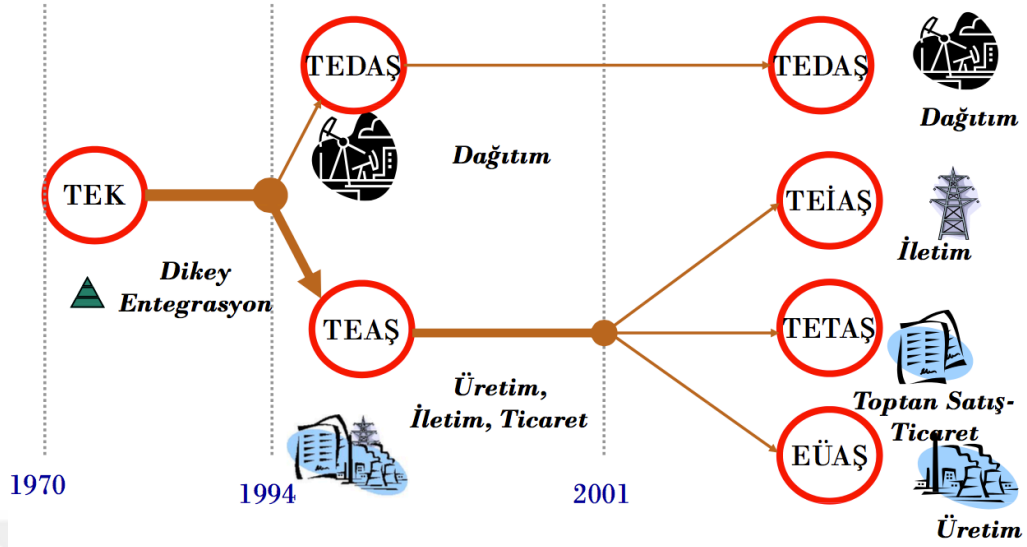
Amerika Birleşik Devletleri elektrik reformlarını diğer ülkelerden ayıran en önemli farklardan biri kamu işletmelerinin özelleştirme aşamasının olmamasıdır. ABD elektrik sektörü genelde özel şirketlerin ve belediyelerin elindedir. 1998 yılına kadar elektriğin %80'ni Pasifik Gaz ve Elektrik, Güney Kaliforniya Edison ve San Diego Gaz ve Elektrik firmaları karşılıyordu. Dikey bütünleşik yapının sonucu olarak bu işletmeler kendi üretim tesislerine, iletim ve dağıtım şebekelerine sahiptiler (Weinstein ve Hall, 2001). Pennsylvania-New Jersey-Maryland (PJM) marketi, ABD ve Dünyanın en büyük elektrik marketidir. PJM işlemlerine 1997 yılında başlamış ve 2000 yılında gün öncesi piyasa yapısı açılmıştır. PJM piyasa yapısı ikili anlaşmalar ve bir elektrik havuzundan oluşmaktadır. Kaliforniya elektrik krizi ABD'de olduğu kadar Dünya gündeminde de önemli bir yer işgal etmektedir. Toptan elektrik fiyatlarında %500 oranında artış görülmüş fakat perakende elektrik satış fiyatı sabit olduğundan, 1998 yılı öncesi elektriğin % 80'ni sağlayan şirketlerden Güney Kaliforniya Edison ve Pasifik Gaz şirketleri iflas etmişlerdir (Joskow, 2001).

Avustralya'da ulusal elektrik piyasasının kurulumu ile uzun vadeli kontratların yapılması, gün öncesi ve anlık piyasa oluşumu hedeflenmiştir (Murray, 1999). Avustralya'da serbest elektrik piyasasına geçiş 1998 yılında başlamış ve geçiş sonrasında elektrik fiyatları reel bazda %40 oranlarında düşmüş ve devletin maddi yükü azalmıştır (Şandır, 2007). Ulusal Elektrik Piyasası İşletme Limited Şirketi (NEMMCO) Avustralya elektrik piyasasını düzenler.

1.3. Türkiye Elektrik Piyasası Tarihi Gelişimi ve Elektrik Piyasası Yapısı

1.3.1. Tarihsel Gelişim

Türkiye’de elektrik ilk kez 1902 yılında Tarsus’ta su değirmenine bağlanan dinamo ile üretilmeye başlanmıştır. İstanbul, ilk defa 1914 yılında Silahtarağa teknik santralinden elde edilen elektriği kullanmaya başlamıştır. 1930 ile 1980 yılları arasında elektrik faaliyetleri dünya ile paralellik göstererek kamu tekeli ile yönetilmiştir. Kamu egemenliğindeki Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) 1970 yılında kurulmuştur. TEK, 1994 yılında bakanlar kurulu kararı ile üretim ve iletimden sorumlu Türkiye Elektrik Üretim-İletim Anonim Şirketi (TEAŞ) ve dağıtımdan sorumlu Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi (TEDAŞ) olarak iki yapıya ayrılmıştır. 5 Şubat 2001 tarih ve 2001/2026 sayılı bakanlar kurulu kararı ile TEAŞ’ın yerini Türkiye Elektrik Üretim AŞ (EÜAŞ), Türkiye Elektrik İletim AŞ (TEİAŞ) ve Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt AŞ (TETAŞ) almıştır. 1970 ile 2001 yılları arasındaki elektrik piyasası gelişmeleri Şekil 5’te özetlenmektedir (Erten, 2012).

Kaynak: Erten, 2012

Şekil 5. 1970-2001 Yılları Arasında Türkiye Elektrik Piyasasındaki Önemli Gelişmeler.

Elektrik sektörünü yeniden yapılandıracak rekabete dayalı piyasa oluşumu 2001 yılında yayımlanan 4628 sayılı kanun ile başlamıştır. Bu kanun ile kamunun düzenleyici bir rol üstlendiği, rekabetin esas olduğu bir elektrik piyasası oluşturma sürecine girilmiştir. 14 Nisan 2009 tarih ve 27200 sayılı Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği ile gün öncesi piyasasına geçme usulleri belirlenmiştir (Börü, 2009).

Elektrik piyasanın faaliyetlerinin düzenlenmesi ve denetimini sağlamak adına 2001 yılında Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) kurulmuştur. TEAŞ yerini TEİAŞ, TETAŞ ve EÜAŞ'a bırakmıştır. 30 Mart 2013 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile piyasa gerçekleşen mali uzlaştırma işlemleri ve piyasaların işletilmesi tanımlanmıştır. Bu kanun kapsamında Elektrik Piyasaları İşletme

Anonim Şirketi (EPIAŞ) kurulmuştur (Çetintaş ve Bicil, 2015). Türkiye elektrik piyasasında 2001 yılı sonrası gerçekleşen önemli olaylar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. 2001-2015 Yıllarında Türkiye Elektrik Piyasasındaki Gelişmeler.

2001	Doğal Gaz Piyasası Kanunu(No.4646)
2001	Elektrik Piyasası Kanunu(No.4628)
2001	EPDK'nın kurulması
2005	Yenilenebilir Enerji Kanunu (No.5346)
2007	Nükleer Enerji Kanunu (No.5654)
2007	Enerji Verimliliği Kanunu(No.5627)
2007	Jeotermal Kanunu (No.5686)
2009	Yeni Enerji Arz Güvenliği Strateji Dokümanı
2011	Gün Öncesi Piyasasının Açılması
2012	EÜAŞ özelleştirmeleri
2013	Yeni Elektrik Piyasası Kanunu(No. 6446)
2015	Enerji Piyasaları İşletme Anonim Şirketi (EPIAŞ)

Enerji Piyasaları İşletme Anonim Şirketi (EPIAŞ), 14.03.2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabi olarak, 12 Mart 2015 tarihinde resmen kurulmuştur. EPIAŞ enerji piyasasının şeffaf, güvenilir ve etkin çalışmasından sorumludur.

1.3.2. Gün Öncesi Piyasası

Elektrikte ticareti genelde ikili antlaşmalar ile yapılırken serbestleşen piyasalar ile yerini gün öncesi piyasası, gün içi piyasası ve dengeleyici güç

piyasasına bırakmaktadır. Gün öncesi piyasası katılımcılarının bir sonraki günün her bir saati için alış-satış ve fiyat-miktar teklifleri verebildikleri piyasadır. Arz ve talebin kesişmesi ile Piyasa Takas Fiyatı (PTF) oluşur.

Elektrik piyasasında tek alıcı, ve satıcı modelinden serbest piyasa modeline geçişin ilk aşaması gün öncesi planlama sistemidir. Gün öncesi planlama sistemi 2009 tarihinde işlerlik kazanmıştır. 14 Nisan 2009 tarihli ve 27200 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği gün öncesi planlama hakkında bilgi vermektedir.

- “Gün öncesi piyasasının alt yapısının kurulması ve işlerlik kazanmasına kadar gün öncesi dengeleme, gün öncesi planlama aracılığıyla gerçekleşir. Gün öncesi piyasanın işlerlik kazanacağı tarih en az 1 ay öncesinden Kurul Kararı ile ilan edilir.”

Piyasa katılımcılarına, ikili anlaşmalar dışında bir sonraki gün için elektrik alış verişi sağlayan gün öncesi piyasasına 14 Nisan 2011 tarih 3169-13 sayılı Kurul Kararı ile 1 Aralık 2011 tarihinde geçilmiştir. Gün öncesi planlama ile gün öncesi piyasası arasındaki belirgin fark, gün öncesi planlamaya katılımın zorunlu olması iken gün öncesi piyasasında katılımın zorunlu olmamasıdır.

Gün öncesi piyasasında, bir sonraki gün için tahmin edilen elektrik tüketim miktarına göre elektrik üretim yük miktarları ayarlanır ve ilgili saatler için fiyat teklifleri verilir. Fiyat teklifleri blok halinde veya saatlik olarak verilebilir. Blok halindeki verilecek teklifler büyük üreticiler için idealdir. İdeal

koşullarda verilen miktarların ve fiyatların bir gün öncesinden dengelenmesi beklenir.

Gün öncesi piyasasında işlemler saatlik bazda yapılır ve her bir gün saat 00:00'da başlayıp ertesi gün saat 00:00'da sona erer. Piyasa katılımcısı teklif vereceği gün için, bir önceki iş günü saat bazında tekliflerini piyasa işletmecisine bildirir. Piyasa işletmecisi bildirilen teklifleri optimizasyon aracı ile değerlendirip bir sonraki gün için piyasa takas fiyatını ve piyasa takas miktarını belirler. Fiyat teklifleri asgari 0 TL/MWh ile azami 2000 TL/MWh olarak belirlenmiştir (Çetintaş ve Bicil, 2015).

1.3.3. Gün İçi Piyasası

Gün içi piyasası (GİP), 1 Temmuz 2015 tarihi itibarıyla faaliyete başlamıştır. Gün içi piyasası, gün öncesi piyasası ile dengeleyici güç piyasası arasındaki bir spot piyasadır. Gün içi piyasası ile beraber piyasa katılımcıları portföylerini daha verimli kullanabileceklerdir (Kaya, 2015).

Piyasa katılımcıları gün öncesi piyasa kapsamında değerlendiremedikleri kapasitelerini gün içi piyasada değerlendirebilirler. Gün içi piyasa ile beraber Türkiye elektrik piyasası anlık alım satım yapılabilecek bir piyasa yapısına yaklaşmaktadır. GİP ile herhangi bir saattin elektrik fiyatı ilgili saatten 2 saat önce kapatılır. Mesela saat 16:00 için saat 14:00'a kadar ticaret yapılabilir. Piyasa katılımcıları gerçek zamana yakın ticaret imkanına kavuşarak santral arızalarını, tüketim miktarlarındaki ani değişimleri,

yenilenebilir enerji üretim miktarlarındaki değişimleri göz önüne alarak portföylerini dengeleyebileceklerdir.

1.3.4. Dengeleyici Güç Piyasası

Gün öncesi piyasasında oluşan fiyatlar ve tahmin edilen elektrik yük miktarları gün içerisinde farklılık gösterir. Öngörülemeyen bu farklılıkların bir çok nedeni olabilir. Elektrik üretim santrallerinde meydana gelebilecek teknik bir aksaklık taahhüt edilen elektriğin üretimini engelleyebilir ve gün öncesinden dengelenen piyasa değişir. Dengeleme güç piyasası gerçek anlamda ticaret için değil sistemin dengede olması için gereklidir.

3 Kasım 2011 tarih 28104 sayılı Resmi gazetede yayımlanan Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği dengeleme güç piyasası hakkında bilgi vermektedir.

- “Gerçek zamanlı dengeleme; yan hizmetler ve dengeleme güç piyasasından oluşur. Dengeleme güç piyasası, Sistem İşletmecisine gerçek zamanlı dengeleme için en fazla 15 dakika içinde devreye girebilecek yedek kapasiteyi sağlar. “

Günün her bir saati için enerji açığı veya fazlası olma durumuna göre Yük Alma (YAL) veya Yük Atma (YAT) değerlendirmeleri yaparak yeni fiyat olan Sistem Marjinal Fiyatını (SMF) belirlenir. YAL, üretimin artırılarak veya tüketimin azaltılması ile enerji satılmasına denir. YAT, üretimin azaltılarak veya tüketimin artırılması ile enerji alınmasına denir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ELEKTRİK PİYASASINDA ELEKTRİK YÜK TALEP VE FİYAT TAHMİN YAKLAŞIMLARI

2.1. Elektrik Yük Talep ve Fiyat Tahmin Modellerin Önemi

Şirketler artan rekabet koşulları altında ayakta kalabilmek için etkin kararlar almak zorundadırlar. Geleceğe ilişkin verilecek kararlar işletmeler için belirsizlikler içerdiğinden, gelecek ile ilgili kararların alınma aşamasında çeşitli tahmin modelleri kullanılmaktadır. Elektrik piyasasında üreticiler, yatırımcılar ve tüketiciler gelirlerini maksimize etmek için elektrik yük talep ve fiyat tahmin modellerine ihtiyaç duyar. Elektrik yük talep ve fiyat tahmin modelleri ile piyasa katılımcıları üretecekleri elektrik miktarını planlayabilir, güç sistemlerinin daha güvenli çalışması sağlanabilir, üretilen elektrik yük miktarında oluşabilecek değişimlere daha hazırlıklı olabilir (Shahidehpour v.d., 2002).

Risk analizlerinde de tahmin modellerinden faydalanılmaktadır. Elektrik talep ve fiyatlarında oluşan belirsizlikler elektrik fiyat ve talep tahmin başarısızlık riskini artırmaktadır. Elektrik fiyat ve talep tahmin risklerinin azaltılması için başarılı sonuç veren tahmin modellerine olan ihtiyaç artmıştır (Berk, 2015).

2.2. Genel Tahmin Model Yaklaşımları

Elektrik fiyat ve yük talep tahmin modelleri için kullanılan yöntemler paralellik gösterir. Tahmin modelleri genel olarak istatistiksel metotlar (regresyon, zaman serileri gibi) ve yapay zeka metotları (yapay sinir ağları, destek vektör makinaları, bulanık mantık gibi) şeklinde gruplandırılır. İstatistiksel metotlar lineer olmayan durumlardaki başarısızlığı nedeniyle eleştirilir. Yapay zeka metotları ise karmaşık ve lineer olmayan durumlarda başarılı sonuçlar vermeleri nedeniyle tercih edilir. Yapay zeka metotları, yapay sinir ağları, genetik algoritmalar, bulanık mantık, konuşma anlama, örüntü tanıma gibi alt başlıklara ayrılmıştır. Yapay sinir ağları ise yapay zeka metotları arasında en fazla araştırılan konulardan biridir (Weron, 2006).

Elektrik fiyat ve yük talep tahmin modelleri, tahmin zamanına göre kısa vadeli, orta vadeli ve uzun vadeli tahminler şeklinde gruplanır. Uzun vadeli tahmin modeller yıllık tahminleri içerir. Uzun vadeli tahminler daha çok yatırım kararlarının verilmesine yardımcı olmak için kullanılır. Orta vadeli tahminler, bir yıldan az bir aydan fazla tahmin sürelerinde kullanılır. Orta vadeli tahminler portföy yönetimi için kullanılır. Kısa vadeli tahminler haftalık, günlük veya saatlik tahminleri içerir. Kısa vadeli tahminler, elektrik piyasası işletmeleri tarafından üretim ve alım kararlarının verilmesine yardımcı olur (Berk, 2015).

2.2.1. Elektrik Yük Tahmin Yaklaşımları

Kalman filtre, otoregresif hareketli ortalamalar modelleri, lineer regresyon yöntemleri elektrik yük tahmini için kullanılan modellerdendir. Yapay zeka metotları ise lineer olmayan karakteristikleri nedeniyle son zamanlarda tercih edilmeye başlanmıştır. Elektrik yük talep tahmin modellerinde, üzerinde en fazla durulan yöntemlerden yapay sinir ağları ile yapılan ilk çalışma 1996 yılında Czernchow v.d. tarafından yayımlanan "Short term electrical load forecasting with artificial neural networks" olmuştur (Hippert v.d., 2001).

Alfares ve Nazeeruddin elektrik yük tahmin modelleri üzerine yaptıkları araştırma ve kıyaslama çalışmasında elektrik yük talep tahmin modellerini; çoklu regresyon, en küçük kareler farkı, adapte olabilen yük tahmin modelleri (adaptive load forecasting), stokastik zaman serileri, bulanık mantık (fuzzy logic), yapay sinir ağları ve bilgi bazlı uzmanlık (knowledge based expert) başlıklarında incelemiştir (Alfares ve Nazeeruddin, 2002).

Hann v.d. elektrik yük tahmin metotlarını; regresyon temelli, zaman seri temelli ve yapay zeka temelli olmak üzere üç başlıkta incelemiştir. Yapay zeka başlığını ise yapay sinir ağları, destek vektörler ve melez (hybrid) yöntemler şeklinde gruplandırmıştır (Hahn v.d., 2009).

Mandal v.d. elektrik yük talep tahmin metotlarını lineer regresyon, zaman serileri, kalman filtre metotları, veri madenciliği yöntemleri gibi başlıklarda gruplamıştır (Mandal v.d., 2006).

2.2.2. Elektrik Fiyat Tahmin Yaklaşımları

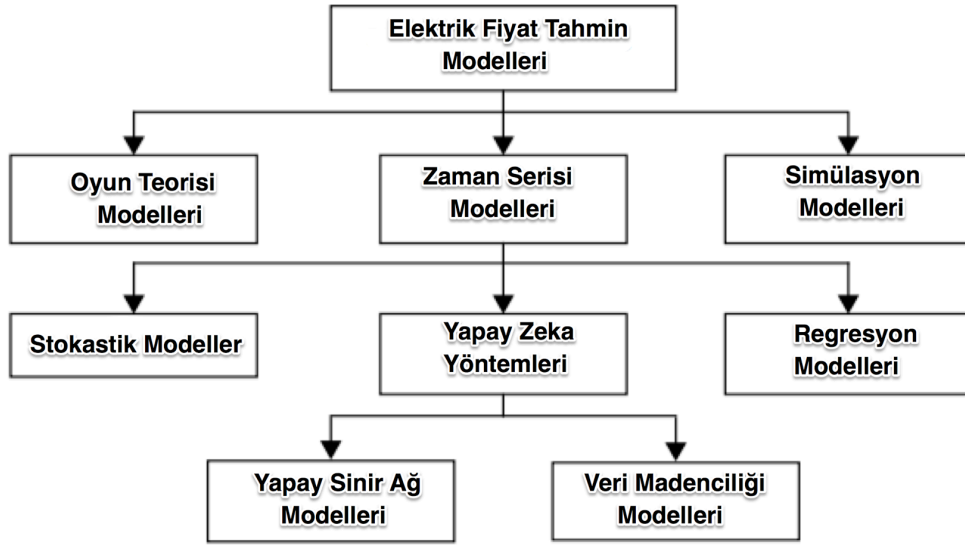
Elektrik fiyat tahmin metotları, elektrik yük talep metotları ile benzerlik gösterir. Elektrik fiyat tahmini, elektrik yük tahminine göre daha zordur (Bunn, 2000). Fiyatlamalardaki stratejilerin daha karmaşık olması, fiyat gibi daha karmaşık bir parametrenin modele dahil olması elektrik fiyat tahmin modellerinin başarısını olumsuz etkiler.

Elektrik fiyat tahmin modelleri; zaman serileri metotları (Nogales v.d., 2002), ajan bazlı modelleme (Bunn, 2000), GARCH modeller (Garcia v.d., 2005), wavelet dönüşümünü kullanan modeller (Conejo v.d., 2005), ARIMA modeller ve yapay sinir ağları başlıklarında gruplanabilmektedir.

Weron fiyat tahmin modellerinde kullanılan yöntemleri; regresyon metotları, benzer günler (similar-day), ARMA modelleri ve yapay zeka metotları (yapay sinir ağları, destek vektörler ve bulanık mantık) başlıklarında gruplandırır (Weron, 2006).

Aggarwal v.d., elektrik fiyat tahmin modelleri ile ilgili yaptığı çalışmada elektrik fiyat tahmin modellerini; oyun teorisi modelleri, zaman seri modelleri ve simülasyon modelleri başlıklarına ayırmıştır. (Aggarwal v.d., 2009) Oyun

teorisi modellerinde Nash dengesi, Cournot modeller ve Bertand modelleri işlenmiştir. Simülasyon modelleri için yeterli verinin bulunmamasının önemli bir sorun teşkil ettiğini belirtmiştir. Zaman seri modellerini ise regresyon modelleri, stokastik modelleri ve yapay zeka başlıklarına ayırır. Stokastik modeller, AR (*autoregressive*), MA (*moving average*), ARMA (*autoregressive moving average*), ARIMA (*autoregressive integrated moving average*), GARCH (*generalized autoregressive conditional heteroskedastic*) metotlarını içerir. Yapay zeka modellerini ise veri madenciliği yöntemleri ve yapay sinir ağ modelleri olarak gruplandırır. Aggarwal v.d. tarafından yapılan literatür çalışması sonunda gruplandırılan elektrik fiyat tahmin modelleri Şekil 6'da verilmiştir.

Şekil 6. Elektrik Fiyat Tahmin Modelleri.

Tahmin yöntemlerinde farklı modellerin beraber kullanılarak oluşturulan melez (hybrid) modeller elektrik fiyat tahmininde kullanılan yöntemler arasındadır. Fiyat tahmin metotları için kullanılan farklı yöntemlerin beraber kullanılması ile başarılı tahmin modelleri elde edilebilir. Örneğin ARIMA ve yapay sinir ağları beraber kullanılarak Brezilya elektrik marketi için oluşturulan elektrik fiyat tahmin modelinin ARIMA, GARCH veya yapay sinir ağlarından herhangi birini yalnız kullanarak oluşturulan modellere göre daha başarılı olduğu belirtilir (Filho v.d., 2014).

2.3. Yapay Sinir Ağları Yaklaşımı

İnsan beyninin düşünme yetisi, Plato (İ.Ö 427-327) ve Aristoteles (İ.Ö 384–322) zamanlarından itibaren araştırılmaktadır. İnsanoğlunun öğrenme özelliği ve eski bilgilerden yenilerini üretebilmesi konusu yıllarca bilim adamlarının da ilgi odaklarından olmuştur. Beynin çalışma mekanizmaları araştırılarak bir çok modeller ortaya çıkarılmıştır. Bu modellerden biri de yapay sinir ağlarıdır. Yapay sinir ağları sinir hücrelerinin çalışma mekanizmasını taklit ederek öğrenme, tahmin yapma gibi yetenekleri kazanan bilgi işleme sistemleridir.

McCulloch ve Pitts tarafından 1943 yılında yapılan çalışmaların yapay sinir ağlarının ve yapay zeka disiplinlerini doğuran çalışma olarak kabul edilir. 1957 yılında Rosenbalt tarafından yapılan çalışmalar ile daha popüler hale gelen yapay sinir ağları, Minsky ve Papert'in 1969 yılında yapay sinir ağlarının basit matematik problemlerini (örneğin XOR problemi) çözemediğini

göstermesi ile yapay sinir ağları üzerinde yapılan çalışmalar azalmaya başlar. 1982 yılında Hopfield, 1986 yılında Rumelhart ve McClelland çalışmaları ile yapay sinir ağları üzerinde yapılan çalışmalar tekrar ivme kazanır. Yapay sinir ağları konseptinin başlangıç ve gelişimi Tablo 3'te özetlenmektedir.

Tablo 3. Yapay Sinir Ağları Konseptinin Tarihsel Gelişimi.

1943	Warren McCulloch ve Walter Pitts neurologic network konseptini ileri sürdü
1949	Donald O. Hebb, Hebbian kuralını ileri sürdü.
1951	Marvin Minsky neronbilgisayarı konseptini geliştirdi.
1957	Frank Rosenblatt ve Charles Wightman ilk neurobilgisayarı geliştirdi.
1969	M.Minsky ve S. Papert sinir ağ modelinin, XOR problemini çözemediğini gösterdi.
1982	Teuvo Kohonen self-organizing feature maps(SOM) ileri sürdü.
1985	J.Hopfield travelling salesman probleminin hopfield net ile çözülebileceğini gösterdi.
1986	Geri yayılım algoritması geliştirildi.
1986	Linear olmayan problemler çoklu sinir ağları ile çözülmeye başlandı.
1986	Marvin Misnky negatif etkisi kaybolmaya başladı.

Günümüzde yapay sinir ağları, tıp alanı (*kanserli hücre analizi, tıbbi sinyal analizi gibi*), savunma sanayisi (*nesne görüntü sistemleri, hedef izleme*), haberleşme, finans, ekonometri gibi bir çok alanda kullanılmaktadır. Verilerin sınıflandırılması, öğrenme, anormallikleri belirlemede ve tahmin problemlerinde yapay sinir ağlarının kullanımı görülür. Yapay sinir ağlarının en önemli kullanım alanı tahmin modelleridir (Zhang G. P., 2004).

Yapay sinir ağlarının günümüzde çok farklı alanlarda kullanılmasının arkasında, doğrusal olmayan bir model olması ve algoritmalar ile öğrenme

özelliğine sahip olması gelmektedir. Ayrıca istatistiksel modellerde olduğu gibi analizden önce sağlanması gereken varsayımların olmaması, kullanılacak verilerde bilgi kaybı yaşanmaması ve deneme yanılma yoluyla uyarlanabilen modeller olmaları nedeniyle tercih edilmektedirler. Yapay sinir ağlarının genel avantajları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Haykin, 1999).

- Lineer olmayan yapıda olması
- Girdi ve çıktı eşleştirmeleri ile tasarlanabilmesi
- Adapte olabilmesi
- Hataya karşı toleranslı olması

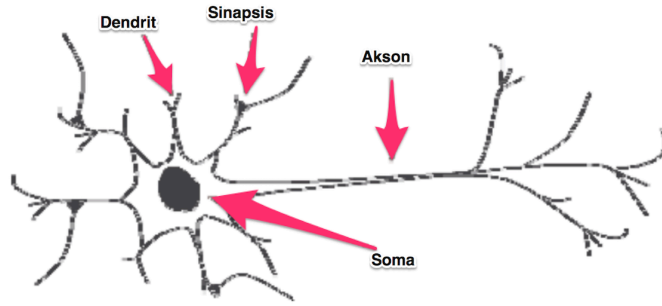
2.3.1. Biyolojik Sinir Hücre Yapısı

Yapay sinir ağlarının çalışmasını anlayabilmek için biyolojik sinir hücre yapısına kısaca bakmak faydalı olacaktır. Biyolojik sinir sisteminin temel yapı taşı nöronlardır. İnsan sinir sisteminde yaklaşık 100 milyar nöronun olduğu tahmin edilir. Her bir nöron 50,000-250,000 arasında değişen nöron ile bağlantılıdır. Nöronlar dört ana bölümden oluşmaktadır.

- Dendritler
- Hücre Gövdesi (Soma)
- Aksonlar
- Sinapsis

Dendritler, sinir hücresinin ucunda bulunan yapılardır. Dendritlerin görevi bağlı olduğu diğer nöronlardan veya duyu organlarından gelen sinyalleri çekirdeğe iletmektir. Soma bölgesinde çekirdek ve hücrenin yaşamsal işlevlerini sağlayan sistemler bulunur. Çekirdek denritlerden gelen sinyalleri

bir araya toplayarak aksonlara iletir. Aksonlar sinyalleri nöronun ucunda bulunan bağlantılara gönderir. Şekil 7, biyolojik sinir hücresinin dört ana bölümünü gösterir.

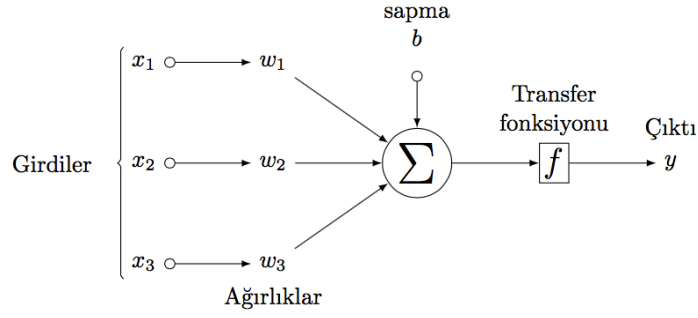
Şekil 7. Biyolojik Sinir Hücresi.

2.3.2. Yapay Sinir Hücresinin Yapısı

Biyolojik sinir hücresini referans alan yapay sinir hücreleri 5 farklı bileşenden oluşur.

- Girdiler
- Ağırlıklar
- Birleştirme fonksiyonu
- Transfer fonksiyonu
- Çıktılar

Yapay sinir hücresinin girdileri, ağırlıkları, birleştirme fonksiyonu, transfer fonksiyonu ve çıktılar arasındaki matematiksel model Şekil 8'de verilmiştir.

Şekil 8. Yapay Sinir Hücresinin Matematiksel Modeli.

Yapay sinir hücresinde girdiler ve çıktı arasındaki formül aşağıdaki gibidir.

$$y = f\left(\sum_{i=1}^n x_i w_i + b\right) \quad (1)$$

x_1, x_2, \dots, x_n girdiler, w_1, w_2, \dots, w_n ağırlıklar, b sapma değeri, f transfer fonksiyonu ve y çıktıdır. Yapay sinir hücrelerinde girdiler ağırlıklar ile çarpılıp toplandıktan sonra transfer fonksiyonuna girdi olarak kullanılır. Transfer fonksiyonun çıktısı hücre çıktısını oluşturur. Doğrusal fonksiyonu, adım fonksiyonu, sigmoid fonksiyonu ve tanjant hiperbolik fonksiyonu genel olarak kullanılan transfer fonksiyonlarıdır. En çok tercih edilen transfer fonksiyonu sigmoid fonksiyonudur. Yapay sinir ağlarında genelde sigmoid fonksiyonların tercih edilmesinin sebebi sınırlayıcı özelliğe sahip olmasıdır. Sinir hücrelerinin çıktılarının sürekli artan veya azalan bir özellik göstermesi engellenerek ağın daha dengeli davranış sergilenmesi sağlanır. Sigmoid fonksiyon aşağıdaki gibi formüle edilir.

$$f(x) = \frac{1}{1+e^{-\beta x}} \quad (2)$$

Yapay sinir ağlarında nihai amaç, ağ sonucu ile olması gereken sonuç arasındaki hatanın minimize edilmesidir. Ağ sonucu ile olması gereken sonuç arasındaki fark aşağıdaki formül ile hesaplanır.

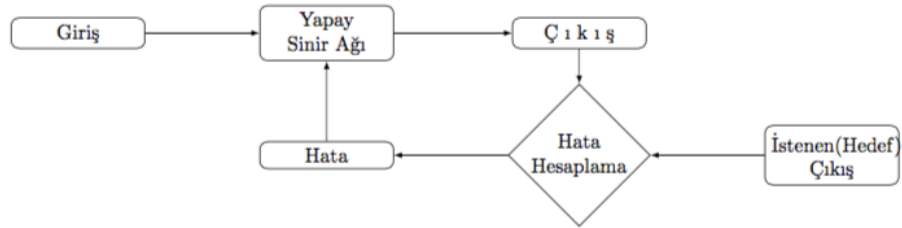
$$\varepsilon = \frac{1}{2} \sum_{k=1}^n (o_k - t_k)^2 \quad (3)$$

Ağdaki toplam çıktı sayısı n ile gösterilmiş, o_k ağdaki her bir k değeri için çıktıyı gösterir, t_k her bir k değeri için olması gereken hedef değeri gösterir. Olması gereken hedef değer ile ağın çıktıları arasındaki fark ağın performansını belirler.

2.3.3. Yapay Sinir Ağlarının Sınıflandırılması

2.3.3.1. Öğrenme Algoritmalarına Göre Sınıflandırma

Gözetmeli Öğrenme: Gözetmeli öğrenme yönteminde, sistem farklı veriler ile beslenerek model sonuçları oluşturulur ve bu sonuçlar hedef çıktılar ile karşılaştırılır. Oluşan hatalar sistem tarafından minimize edilmeye çalışılır. Gözetmeli öğrenme yönteminin çalışma prensibi Şekil 9'da gösterilmektedir.

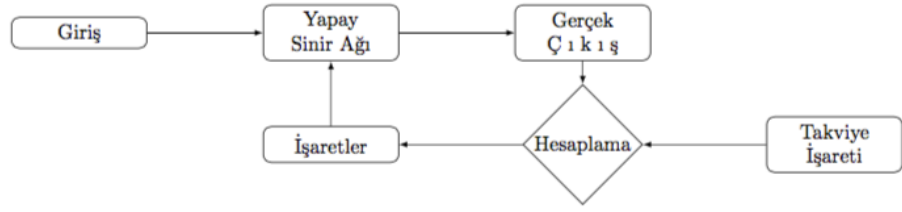

Şekil 9. Gözetmeli Öğrenme.

Windrow-Hoff tarafından geliştirilen delta kuralı ile Rumelhart ve McClelland tarafından geliştirilen genelleştirilmiş delta kuralı(geri besleme) gözetmeli öğrenme yöntemine örnektir. Delta kuralı sinir hücresinin çıktısı ile istenilen çıktı arasında oluşan hatanın azaltılması prensibine dayanmaktadır.

Gözetmensiz Öğrenme: Gözetmensiz öğrenmede hedef çıktılar verilmez, ağın kendi içinde verilen girdilerden bir şablon oluşturması beklenir. Uyumlu Rezonans Teori (*Adaptive Resonance Theory*) ve Kendi Kendine Öğrenen Haritalar (*Self Organizing Map*) danışmansız öğrenen yapay sinir ağ modelleridir. Uyumlu Rezonans Teorisi beynin bilgileri sınıflandırma, kategorilere ayırma ve değişen ortamlarda olayları ve nesnelere tahmin edebilme gibi özelliklerini referans alarak geliştirilen bir ağ modelidir (Grossberg, 2013). Kendi Kendine Öğrenen Haritalar çok boyutlu veri kümelerinden genelde 2 boyuta indirgenmiş bilgiler üreten yapay sinir ağ modelidir (Wang v.d., 2012).

Kuvvetlendirmeli Öğrenme: Kuvvetlendirmeli öğrenme, gözetmeli öğrenmenin özel bir halidir. Ağa hedef çıktılar yerine, ağın çıktılarının ne ölçüde doğru olduğunu belirten dereceler verilir. Şekil 10, kuvvetlendirmeli öğrenme modelini gösterir.

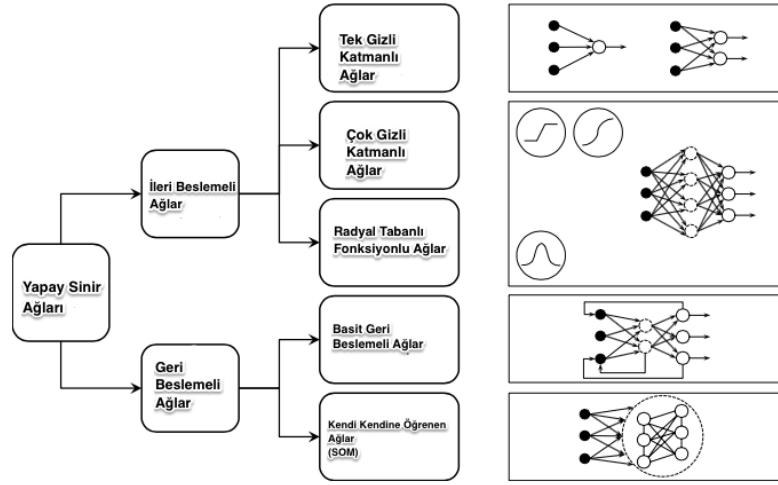

Şekil 10. Kuvvetlendirmeli Öğrenme.

Hinton ve Sejnowski tarafından geliştirilen Boltzman kuralı, kuvvetlendirmeli öğrenme modeline örnektir.

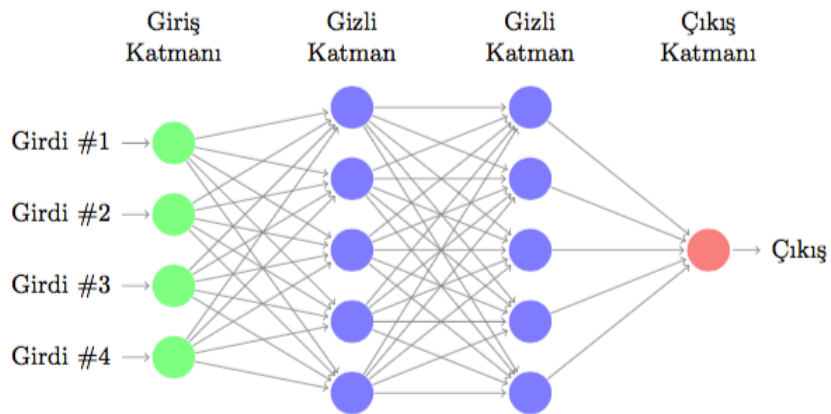
2.3.3.2. Yapılarına Göre Sınıflandırma

Yapay sinir ağları, hücreler arasındaki bağlara göre ileri beslemeli ve geri beslemeli sinir ağları olarak ikiye ayrılır (Jain v.d., 1996). İleri beslemeli sinir ağları yapılarına göre tek gizli katmana sahip ağlar, çok gizli katmana sahip ağlar ve radyal taban fonksiyonuna sahip ağlar olmak üzere üç başlıkta incelenir. Geri beslemeli sinir ağları ise basit geri beslemeli ağlar ve kendini organize eden ağlar olmak üzere iki başlıkta incelenebilir (Weron, 2014). Şekil 11, yapay sinir ağlarının yapılarına göre sınıflandırılmalarını göstermektedir.

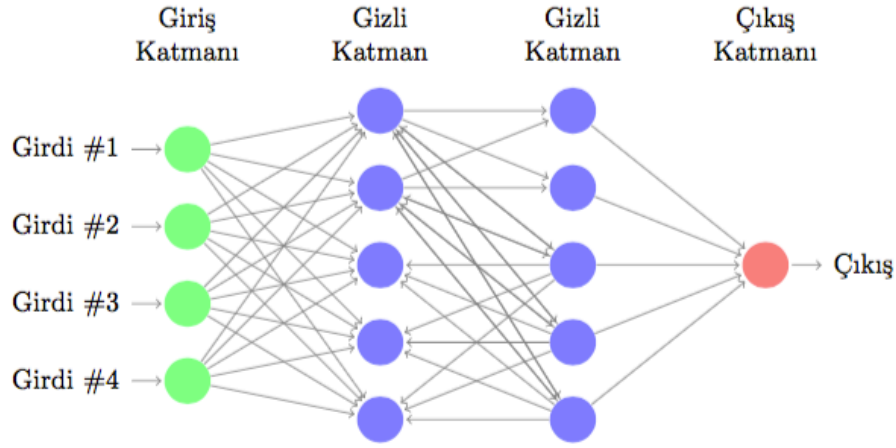
Şekil 11. Yapay Sinir Ağlarının Sınıflandırılması.

- **İleri Beslemeli Ağlar:** İleri beslemeli sinir ağlarında giriş katmanından çıkış katmanına doğru tek yönlü hareket vardır. Giriş katmanı dış ortamdan aldığı bilgileri, gizli katmana iletir. Bilgiler gizli ve çıkış katmanında işlenerek ağın çıktısı hesaplanır. Şekil 12, ileri beslemeli sinir ağında bilginin giriş katmanından çıkış katmanına doğru olan akışını gösterir.

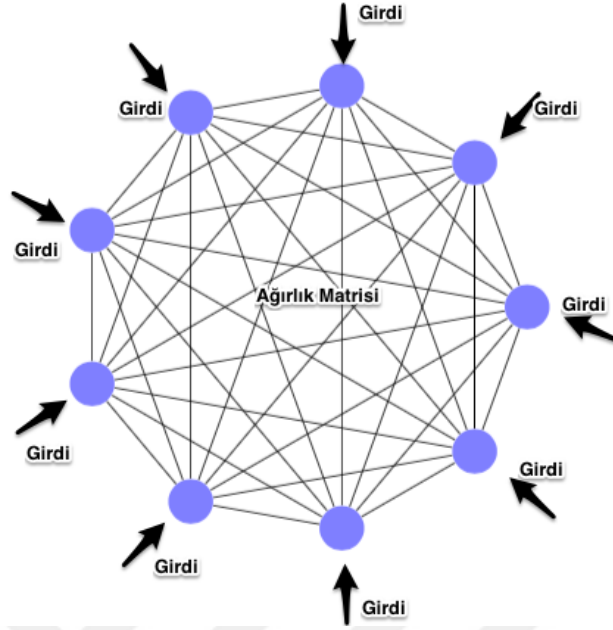
Şekil 12. İleri Beslemeli Yapay Sinir Ağı.

- **Yinelenen Sinir Ağları:** Yinelenen sinir ağları, gizli katmanların ve çıkış katmanların çıktılarının önceki katmanları besleyebildikleri ağ yapılarıdır. İleri veya geri yönlü bilgi aktarımı gerçekleştirilebilir. Şekil 13, yinelenen yapay sinir ağlarında bilgi akışını göstermektedir.

Şekil 13. Yinelenen Yapay Sinir Ağı.

Hopfield tarafından 1980 yılında geliştirilen Hopfield ağında her birim diğerine bağlı, giriş ve çıkış katmanları aynı ve farklı katmanlar bulunmamaktadır. Yinelenen sinir ağlarından Hopfield ağlarında bilgi iki yönlü akmaktadır. Şekil 14, Hopfield sinir ağ yapısını gösterir. Hopfield ağında örnek bir desen verilir ve bu desene en çok benzeyen girdiler bulunmaya çalışılır.

Şekil 14. Hopfield Ağı.

2.3.3.3. Öğrenme Algoritmaları Sınıflandırma

Yapay sinir ağlarında genel öğrenme yolu, çıktı katmanından başlayarak gizli katmana doğru hataların hesaplandığı geri besleme tekniğidir (Rumelhart v.d., 1986). Rumelhart tarafından geliştirilen geri besleme tekniği ileri beslemeli çok katmanlı sinir ağlarında genel kabul görmüş kullanıma sahiptir. Yapay sinir ağının öğrenmesi, ağdaki sinir hücreleri arasındaki ağırlıkların değiştirilerek ağın çıktısının istenilen hedefe yakın olunmasıyla ilişkilidir. Hedef çıktı ile ağ çıktısı arasındaki oluşacak hataların en aza indirmek ve geri yayılım tekniğinin performansını artırmak amacıyla doğrusal olmayan farklı optimizasyon yöntemleri ileri sürülür.

Lahmiri, optimizasyon öğrenme yöntemlerini buluşsal (heuristic) teknikler ve sayısal yöntemler olmak üzere iki başlıkta inceler. Buluşsal

teknikler, gradyan azalımı (gradient descent), adapte olabilen öğrenme(adaptive neural network), momentum ile gradyan azalımı (gradient descent with momentum) ve resilient algoritmalarını içerir (Lahmiri, 2011). Sayısal optimizasyon teknikleri Quasi-Newton ve Levenberg-Marquard algoritmalarını içerir. Fine ve Terrence ise yapay sinir ağları algoritmalarını gradyan azalımı (gradient descent), eşlenik gradyan (conjugate gradients), Quasi-Newton ve Levenberg-Marquardt olmak üzere dört gruba ayırır (Fine, 1999).

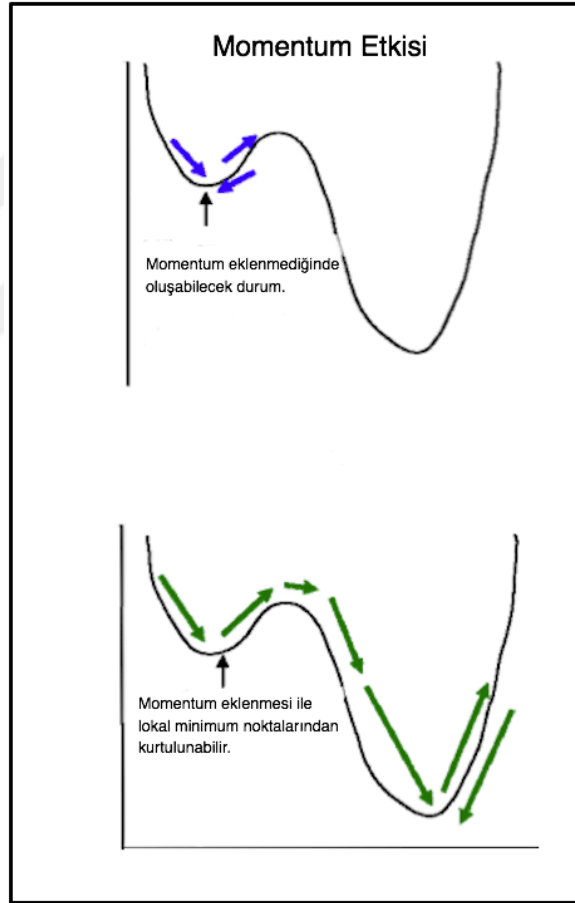
Gradyan Azalımı (Gradient Descent): Gradyan azalımı (gradient descent), rastgele bir başlangıç noktasından başlayarak her girdi için yapay sinir ağının istenen çıktıyı üretmesi için ağın ağırlık matrisini değiştirmesi üzerine kurulu bir algoritmadır.

$$\Delta w_k = -\alpha_k g_k \quad (4)$$

Yapay sinir ağında, Δw_k ağırlık değişimlerini gösteren vektör, g_k k anındaki değişim, α_k öğrenme katsayısı göstermektedir. Öğrenme katsayısı, deneme yanılma ile değiştirilebileceği gibi adapte olacak şekilde tasarlanabilir. Öğrenme katsayısı α_k çok büyük veya küçük olmamalıdır. Büyük α_k değerinde ağdaki ağırlık vektörünün değerlerinde sapmalara neden olacağından ağda istenen öğrenme sağlanmaz. Küçük α_k değeri ağın öğrenmesini yavaşlatır (Moinuddin v.d., 2014).

Momentum ile Gradyan Azalımı (Gradient Descent Momentum):

Gradyan azalımı (gradient descent) algoritmasının dezavantajı düşük öğrenme yetisi ve ağ hatasının lokal minimumda kalmasıdır (Azar, 2013). Yapay sinir ağlarında amaç global minimum ağ hatasının bulunmasıdır. Yapay sinir ağlarında lokal minimum noktalarında oluşabilecek osilasyonlar Şekil 15'te gösterilmektedir.

Kaynak: Yan, 2009

Şekil 15. Momentum Etkisi.

Yapay sinir ağının osilasyona girmesini engellemek ve ağın daha hızlı eğitilmesi için gradyan azalımı algoritmasına bir önceki ağ hücreleri

arasındaki ağırlığın değişimi ile orantılı olarak momentum eklenir. Gradyan azalım algoritmasına momentum parametresi eklenmiş hali aşağıdaki formülde gösterilmektedir.

$$\Delta w_k = -\alpha_k g_k + p\Delta w_{k-1} \quad (5)$$

Momentum parametresi olarak kullanılan p değeri, Gradient Descent algoritmasına eklenmiştir.

Broydan, Fletcher, Goldfarb ve Shanno (BFGS) Algoritması:

Quasi-Newton, Gradient Descent metotlarına kıyas ile ulaşılmak istenen ağırlık vektörüne daha hızlı yaklaşır (Fine, 1999). Gradient Descent ve Gradient Descent Momentum, yapay sinir ağlarında hücreler arasındaki ağırlıkların oluşturduğu ağırlık vektöründeki değişimle birinci dereceden türevler ile ele alır. Quasi-Newton metodu ise ağırlık vektöründeki değişimleri ikinci dereceden türevler ile inceler. Ağın ağırlık değeri, ikinci dereceden Taylor serileri ve Newton ağırlık değişimi ile hesaplanır.

$$\Delta w H(w_i) = -\nabla f(w_i) \quad (6)$$

Δw sinir ağındaki hücreler arasında güncellenmiş ağırlıkların hesaplanması için kullanılır.

$$w_{i+1} = w_i + \Delta w \quad (7)$$

Elde edilen ağırlık değeri ile hata oranı karşılaştırılır. Hatanın belirli bir seviyenin altında olduğu durumda ağ başarılı kabul edilip başarılı ağırlık vektörü ağ tarafından kullanılır.

$$\|\nabla f(w_i)\| < \varepsilon \quad (8)$$

Eğer Hessian matrisin(ikinci dereceden türev matris) determinantı sıfıra eşit olmadığı kabul edilirse, matrisin tersi alınabilir.

$$\Delta w = -\nabla f(w_i)H(w_i)^{-1} \quad (9)$$

Quasi-Newton metodunun özelleşmiş Davidon–Fletcher–Powell, Broyden's method, Broydan, Fletcher, Goldfarb ve Shanno (BFGS) gibi farklı yöntemleri bulunmaktadır. Broydan, Fletcher, Goldfarb ve Shanno (BFGS) ise en başarılı yöntem olarak gösterilir (Prasad v.d., 2011).

Levenberg-Marquardt: Levenberg-Marquardt algoritması Gradient Descent ve Quasi-Newton metodlarının kombinasyonu olarak görülür. Ağ performansı hedef çıktı ile ağ çıktısı arasındaki kareler farkının minimize edilmesi ile orantılıdır.

$$F(x) = \frac{1}{2} \sum_{i=1}^m [f_i(x)]^2 \quad (10)$$

Levenberg-Marquardt algoritmasında Hessian matris hesaplanmayıp, Hessian matrisin yaklaşık değeri kullanılarak ağın öğrenme zamanı

hızlandırılır (Talaee, 2014). Levenberg-Marquardt algoritmasında Jacobian matris kullanarak hesaplanan Hessian matris aşağıdaki gibi gösterilebilir.

$$H = J^t J + \mu I \quad (11)$$

Hessian matrisi ile yeni hesaplanan ağırlık vektörü aşağıdaki formülde verilmiştir.

$$w_{k+1} = w_k - [J^t J + \mu I]^{-1} J^t e \quad (12)$$

w ağırlık vektörü, I birim matrisi, μ kombinasyon katsayısı, J Jacobian matrisi, e hata vektörünü ifade eder. Eğer μ değeri büyük seçilirse yukarıdaki algoritma gradient descent gibi davranırken, küçük μ değeri seçildiğinde yukarıdaki formül Newton metodu gibi davranır (Kourentzes v.d., 2014).

Bu algoritmalar dışında Conjugate gradient, Resilient yöntemleri gibi bir çok farklı öğrenme algoritmasında bulunmaktadır. Tablo 4, yapay sinir ağlarında genel olarak kullanılan ve bu çalışmada da kullanılacak algoritmaları göstermektedir.

Tablo 4. Yapay Sinir Ağları Öğrenme Algoritmaları.

Algoritma	Yöntem
Gradient Descent (Gradyan Azalımı)	$w_{k+1} = w_k - \alpha_k g_k$
Gradient Descent Momentum (Gradyan Azalımı Momentum)	$w_{k+1} = w_k - \alpha_k g_k + p \Delta w_{k-1}$
Broydan, Fletcher, Goldfarb ve Shanno (BFGS)	$w_{k+1} = w_k - \nabla f(w_i) H(w_i)^{-1}$
Levenberg-Marquardt	$w_{k+1} = w_k - [J^t + \mu I]^{-1} J^t e$

2.3.4. Yapay Sinir Ağlarının Tasarımı

Yapay sinir ağlarının tasarım süreci, ağın başarısında önemli bir etkiye sahiptir. Ağ tasarımı konusunda kesin kuralların olmaması, ağ tasarımında önemli bir sorunu teşkil eder. Yapay sinir ağlarının tasarım sürecinde kesin kurallar bulunmaması nedeniyle ağ tasarımı ile ilgili kararlar deneme yanılma yöntemi ile verilebilmektedir (Haykin, 1999). Genel anlamda, yapay sinir ağlarının tasarım süreçleri aşağıdaki başlıklar altında toplanabilir.

- Girdi ve çıktılarının belirlenmesi
- Ağ yapısını belirlenmesi
- Öğrenme algoritmasının seçilmesi
- Ağda bulunacak katmanların sayısının belirlenmesi
- Sinir hücrelerinin sayısının belirlenmesi
- Hücrelerdeki transfer fonksiyonlarının belirlenmesi
- Girdilerin gerekirse sınıflandırmasının yapılması
- Test ve öğrenme verilerinin belirlenmesi
- Ağın performans ölçüm yönteminin seçilmesi

Ağın girdileri ve çıktıları modellenecek probleme bağlı olarak değişir. Ağ tasarımına başlamadan önce, problemin girdileri ve çıktıları analiz edilmelidir. İlgili problem için önemli olabilecek değişkenlerin kullanımına öncelik verilmelidir.

Ağ girdileri üzerinde ön işleme yapılabilir. Ön işleme ile benzer bilgileri içeren veri ağa girmeden önce sadeleştirilebilir. Ağ girdilerinin gürültü verilerinden kurtulması ağın performansını olumlu etkileyecektir. Ön işlemede genel kullanılan yöntemler verilerin normalizasyonu, temel bileşen analizi ve sabit olan girdilerin kullanılmaması şeklinde olabilmektedir. Temel bileşen analizi (PCA) çok boyutlu verilerin daha az boyuta indirilmesini ve verilerdeki gürültülerin çıkarılmasında kullanılır. Girdilerde yapılacak bu işlem, yapay sinir ağlarının daha hızlı öğrenmesi ve ağın performans iyileşmesine yardımcı olabilmektedir (Zhang G. P., 2004).

Ağ yapısının seçimi, ağın başarısını etkileyen önemli bir aşamadır. İleri beslemeli ağ yapıları genelde tahmin modellerinde tercih edilirken, sınıflandırma ve ilişkilendirme problemlerinde geri beslemeli ağlar tercih edilir.

Ağ tasarım sürecinde bir çok katman kullanılabilir. Katman sayısında artışın, ağın performansı üzerinde fazla etkisi olmadığı ileri sürülür (Zhang v.d., 1998). Yapay sinir ağları giriş katmanı, gizli katman ve çıkış

katmanından oluşur. Gizli katman, giriş ve çıkış katmanları arasındaki lineer olmayan bağlantıları sağlayan katmandır.

Giriş, gizli ve çıkış katmanlarında bulunması gereken sinir hücre sayısını bulmak deneysel çalışmayı gerektirir. Genel yöntem denemeler ile en küçük hatanın olduğu noktanın bulunmaya çalışılmasıdır. Sinir hücresinin az olması genelleme yeteneğini artırırken, sinir hücrelerinin fazla olması ağın ezberlemesine neden olur. Diğer bir tasarım konusu sinir hücrelerindeki transfer fonksiyonlarıdır. Çıkış katmanındaki sonuçları sınırlayan ve türevlenebilen fonksiyonlar genellikle tercih edilir. Logistic ve hyperlogistic fonksiyonları sinir hücrelerinde en çok kullanılan transfer fonksiyonlarıdır (Hippert v.d., 2001).

Kullanılacak örneklem büyüklüğü kararı ise diğer bir tasarım noktasıdır. Mümkün olan maksimum verinin kullanılması, ağın daha iyi öğrenmesini sağlar. Kısıtlı örneklem ağın eğitilmesinde sınırlayıcı etkiye sahiptir.

Yapay sinir ağlarında öğrenme algoritmasının seçimi konusunda kesin kurallar bulunmamaktadır. Deneme yanılma yöntemi ilgili problem için uygun algoritmayı bulmada hala genel olarak başvurulan yöntemlerdendir. Günümüzde, ağların öğrenme başarılarını artırmak için farklı bir çok algoritma üzerine çalışmalar yapılmaya devam etmektedir.

Ağ performans değerlendirilmesinde ortalama mutlak hata yüzdesi (MAPE), ağırlıklı ortalama mutlak hata yüzdesi (WMAPE), ortalama mutlak hata (MAE) ve ortalama kareler kökü (RMSE) yaygın olarak kullanılır. A_t gerçek değer, F_t tahmin edilen değeri gösterir. Yaygın olarak kullanılan ağ performans ölçüm yöntemleri Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5. Genel Yapay Sinir Ağ Performansı Ölçüm Algoritmaları.

Yöntem	Algoritma
MAE	$\frac{1}{n} \sum_{t=1}^n A_t - F_t $
MAPE	$\frac{1}{n} \sum_{t=1}^n \left \frac{A_t - F_t}{A_t} \right $
WMAPE	$\frac{1}{n} \sum_{t=1}^n \left w * \frac{A_t - F_t}{A_t} \right $
RMSE	$\sqrt{\frac{1}{n} \sum_{t=1}^n A_t - F_t }$

Yapay sinir ağlarının bir çok farklı alanda kullanılması ve ağ tasarımı konusunda kesin kabullerin bulunmaması nedeniyle bir çok farklı tasarım yapılır. Tasarımda önemli noktalar, ağın kullanılacağı problemin iyi analiz edilmesi, girdiler ve çıktılarının doğru belirlenmesidir. Kullanılacak algoritmalar, hücre sayıları, katman sayıları, performans değerlendirme yöntemleri değiştirilerek uygun model bulunmaya çalışılmalıdır.

ÜÇÜNÇÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE ELEKTRİK PİYASASINDA ELEKTRİK YÜK TALEBİ VE GÜN ÖNCESİ FİYAT TAHMİN UYGULAMASI

3.1. Amaçlar, Veri, Sınırlılıklar ve Yöntem

3.1.1. Amaçlar

Bu çalışmanın amacı, yapay zeka yöntemlerinden yapay sinir ağlarının ileri beslemeli ağ modelini farklı optimizasyon algoritmaları kullanarak Türkiye için en uygun elektrik yük talep ve gün öncesi fiyat tahmin modelinin bulunmasıdır. Çalışmada elektrik yük talebi için 3.200 adet farklı model, elektrik fiyat tahmini için 3.200 adet farklı model test edilmiş toplamda 6,400 adet model oluşturulmuştur. Oluşturan farklı modeller arasında en başarılı MAPE değerine sahip yük talep ve fiyat tahmin modelleri ayrıca ayrıntılı olarak analiz edilmiştir.

Ayrıca bu tez çalışmasında, elektrik piyasalarında yapay sinir ağları yöntemi kullanılarak elektrik fiyat ve yük talep tahmin modellerine yönelik Türk literatüründe yer alan kısıtlı bilginin daha da geliştirilmesi amaçlanmıştır.

3.1.2. Veri

Elektrik yük talep verisi olarak EPIAŞ'dan temin edilen Yük Tahmin Planı (YTP), gün öncesi fiyat verisi olarak yine EPIAŞ'dan alınan Piyasa Takas Fiyatı (PTF) verisi kullanılmıştır. Uygulamada kullanılan YTP ve PTF

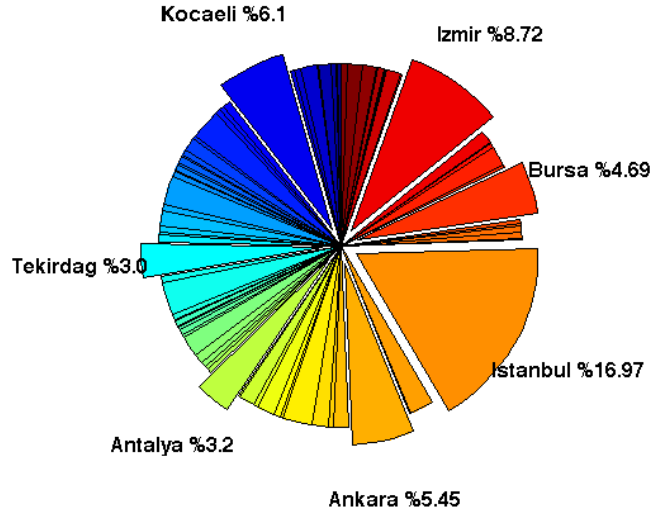
verileri 01.01.2012 ve 31.12.2014 günleri arasındaki 1.096 günü kapsamaktadır. 01.07.2015 tarihinde Gün İçi Piyasası faaliyete geçmesi nedeniyle, PTF ve YTP girdilerinin karakteristiğindeki değişimden etkilenmemek amacıyla 2015 yılı verileri tez çalışmasına dahil edilmemiştir.

Elektrik gün öncesi fiyat ve elektrik yük talep miktarı tahmini için kullanılan ortak veriler; elektrik talep miktarı, günlerin tatil olup olmama durumu, günlük sıcaklık değerleridir. Elektrik gün öncesi fiyatı tahmini için ek olarak elektrik fiyatları ve günlük doğal gaz fiyatları kullanılmıştır.

Oluşturulan modeller saatlik bazda tahmin yaptığı için, saatlik sıcaklık değişimlerinin kullanılması modelin güvenilirliğini artıracaktır. 01.01.2012 ve 31.12.2014 günleri arası sıcaklık değerlerini saatlik veren bir sistem olmaması nedeniyle günlük sıcaklık verileri kullanılacaktır. Tahmin modellerine girdi olarak kullanılan sıcaklık verileri www.wunderground.com sitesinden temin edilmiştir.

Şehirler nüfuslarına, şehirde bulunan sanayi kollarına göre farklı elektrik yük tüketim değerlerine sahiptir. Bu nedenle şehirlerin sıcaklık değerleri tek başına düşünülmemeli, sıcaklık faktörü ile şehirlerin tükettiği elektrik miktarı beraber düşünülmelidir. Örneğin İstanbul 2011 yılında Türkiye elektrik tüketiminde %16,97 paya sahip iken, Elazığ için bu değer %0,6 olarak hesaplanmıştır. Şekil 16, Türkiye İstatistik Kurumu verileri baz alınarak Türkiye elektrik tüketim miktarının 2012 yılında illere göre dağılımını gösterir

(TÜİK, 2014). Bu dağılıma göre elektrik tüketiminin fazla olduğu yerlerin İstanbul, İzmir, Kocaeli ve Ankara olduğu görülür.

Şekil 16. 2012 Yılında İllere göre Türkiye Elektrik Yük Tüketim Miktarı Dağılımı.

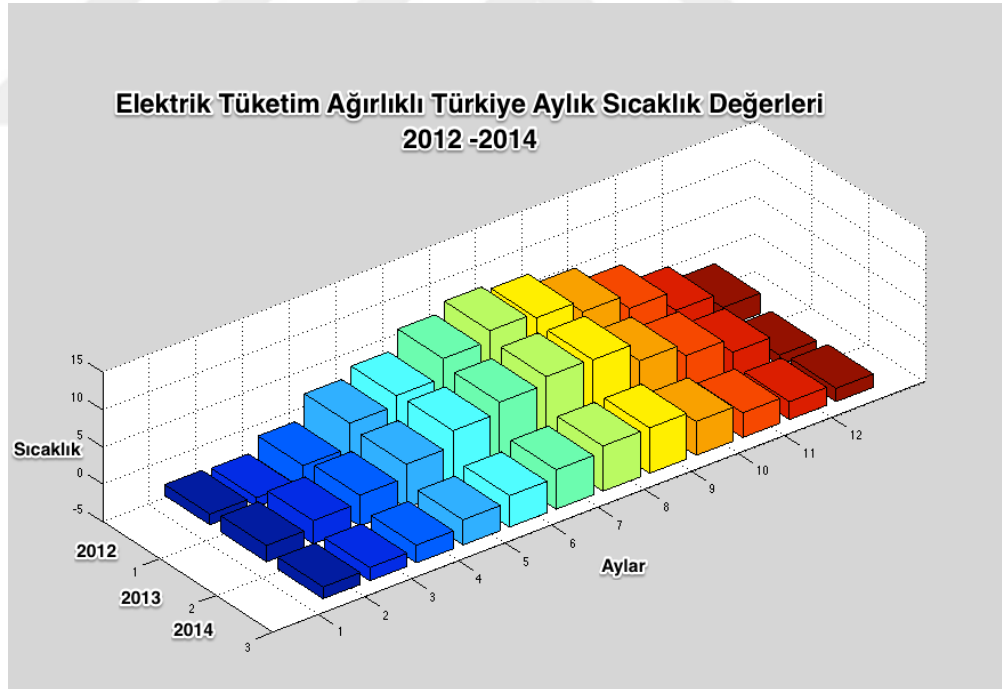
Tahmin modellerinde, elektrik talebinin yüksek olduğu illerdeki sıcaklık değerleri elektrik talebinin az olduğu illerdeki sıcaklık değerlerine göre daha önemli etkiye sahiptir. Modele girdi olarak kullanılacak sıcaklık verileri kullanılırken il bazlı elektrik tüketim miktarları göz önünde bulundurularak elektrik tüketim ağırlıklı hesaplanan sıcaklık değerleri hesaplanmıştır.

Elektrik tüketim ağırlıklı hesaplanan sıcaklık verileri 01.01.2012 ve 31.12.2014 günleri arası zaman dilimini içermektedir. Denklem 13, elektrik tüketim ağırlıklı sıcaklık hesaplama formülünü gösterir. Formüldeki i değeri Türkiye'deki şehirleri, w_i değeri ilgili şehrin elektrik tüketiminin Türkiye elektrik

tüketim yüzdesini, t_i değeri şehirlerin m günündeki sıcaklık değerini, τ_m ise m günündeki Türkiye elektrik tüketim ağırlıklı sıcaklık değerini gösterir.

$$\tau_m = \sum_{i=1}^{81} w_i t_i \quad (13)$$

Günlük hesaplanan elektrik tüketim ağırlıklı sıcaklık değerlerinin aylık ortalamaları alınarak oluşan sıcaklık değerleri °C cinsinden Şekil 17’de verilmiştir. Aylık ortalama sıcaklık değerlerinin haziran, temmuz ve ağustos aylarında yükseldiği, hesaplanan elektrik tüketim ağırlıklı sıcaklık değerlerinin 2014 yılında diğer yıllara göre daha düşük değerlere sahip olduğu görülür.

Şekil 17. Türkiye Elektrik Tüketim Ağırlıklı Hesaplanan Sıcaklık Değerleri.

Elektrik gün öncesi fiyat hesaplanmasında girdi olarak kullanılan verilerden biri de doğal gaz fiyatlarıdır. Türkiye Petrolleri Strateji Geliştirme

Daire Başkanlığı tarafından hazırlanan Ham Petrol ve Doğal Gaz Sektör Raporuna göre Türkiye doğal gaz talebinin %98.8'ini ithalat ile karşılamaktadır (Türkiye Petrolleri, 2015). Dünya Enerji Konseyi (World Energy Council/WEC) 2016 yılında yayımladığı raporunda Türkiye'nin doğal gaza olan bağımlılığına vurgu yapılmış elektrik üretiminin yarısına yakınının ithal doğal gaz ile yapıldığı belirtilmiştir (WEC, 2016). Türkiye elektrik üretiminde doğal gaza olan bağımlılık gün öncesi fiyat tahmin modelinde doğal gaz fiyat verilerinin kullanılması ihtiyacını doğurmuştur. Doğal gaz ihtiyacını yurt dışından karşılayan Türkiye'de, doğal gaz fiyatları fiyat formülleri gizli ve kontratlara bağlıdır (Özbuğday, 2015). Türkiye'nin doğal gazda dışa bağımlılığının çok yüksek olması dış piyasa verilerinden etkilenmesine sebep olur. Doğal gaz piyasasının Türkiye'de bulunmaması nedeniyle, gelişmiş bir piyasa olan Hunry Hub doğal gaz piyasa verileri gün öncesi fiyat tahmin modellerinde girdi olarak kullanılmıştır.

3.1.3. Sınırlılıklar

Elektrik yük talep miktarı ve elektrik gün öncesi piyasa fiyatı tahmin modellerinde saatlik sıcaklık, doğal gaz fiyat verilerinin bulunmaması nedeniyle günlük verilerin kullanılması modellerin sınırlılıkları arasındadır. Doğal gaz fiyatlarının Türkiye dışında bir piyasadan alınmış olması modellerin diğer bir sınırlılığıdır. Modelde kömür, hidroelektrik veya yenilenebilir enerji kaynaklarında ile ilgili parametreler kullanılmamıştır.

Oluşturulan toplam 6400 adet farklı modelde literatürde kullanılan transfer fonksiyonlarına (sigmoid fonksiyonları) ve öğrenme algoritmalarına (Gradient Descent, Gradient Descent Momentum, Levenberg-Marquardt ve BFGS) yer verilmiştir.

3.1.4. Yöntem

Yapay sinir ağlarında tahmin modelleri için genelde kullanılan model ileri beslemeli çok katmanlı ağlardır (Zhang G. P., 2004). Bu çalışmadaki elektrik yük talep miktarı ve elektrik gün öncesi piyasa fiyatı tahmin modellerinde, ileri beslemeli üç katmanlı yapay sinir ağlarının farklı optimize edilmiş algoritmaları kullanılmıştır.

01.01.2012-31.12.2014 günleri arasındaki 26.304 saat için kullanılan veriden, 01.01.2012-03.03.2014 günleri arasındaki 19.008 saatlik veri modellerin öğrenmesi için, 03.03.2014-31.12.2014 günleri arasındaki 7.296 saatlik veri modellerin test edilmesi için kullanılmıştır. Oluşturulan her model 19.008 saatteki model girdileri ile eğitilmiş ve eğitilen modeller 7.296 saatlik veri ile test edilmiştir. 7.296 saatlik test girdileri ile oluşturulan tahmin verisi ile gerçek veriler MAPE yöntemi ile kıyaslanmıştır. MAPE değerlerine göre de modellerin başarıları kıyaslanmıştır.

Gizli katmanlardaki sinir hücre sayıları 1 den 50'ye kadar değiştirilerek, Tangent-Sigmoid (tansig) ve Logaritmik-Sigmoid (logsig) transfer fonksiyonları için farklı modeller oluşturulmuştur. Modellerin başarılarını daha da geliştirmek amacıyla model girdileri üzerinde temel bileşen analizi (PCA)

kullanarak modeller de oluşturulmuştur. MAPE değerlerine göre en başarılı elektrik yük talep modeli ve gün öncesi elektrik fiyat tahmin modeli bulunmaya çalışılmıştır.

Elektrik yük talep ve elektrik gün öncesi fiyat tahmin modelleri arasında en başarılı olan yük talep ve fiyat tahmini modellerin sonuçları günlük ve saatlik bazda ayrıntılı olarak analiz edilmiştir.

3.2. Elektrik Yük Talep Miktarı Tahmin Uygulaması

3.2.1. Elektrik Yük Tahminini Etkileyen Unsurlar

Model girdilerinin seçimi yapay sinir ağlarının başarısı üzerinde önemli etkiye sahiptir. Elektrik yük talep miktarını etkileyen faktörler ekonomik faktörler, zaman faktörü, hava durumu faktörleri (sıcaklık, nem miktarı), oluşabilecek farklılıklar (önemli televizyon programları, kapanan veya açılan bir endüstriyel operasyon) başlıklarında incelenebilir (Shahidehpour v.d., 2002).

Ülkelerin gelişmişliği ile elektrik tüketim miktarı arasında yakın ilişki vardır. Ekonomik açıdan gelişen her sanayi, üretim ve hizmet alanları elektrik tüketiminde artışa neden olur. Tüketimde artış üretimde artışına sebep olacaktır. Dünyanın en büyük ekonomilerini içeren G20 ülkelerinin bazıları ile bu ülkelerin elektrik üretim oranları IEA (International Energy Agency) 2014 yılındaki raporunda verilmiştir. G20 ülkelerinin elektrik üretim oranlarını ve Dünya genelinde üretim oranını Tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6. G20 Ülkelerinin Elektrik Üretim Miktarları ve Oranları.

Üretim	Miktar (TWh)	Dünya Oranı
Çin Halk Cumhuriyeti	4985	%22.0
ABD	4271	%18.8
Hindistan	1128	%5.0
Rusya	1069	%4.7
Japonya	1026	%4.5
Kanada	634	%2.8
Almanya	623	%2.7
Fransa	559	%2.5
Brezilya	552	%2.4

Zaman faktörü elektrik yük talep miktarı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Elektrik yük talep miktarları mevsimlere, haftanın günleri, tatil durumları ve gün içerisindeki saatlere göre değişim gösterir.

Elektrik yük talep miktarı üzerinde diğer önemli bir etken de sıcaklık faktörüdür. Sıcaklık faktörü zaman faktöründen sonra elektrik yük talep miktarı tahmin hesaplamalarında kullanılan önemli bir etkidir (Weron, 2006).

Saatlik olarak değişen elektrik yük talep miktarlarının ilgili saate özel oluşabilecek bir değişim olma durumunda etkisini aza indirmek için bir gün önce aynı saatteki, bir hafta önce aynı saatteki ve son 24 saatteki ortalama elektrik yük talep miktarları modele girdi olarak kullanılabilir.

3.2.2. Elektrik Y¼k Talep Miktarı Tahmin Uygulaması

T¼rkiye elektrik y¼k talep değerleri i¼in EPIAŞ tarafından yayımlanan, TEİAŞ tarafından oluşturulan Y¼k Tahmin Planı (YTP) verileri kullanılmıştır. Model i¼in 01.01.2012-31.12.2014 tarihleri arasındaki 1.096 g¼nl¼k (26.304 saat) veri seti kullanılmıştır. Modelde ileri beslemeli, ¼¼ katmanlı yapay sinir ağları kullanılmış ve ağlarda ¼ęrenme algoritmaları olarak Gradient Descent, Gradient Descent Momentum, Levenberg-Marquardt ve BFGS algoritmaları kullanılmıştır.

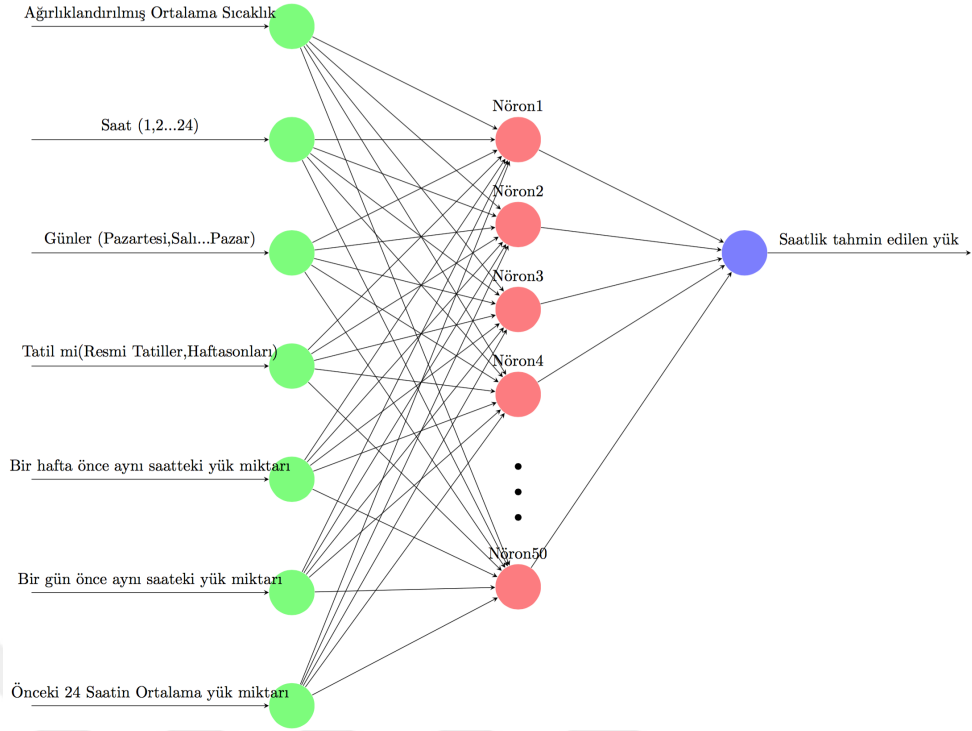
Yapay sinir ağlarında katmanlarda kullanılacak sinir h¼ce sayılarının belirlenmesinde kesin bir kural olmaması nedeniyle gizli katmandaki sinir h¼ce sayıları 1-50 arasında değiştirilerek modeller oluşturulmuştur. Sinir h¼crelerinde transfer fonksiyonları olarak logaritmik sigmoid (logsig) ve tangent sigmoid (tansig) fonksiyonları kullanılmıştır.

Elektrik y¼k talebi tahmin modelleri i¼in, 4 farklı ¼ęrenme algoritması, 2 farklı transfer fonksiyonu ve 50 farklı gizli katman sinir h¼ce sayısı ile 400 adet farklı model oluşturulmuştur. Tablo 7 elektrik y¼k talep tahmin uygulamasında kullanılan algoritmaları, transfer fonksiyonlarını ve h¼ce sayılarını g¼sterir.

Tablo 7. Elektrik Y¼k Talep Tahmin Uygulaması.

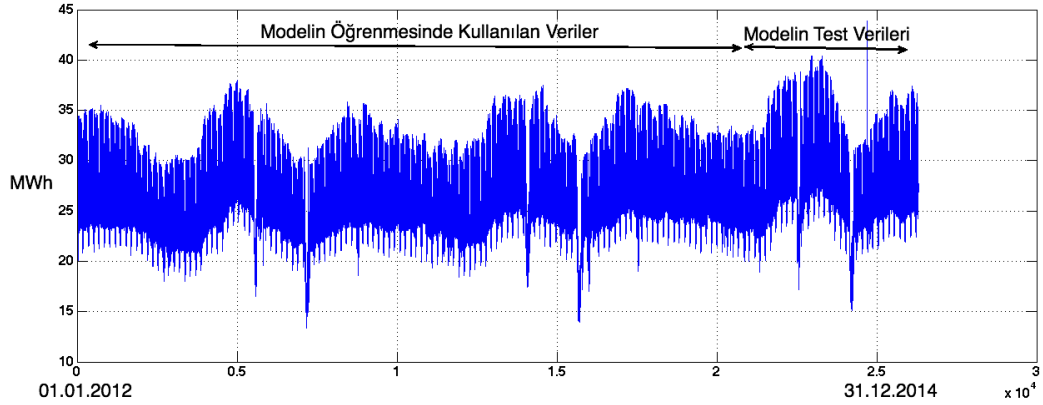
Öğrenme Algoritması	Transfer Fonksiyonu	Gizli Katman Sinir Hücre Sayısı
Gradient Descent	Tansig/Logsig	1,2...50
Gradient Descent Momentum	Tansig/Logsig	1,2...50
Levenberg-Marquardt	Tansig/Logsig	1,2...50
BFGS	Tansig/Logsig	1,2...50

Uygulamada yapay sinir ağlarına girdi olarak önceki 24 saatin ortalama elektrik yük talep miktarı, bir hafta önce aynı saatteki yük miktarı ve bir gün önce aynı saatteki elektrik yük miktarı kullanılmıştır. Sıcaklık faktörü olarak elektrik tüketim ağırlıklı hesaplanmış sıcaklık değerleri, zaman faktörü olarak gün içerisindeki saat dilimleri, günlerin tatil olup olmaması ve haftanın hangi günü olduğu modele girdi olarak kullanılmıştır. Şekil 18 model girdilerini, gizli katman nöron sayılarını ve model çıktısını gösterir.

Şekil 18. PCA Ön İşlemi Uygulanmayan Elektrik Yük Talep Tahmin Modeli.

01.01.2012 – 31.12.2014 yılları arasında YTP veri setinin, Şekil 19’da gösterildiği gibi 01.01.2012-02.03.2014 günleri arasındaki kısmı modelin öğrenmesi için kullanılırken, 03.03.2014-31.12.2014 günleri arasındaki veri seti modelin test edilmesi için kullanılmıştır.

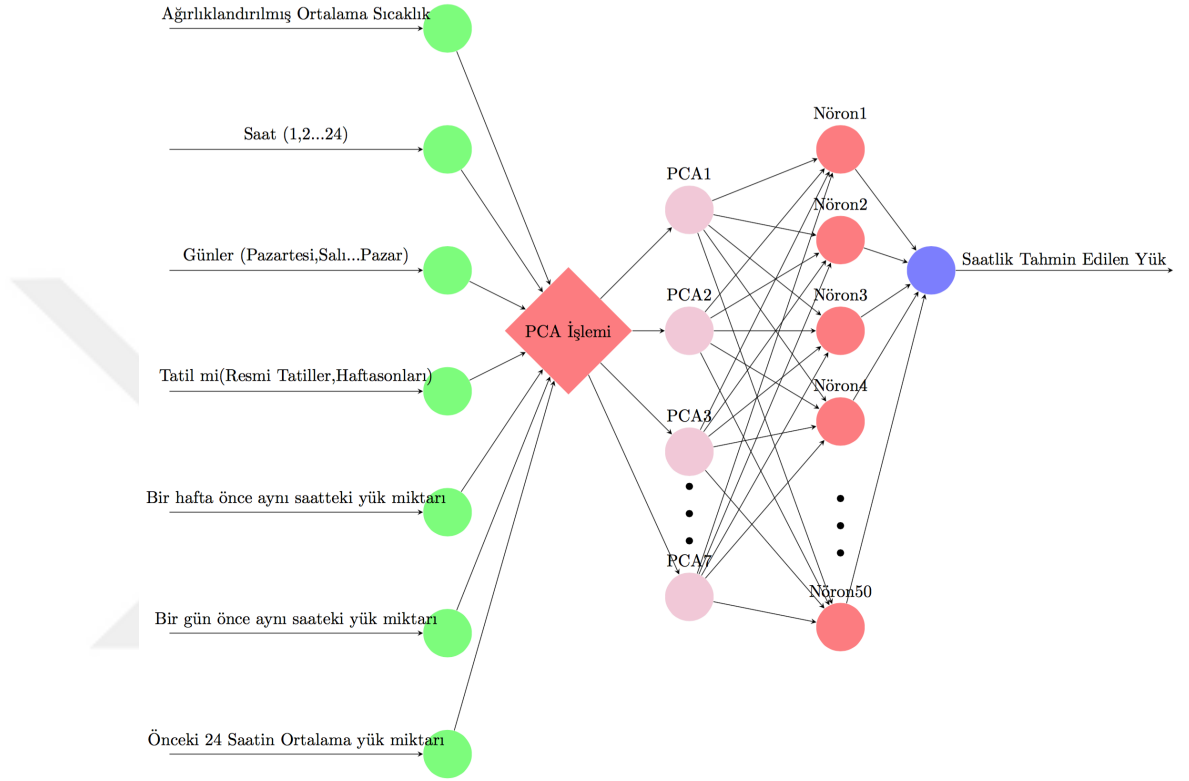
Şekil 19. 2012-2014 Yılları Arasında Türkiye Elektrik Yük Talep Miktarları.

Model girdileri üzerinde herhangi bir ön işleme uygulanmadan oluşturulan 400 adet farklı modelin başarısını artırmak amacıyla model girdilerine temel bileşen analizi yapılarak model geliştirmeye çalışılmıştır. Temel bileşen analizi sonucunda 1 ile 7 arasında değişen çıktılar modele girdi olarak kullanılmıştır. 1 ile 7 arası değişen temel bileşenler, 2 farklı transfer fonksiyonu, 1 den 50 ye kadar değişen gizli katman nöron sayısına ve 4 farklı öğrenme algoritması ile toplamda 2.800 adet farklı model oluşturulmuştur. Tablo 8, PCA ön işlemi uygulanan elektrik yük tahmin uygulamasını değişkenlerini özetlemektedir.

Tablo 8. PCA Ön İşlemi Uygulanan Elektrik Yük Talep Tahmin Uygulaması.

PCA Bileşen Çıktısı	Öğrenme Algoritması	Transfer Fonksiyonu	Gizli Katman Nöron Sayısı
1,2...7	Gradient Descent	Tansig/Logsig	1,2...50
1,2...7	Gradient Descent Momentum	Tansig/Logsig	1,2...50
1,2...7	Levenberg-Marquardt	Tansig/Logsig	1,2...50
1,2...7	BFGS	Tansig/Logsig	1,2...50

PCA ön işleme yöntemi kullanılarak oluşturulan 2.800 adet farklı modelin yapısı Şekil 20’de gösterilir. Temel bileşen analizini sonucu oluşan 7 bileşen 1 ile 7 arasında değiştirilerek ağa girdi olarak verilmiştir.

Şekil 20. PCA Ön İşlemi Uygulanan Elektrik Yük Tahmin Modeli.

PCA ön işlemi ile oluşturulan 2.800 adet model ile ön işlemi yapılmadan oluşturulan 400 adet model ile beraber toplamda 3.200 adet model oluşturulmuştur. Oluşturulan 3.200 adet farklı model 19.008 saatlik model girdileri ile eğitilmiş ve 7.296 saatlik test verileri test edilmiştir.

3.2.3. Elektrik Yük Talep Tahmin Uygulaması Sonuçları

Oluşturulan 3.200 adet farklı modelin performansı MAPE değerlerine göre değerlendirilmiştir. 7.296 saatlik test verisi sonucunda ile elektrik yük talep tahmin miktarları hesaplanmış ve gerçek elektrik yük talep miktarı ile MAPE yöntemine göre kıyaslanmıştır. Her model 7.296 saat veri seti ile test edilmiş ve her modelin MAPE değeri hesaplanmıştır.

Elektrik yük talep tahmini için oluşturulan 3.200 adet farklı model arasından en düşük MAPE değeri %1,86'ye PCA n işlemi yapılmadan, Levenberg-Marquardt ğrenme algoritması, logsig transfer fonksiyonu ve gizli katmandaki 13 sinir hcreti ile ulaşılmıştır. PCA n işlemi yapılan 2.800 adet model arasındaki en düşük MAPE değeri %5,27'ye Gradient Descent ğrenme algoritması, logsig transfer fonksiyonu, gizli katmandaki 5 sinir hcreti ve 7 PCA faktörü ile ulaşılmıştır. Tablo 9'da uygulamada kullanılan algoritmaların minimum, maksimum ve ortalama MAPE değerlerini gösterilmektedir. PCA ortalama minimum ve maksimum değerleri 1 ile 7 arasında değişen tüm bileşenlerin ortalama minimum ve maksimum değerleridir.

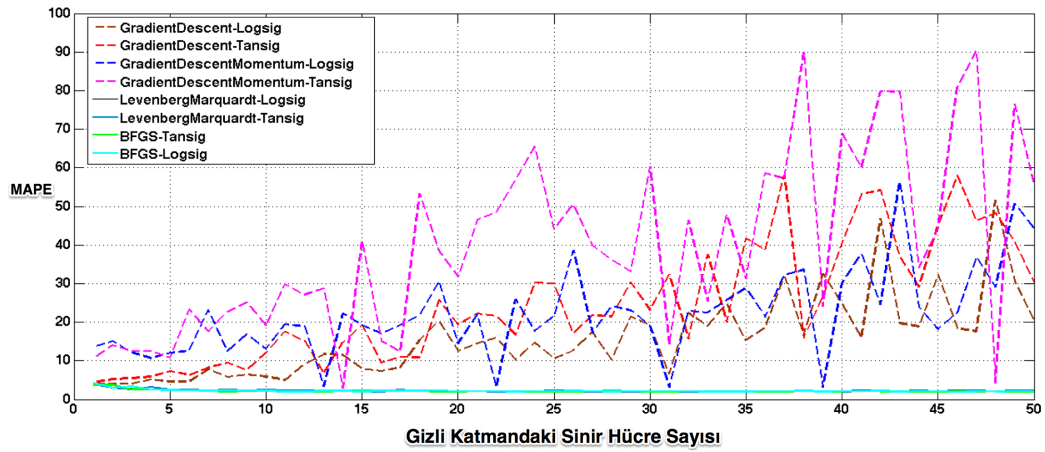
Tablo 9. Elektrik Yük Talep Tahmin Modellerinde Kullanılan Algoritmaların MAPE Değerleri.

	Minimum MAPE %	Maksimum MAPE %	Ortalama MAPE %
PCA GDM Logsig	5,7884	61,2097	21,1930
PCA GDM Tansig	5,9128	81,9527	33,5069
PCA GD Logsig	5,2750	54,5448	16,5567
PCA GD Tansig	5,5941	73,6440	24,9294
PCA LM Logsig	5,5996	29,6280	7,8058
PCA LM Tansig	5,5524	130,0998	8,5597
PCA BFGS Logsig	5,8026	9,8665	6,8881
PCA BFGS Tansig	5,8202	9,5386	6,9552
GDM Logsig	3,1024	56,4818	22,1556
GDM Tansig	3,1014	90,4378	40,0024
GD Logsig	3,9133	51,5335	15,8679
GD Tansig	4,3468	58,0989	24,5190
LM Logsig	1,8600	3,9600	2,2040
LM Tansig	1,9400	3,8400	2,2436
BFGS Logsig	1,9000	3,7600	2,1754
BFGS Tansig	1,9400	4,3000	2,2264

Tablo 9, incelendiğinde Levenberg-Marquardt ve BFGS algoritmalarının Gradient Descent ve Gradient Descent Momentum algoritmalarına kıyasla daha başarılı oldukları görülür. PCA ön işlemini kullanan modellerin MAPE değerlerinin yüksek olduğu görülür. PCA kullanan tüm modellerin minimum MAPE değeri, PCA kullanılmadan oluşturulan tüm modellerin minimum MAPE değerinden daha fazla olduğu görülmektedir.

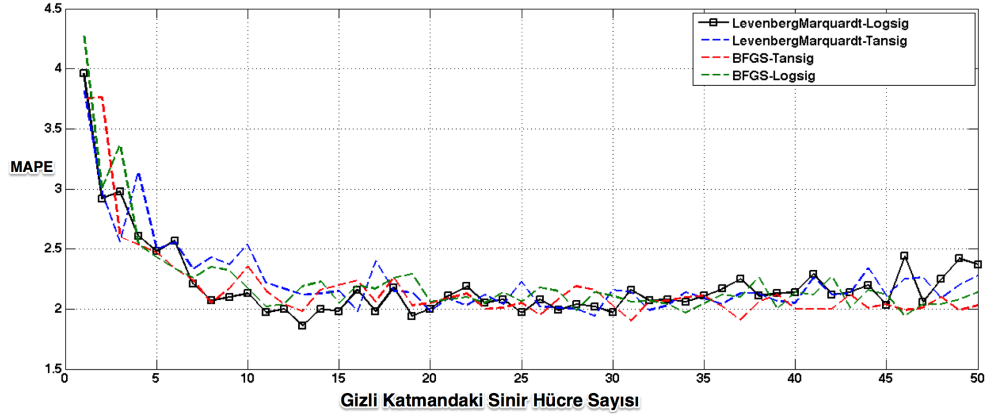
Model girdilerine PCA ön işlemi uygulanan modeller, PCA ön işlemi uygulanmayan modellere göre daha başarısız olduğundan PCA

kullanılmayan 400 adet farklı model kendi arasında kıyaslanmıştır. Bu modellerin sinir hücre sayısındaki değişime göre PCA ön işlemi uygulanmayan modellerin MAPE değerleri Şekil 21’de verilmiştir. Gradient Descent ve Gradient Descent Momentum algoritmalarının BFGS ve Levenberg-Marquardt yöntemlerine göre daha yüksek MAPE değerlerine sahip olduğu görülür. Gradient Descent ve Gradient Descent Momentum algoritmalarının artan sinir hücre sayısına paralel olarak MAPE değerleri genel olarak artış göstermektedir.

Şekil 21. PCA Ön İşlemi Uygulanmayan Modellerin Sinir Hücre Değişimine Göre MAPE Değerleri.

Levenberg-Marquardt ve BFGS algoritmalarının MAPE değerleri daha düşük olması nedeniyle sadece bu algoritmalarının gizli katmandaki sinir hücresi değişimine göre MAPE değerlerinin değişimi Şekil 22’te verilmiştir. Sinir hücre değişiminin 1 den 15 kadar artırılması BFGS ve Levenberg-Marquardt algoritmalarının başarısını olumlu etki yaparken, 15 ve üzerindeki artışların MAPE değerlerinde ciddi değişikliklere neden olmamaktadır.

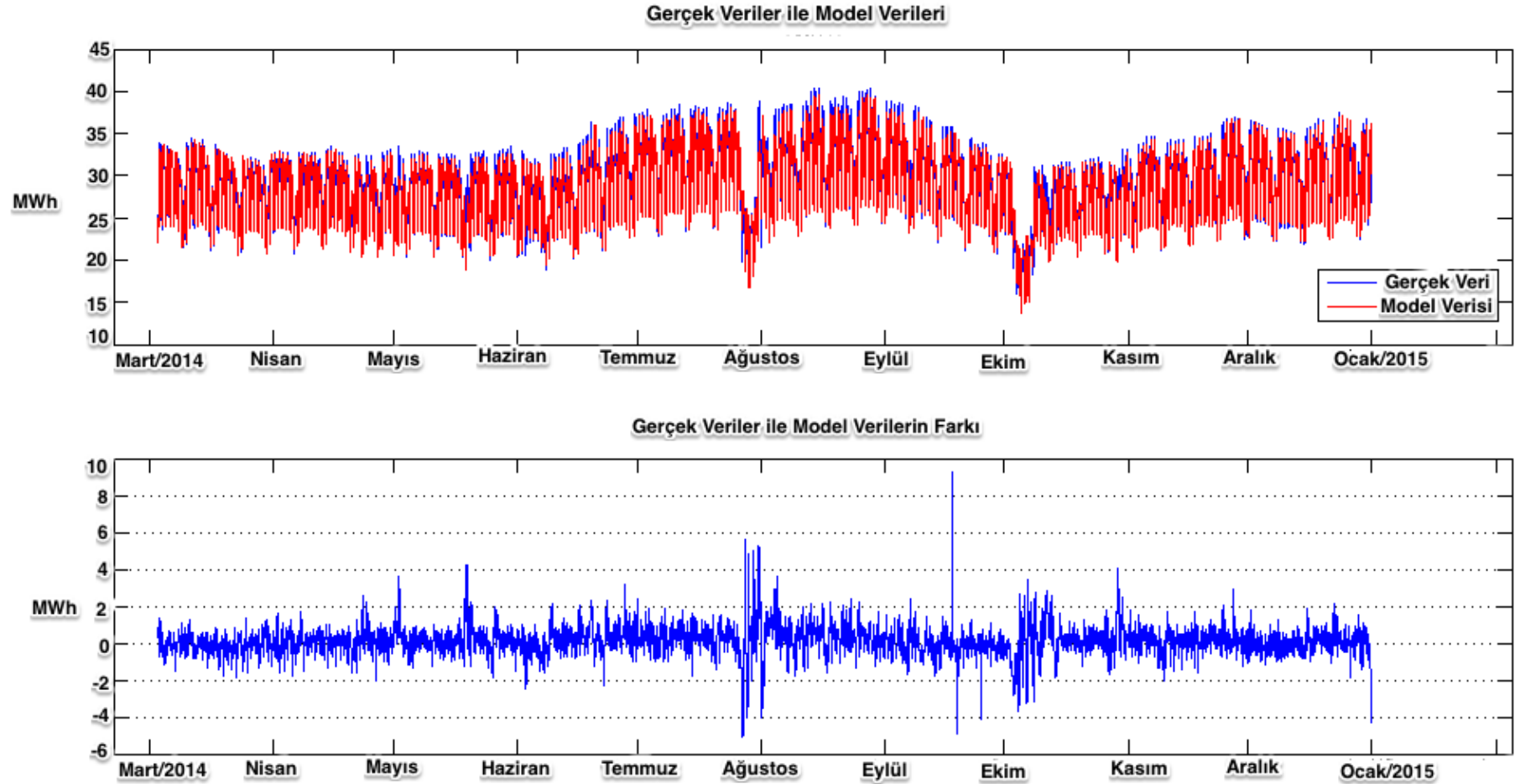

Şekil 22. PCA Ön İşlemi Uygulanmayan BFGS ve LM Modellerinin Sinir Hücre Değişimine Göre MAPE Değerleri.

Elektrik yük talep tahmini için oluşturulan 3.200 adet farklı model arasında en düşük MAPE değerine sahip model olan Levenberg-Marquardt öğrenme algoritması, gizli katmandaki 13 sinir hücresi, logsig transfer fonksiyonuna sahip modelin sonuçlarını ayrıntılı analiz etmek adına 7.296 saatlik test performansı günlük, saatlik olarak incelenmiştir.

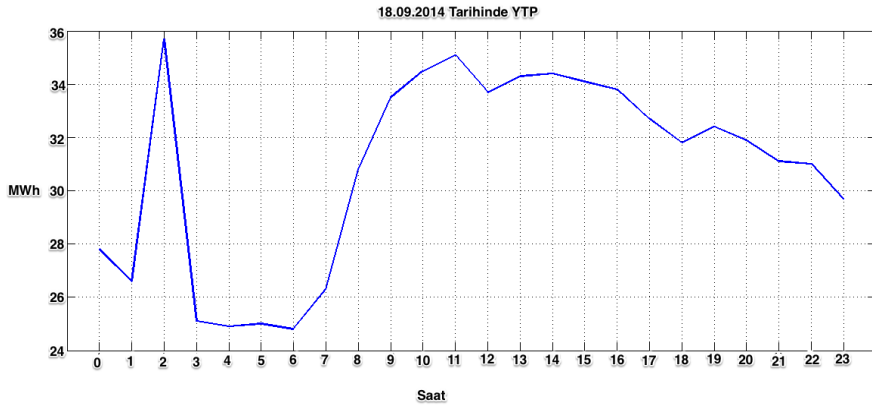
3.2.3.1. Elektrik Yük Talep Tahmin Modeli için En Başarılı Modelin Analizi

03.03.2014 ile 31.12.2014 günleri arasında uygulanan 7.296 saatlik test verileri ile yük tahmin modelleri arasında en başarılı model Levenberg-Marquardt öğrenme algoritması, gizli katmandaki 13 sinir hücresi, logsig transfer fonksiyonuna sahiptir. Modelin 7.296 saatlik test verileri ile ürettiği elektrik yük tahmin verileri ile ilgili saatlerdeki gerçek veriler Şekil 23'te verilmiştir.

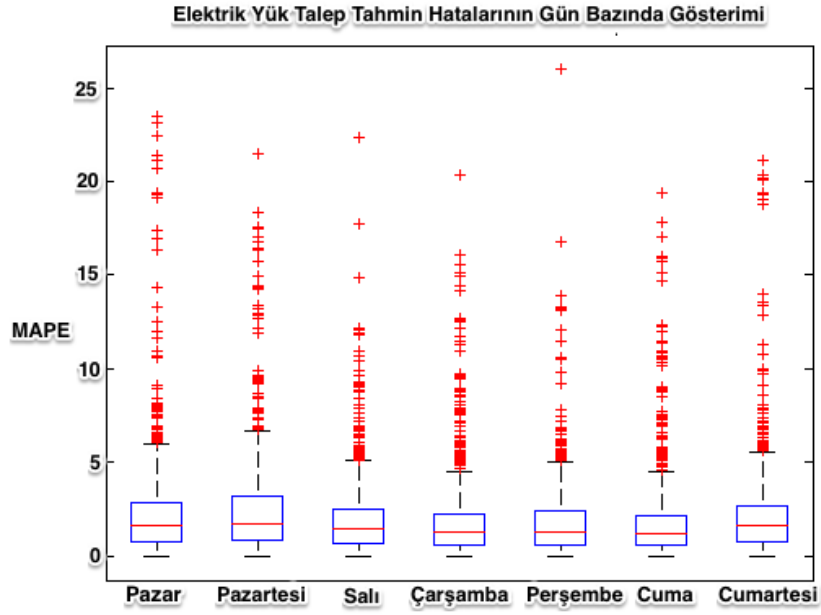
Şekil 23. Gerçek Veri ile Model Tahmin Sonuçlarının Kıyaslanması
(03.03.2014 - 31.12.2014).

7.296 saatlik test girdileri modelin ürettiği elektrik tahmin verileri ile gerçek elektrik yük talep miktarı arasındaki ortalama fark 0,1373 MWh olarak hesaplanmıştır. Gerçek elektrik yük miktarı ile tahmin edilen elektrik talep miktarı arasındaki en büyük fark, 18.09.2014 tarihinde Perşembe günü saat 02:00'da görülmüştür. Hesaplanan elektrik yük tahmin miktarı 26,4236 MWh, fakat gerçek değer 35,700 MWh olarak görülmektedir. Modelde oluşan bu saatte oluşan maksimum farkın sebebi ani YTP değişimleri olarak görülmektedir. Elektrik tüketimi 18.09.2014 tarihinde saat 00:00'da 27.800, saat 01:00'da 26,600MWh, saat 02:00'da 35,700MWh, saat 03:00'da 25,100 MWh elektrik tüketim seviyesinde olduğu görülür. 18.09.2014 tarihinde YTP değişimi Şekil 24'te gösterilmektedir. Elektrik talep miktarında ani yükseliş veya azalışların model tahmin başarısının olumsuz etkilediği görülür.

Şekil 24. 18.09.2014 Tarihinde YTP Değişimi.

En başarılı modelin 03.03.2014-31.12.2014 günleri arasındaki toplam 7.296 test verisinin günlük MAPE değerlerinin dağılımı Şekil 25'de verilmiştir. MAPE değerlerinin belirli aralıklarda toplandığı görülmektedir.

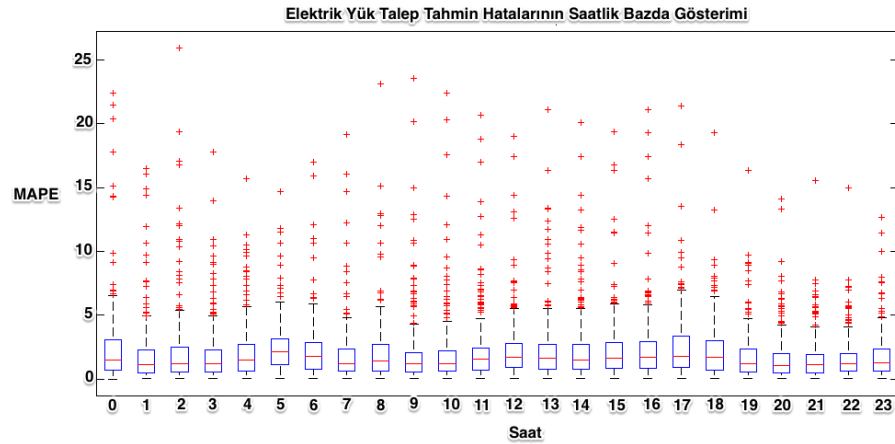
Şekil 25. Elektrik Yük Talep Tahmin Uygulaması Günlük Bazda MAPE Dağılımı.

Günlük bazda MAPE oranlarının minimum, maksimum ve ortalama sonuçları Tablo 10'da verilmiştir. Maksimum MAPE 18.09.2014 tarihinde saat 02:00'da %25,9843 olarak gerçekleşmiş, minimum MAPE 19.12.2014 tarihinde saat 00:00'da %1,7928e-4 olarak gerçekleşmiştir. Elektrik talep uygulamasında haftanın günlerinin ortalama MAPE değerlerine göre kıyaslandığı zaman; model en başarılı sonuçları Perşembe günleri, en başarısız sonuçları ise Pazartesi günleri verdiği görülmektedir.

Tablo 10. Elektrik Yük Talep Tahmin Uygulaması Günlük MAPE Değerleri.

	Minimum MAPE %	Maksimum MAPE %	Ortalama MAPE %
Pazartesi	5,3523e-4	21,4606	2,4081
Salı	0,0044	22,3969	1,9552
Çarşamba	5,3772e-4	20,3918	1,8344
Perşembe	0,0076	25,9843	1,8075
Cuma	1,7928e-4	19,3992	1,8523
Cumartesi	2,5177e-4	21,1032	2,0837
Pazar	1,8485e-4	23,5327	2,3090

Elektrik yük talep tahmin sonuçlarının saatlik bazda MAPE dağılımları Şekil 26'da gösterilmektedir. MAPE değerlerinin saatlik bazda benzer MAPE değerlerinde yoğunlaştığı görülür.

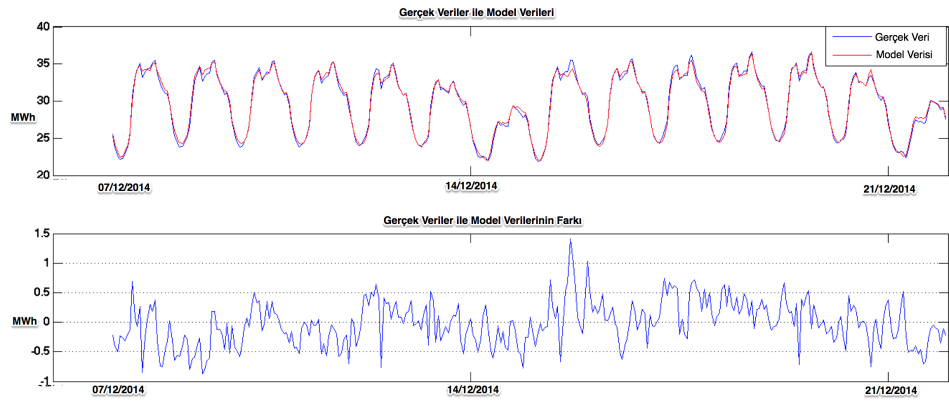
Şekil 26. Elektrik Yük Talep Tahmin Uygulaması Saatlik Bazda MAPE Dağılımı.

Saatlik bazda MAPE değerlerinin minimum, maksimum ve ortalama MAPE değerleri Tablo 11'de verilmiştir. Ortalama MAPE değerlerine göre saat 21:00 modelin en başarılı olduğu, saat 17:00 modelin en başarısız olduğu zaman dilimidir.

Tablo 11. Elektrik Yük Talep Tahmin Uygulaması Saatlik Bazda MAPE Değerleri.

	Minimum MAPE %	Maksimum MAPE %	Ortalama MAPE %
Saat 00	1,7928e-04	22,3969	2,3095
Saat 01	5,3523e-04	16,4716	1,9121
Saat 02	0,0063	25,9843	2,0530
Saat 03	0,0028	17,8037	1,8413
Saat 04	0,0025	15,7337	2,0442
Saat 05	0,0633	14,7041	2,4004
Saat 06	0,0079	16,9720	2,0958
Saat 07	9,2950e-04	19,1399	1,8218
Saat 08	1,8485e-04	23,1553	2,0982
Saat 09	0,0046	23,5327	1,8884
Saat 10	0,0076	22,4298	1,9108
Saat 11	0,0089	20,7019	2,1647
Saat 12	0,0190	19,0255	2,3033
Saat 13	0,0012	21,1032	2,2628
Saat 14	0,0021	20,0763	2,2664
Saat 15	0,0216	19,3782	2,2922
Saat 16	0,0327	21,1247	2,3308
Saat 17	0,0136	21,4256	2,4747
Saat 18	0,0100	19,3192	2,2050
Saat 19	2,5177e-04	16,3799	1,7319
Saat 20	0,0044	14,1442	1,6251
Saat 21	0,0046	15,5515	1,5287
Saat 22	0,0101	14,9841	1,5540
Saat 23	0,0153	12,6792	1,7391

Elektrik yük talep modeli 7.296 saat ile test edilmiş her saat için hesaplanan MAPE değerleri günlük ve saatlik olarak yorumlanmıştır. Gerçek talep miktarı ile model tahmin değerlerini Levenberg-Marquardt algoritması, 13 gizli katman sinir hücresi ve logsig transfer fonksiyona sahip modelin 2 haftalık gösterimi Şekil 27’de verilmiştir.

Şekil 27. Gerçek Elektrik Yük Miktarı ile Tahmin Modeli Elektrik Yük Miktarı (07.12.2014 - 21.12.2014).

07.12.2014 ile 21.12.2014 günleri arasındaki 2 haftalık gerçek YTP ve model tahmin sonucu arasındaki fark 1,5 MWh ile -1 MWh arasında değişmektedir. Gerçek veriler ile model tahmin sonuçlarının genelde aynı davranışı sergilediği görülmektedir.

3.3. Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Uygulaması

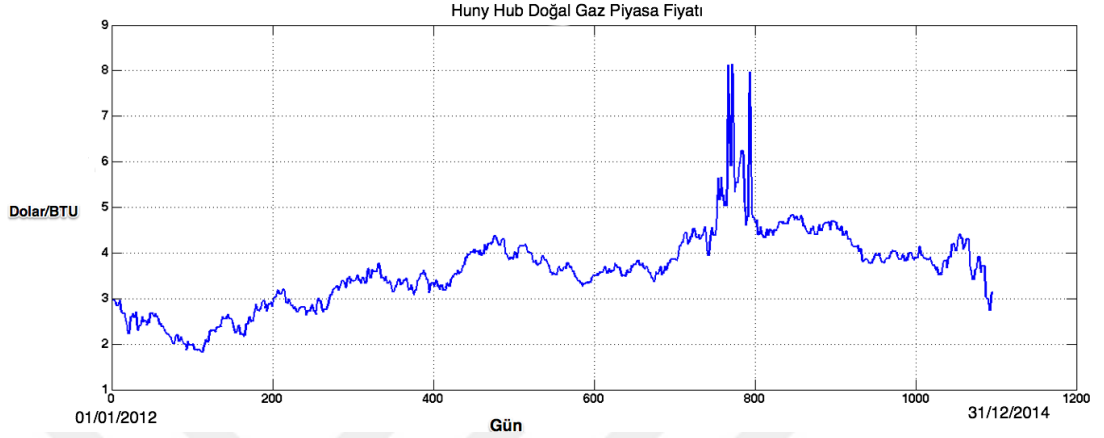
3.3.1. Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahminini Etkileyen Unsurlar

Elektrik yük talep miktarını etkileyen sıcaklık ve zaman faktörü aynı zamanda gün öncesi elektrik fiyatlarını da etkilemektedir. Elektrik piyasasındaki elektrik fiyatları elektrik talebi ile bağlantılıdır. Elektrik piyasasındaki arz talep dengesi nedeniyle talebin arzdan fazla olduğu durumlarda elektrik piyasa fiyatı artış gösterir. Elektrik fiyatları genel olarak hava durumlarından, elektrik üretim için kullanılan doğal gaz, kömür gibi birincil enerji kaynaklarından, elektrik iletim yapısının yeterliliklerinden etkilenir (Nitin Singh, 2015).

Türkiye’de kullanılan elektriğin büyük bir bölümü doğal gazdan üretilmektedir. Doğal gazın elektrik üretiminde yüksek oranda kullanılmasının nedenleri arasında düşük yatırım maliyeti istemesi, düşük çevresel etkilerinin olması ve kısa inşaat süresine sahip olması sayılabilir. Elektrik üretiminde doğal gaza olan bağımlılık nedeniyle doğal gaz fiyatları elektrik fiyatlarını etkiler. Küresel boyutta doğal gaz fiyatları değişiklik göstermek ile beraber genel olarak LNG Japon fiyatı, ortalama Alman ithal gaz fiyatı, Heren NBF ve Amerika Henry Hub fiyatları kabul görür (Cangüzel, 2012).

Türkiye’de doğal gaz piyasasının bulunmaması nedeniyle gün öncesi elektrik fiyat tahmin modeline girdi olarak Amerika Henry Hub verileri kullanılmıştır. 01.01.2012 ile 31.12.2014 günleri arasında Henry Hub’da

oluşan ABD Dolar ile BTU (British Thermal Unit) değişimi Şekil 28’de verilmiştir.

Şekil 28. Henry Hub Doğal Gaz Değişimi.

Elektrik yük talep miktarları, bir gün önce aynı saatteki elektrik yük miktarı, bir hafta önce aynı saatteki yük miktarı ve önceki 24 saatin ortalama elektrik yük talep miktarı gün öncesi elektrik fiyat tahmin modellerine girdi olarak kullanılmıştır.

3.3.2. Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Uygulaması

Türkiye gün öncesi elektrik fiyat değerleri için EPIAŞ tarafından yayımlanan Piyasa Takas Fiyat (PTF) verileri kullanılmıştır. Model için 01.01.2012-31.12.2014 tarihleri arasındaki 1.096 gün (26.304 saat) veri seti kullanılmıştır. Modelde ileri beslemeli, üç katmanlı yapay sinir ağlar kullanılmış ve ağlarda Gradient Descent, Gradient Descent Momentum, Levenberg-Marquardt ve BFGS algoritmaları kullanılmıştır. Kullanılan modeller elektrik yük talep tahmin miktarı için önerilen modeller ile paralellik göstermektedir.

Elektrik gün öncesi fiyat tahmin modelleri Tablo 12’de verilmiştir. 4 farklı öğrenme algoritması, 2 farklı transfer fonksiyonu ve 50 farklı gizli katman sinir hücre sayısı ile toplam 400 adet farklı model oluşturulmuştur.

Tablo 12. Elektrik Gün Öncesi Fiyat Tahmin Uygulaması.

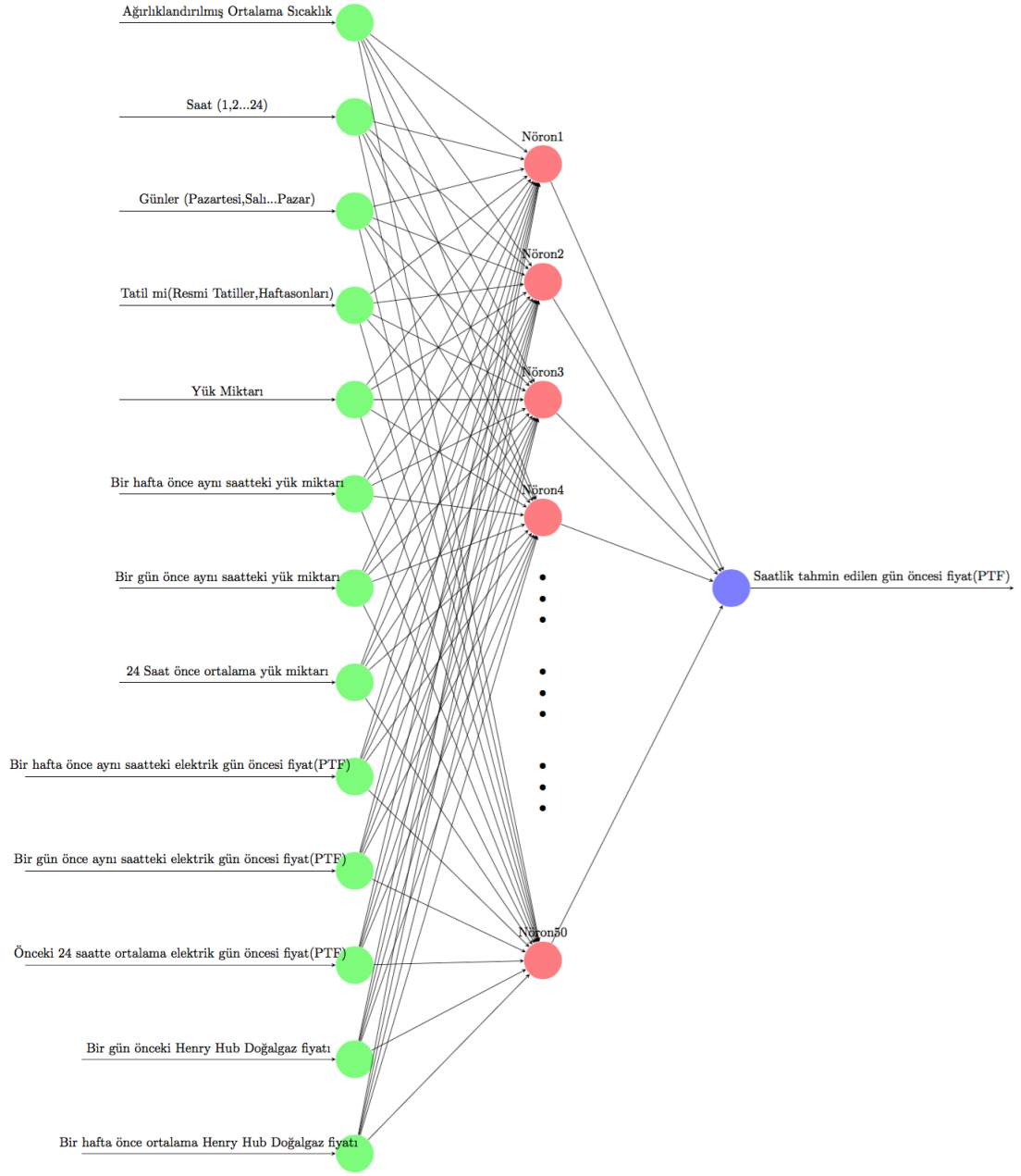
Öğrenme Algoritması	Transfer Fonksiyonu	Gizli Katman Sinir Hücre Sayısı
Gradient Descent	Tansig/Logsig	1,2...50
Gradient Descent Momentum	Tansig/Logsig	1,2...50
Levenberg-Marquardt	Tansig/Logsig	1,2...50
BFGS	Tansig/Logsig	1,2...50

Elektrik gün öncesi fiyat tahmin sonuçlarında başarıyı artırmak amacıyla model girdilerine temel bileşen analizi (PCA) ayrıca uygulanarak modelin performansı değerlendirilmiştir. Temel bileşen analizi sonucunda oluşan bileşenler 1 ile 7 arasında değiştirilerek modele girdi olarak kullanılmıştır. Her bir PCA bileşeni için öğrenme algoritması, transfer fonksiyonu ve gizli katmandaki sinir hücre sayıları değiştirilerek toplam 2.800 adet model oluşturulmuştur. PCA ön işleminin kullanımı ile ilgili modeller Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13. PCA Ön İşlemi Uygulanan Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Uygulaması.

PCA Bileşen Çıktısı	Öğrenme Algoritması	Transfer Fonksiyonu	Gizli Katman Nöron Sayısı
1,2...7	Gradient Descent	Tansig/Logsig	1,2...50
1,2...7	Gradient Descent Momentum	Tansig/Logsig	1,2...50
1,2...7	Levenberg-Marquardt	Tansig/Logsig	1,2...50
1,2...7	BFGS	Tansig/Logsig	1,2...50

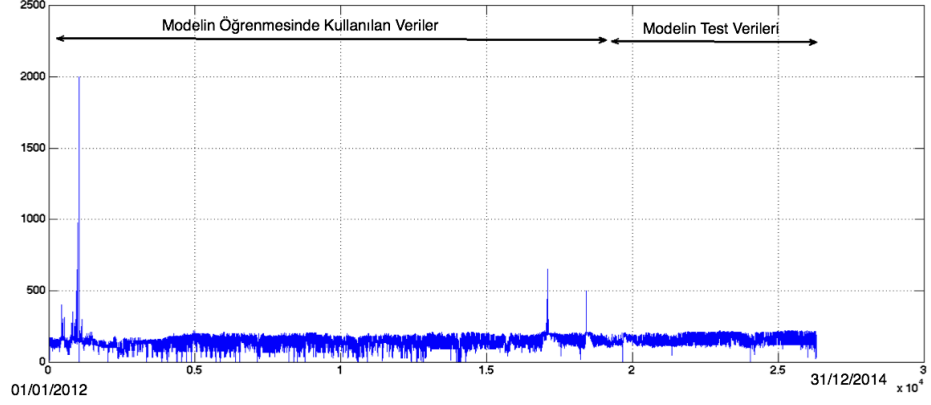
Gün öncesi elektrik modelinde kullanılan girdiler; tüketim ağırlıklı ortalama sıcaklık, günlük saat dilimleri, haftanın günleri, tatil olup olmama durumu, elektrik yük talep miktarı, bir hafta önce aynı saatteki yük miktarı, bir gün önce aynı saatteki yük miktarı, geçen 24 saatin ortalama yük miktarı, bir hafta önce aynı saatteki gün öncesi fiyat, bir gün önce aynı saatteki gün öncesi fiyat, geçen 24 saatin ortalama gün öncesi fiyatı, bir gün önceki Henry Hub doğal gaz fiyatı, bir hafta önceki ortalama Henry Hub doğal gaz fiyatıdır. Model girdileri ve çıktısı Şekil 29'da gösterilmektedir.

Şekil 29. PCA Ön İşlemi Uygulanmayan Elektrik Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modeli.

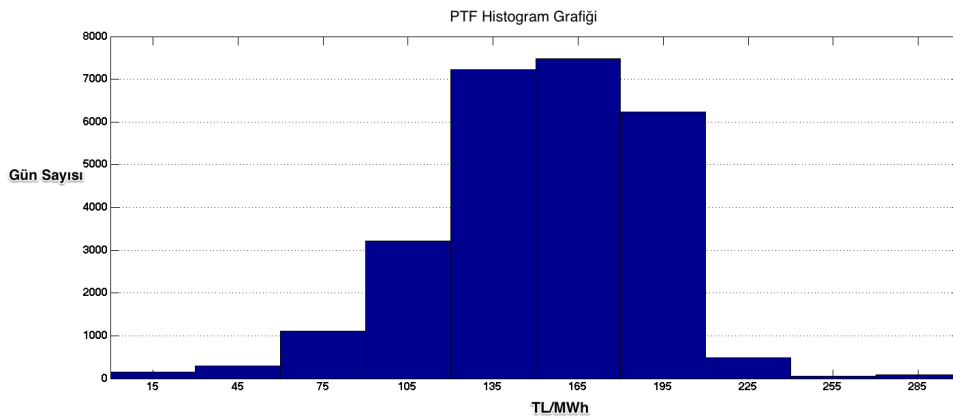
Gün öncesi elektrik fiyat tahmin modelinde 01.01.2012 ile 31.12.2014 günleri arasındaki veri setinin 01.01.2012-02.03.2014 günleri arası modelin öğrenmesi için, 03.03.2014 ile 31.12.2014 günleri arası modelin test edilmesi

için kullanılmıştır. Şekil 30'da modelde kullanılan gün öncesi fiyatların test ve öğrenme amacıyla kullanılan kısımları yer almaktadır.

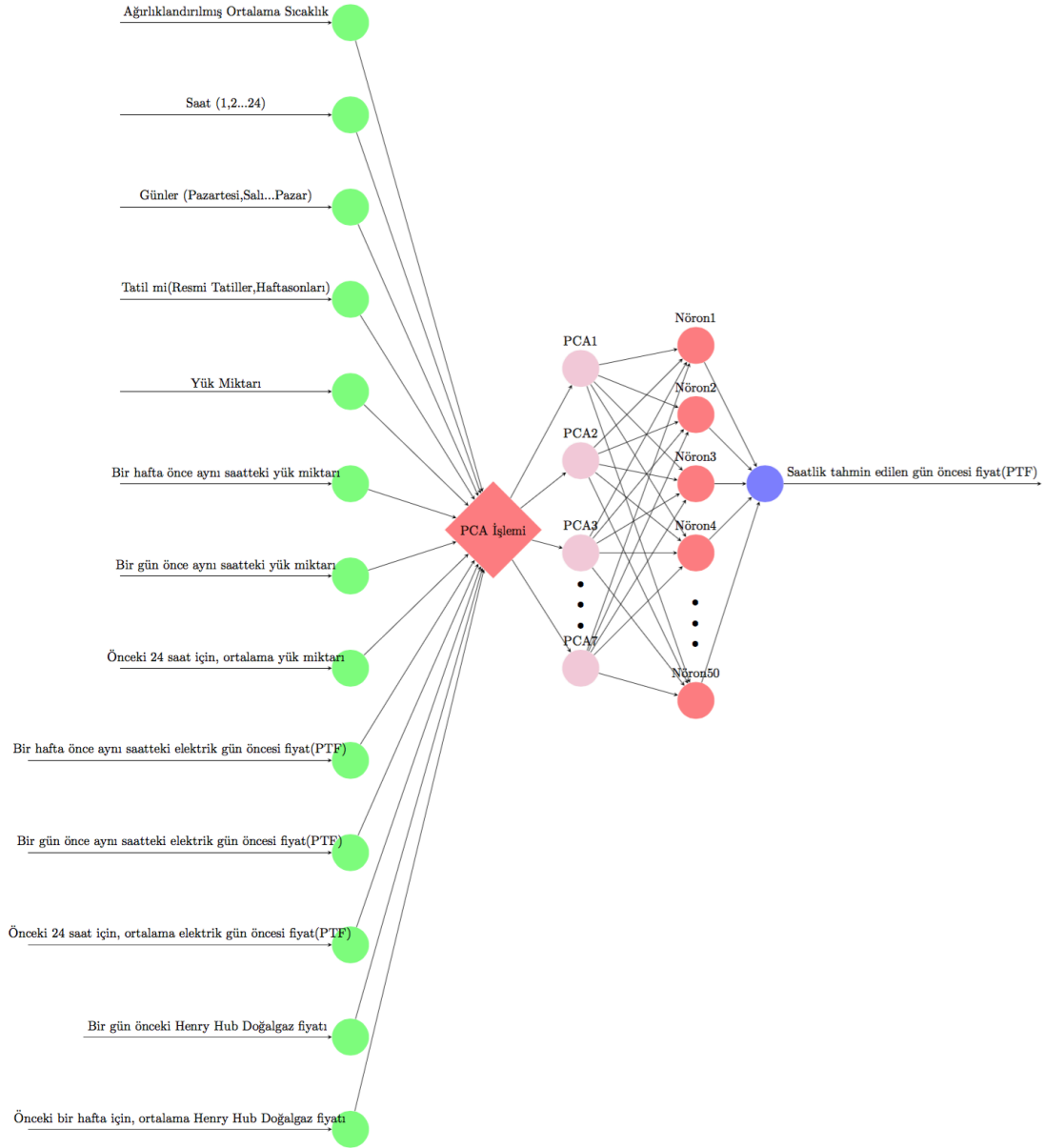
Şekil 30. Gün Öncesi Elektrik Fiyat Verileri.

01.01.2012 ile 31.12.2014 günleri arasındaki toplam 26.304 saatlik veri setinin sadece 61 saatinde gün öncesi elektrik fiyatı 300 TL/MWh üzerindedir. 2012-2014 yılları arasında gün öncesi elektrik fiyatlarının dağılımı Şekil 31'de gösterilmektedir. Gün öncesi elektrik fiyatları genel olarak 100 TL/MWh ile 200 TL/MWh arasında değişim göstermektedir.

Şekil 31. 2012-2014 Yılları Arasında Gün Öncesi Elektrik Fiyatlarının Dağılımı.

Gün öncesi fiyat tahmin modelinde girdiler üzerinde PCA ön işlemi yapılarak model daha da geliştirilmeye çalışılmıştır. PCA ön işlemi yapılarak oluşturulan tahmin modeli Şekil 32’de verilmiştir.

Şekil 32. PCA Ön İşlemi Uygulanan Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modeli.

PCA ön işlemesi ile 2.800 adet farklı model oluşturulmuş, PCA kullanılmadan geliştirilen 400 adet model ile toplam 3.200 adet farklı model oluşturularak gün öncesi fiyat tahmin gerçekleştirilmiştir.

3.3.3. Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Uygulaması Sonuçları

Gün öncesi elektrik fiyat tahmini için oluşturulan 3.200 adet modelin her biri 19.008 saatlik veri ile eğitilmiştir. 03.03.2014 ile 31.12.2014 günleri arasında kalan toplam 7.296 saatlik veri ile her model test edilmiştir. Oluşturulan MAPE değerleri performans değerlendirilmesinde kullanılmıştır.

Oluşturulan modeller arasında en düşük MAPE değer olan 9.76 değerine; PCA ön işlem yapılmadan, Levenberg-Marquardt öğrenme algoritması tansig transfer fonksiyonu ve gizli katmandaki 17 sinir hücresi ile ulaşılmıştır. PCA ön işleme yapılan 2.800 adet model arasında en başarılı model 11.34 MAPE değerine; Levenberg-Marquardt öğrenme algoritması, tansig transfer fonksiyonu 6 PCA faktörü ve gizli katmandaki 46 sinir hücresi ile ulaşılmıştır. Gün öncesi fiyat modellerinin oluşan ortalama, minimum ve maksimum MAPE sonuçları Tablo 14'te verilmiştir. PCA ortalama minimum ve maksimum değerleri 1 ile 7 arasında değişen tüm bileşenlerin ortalama minimum ve maksimum değerleridir.

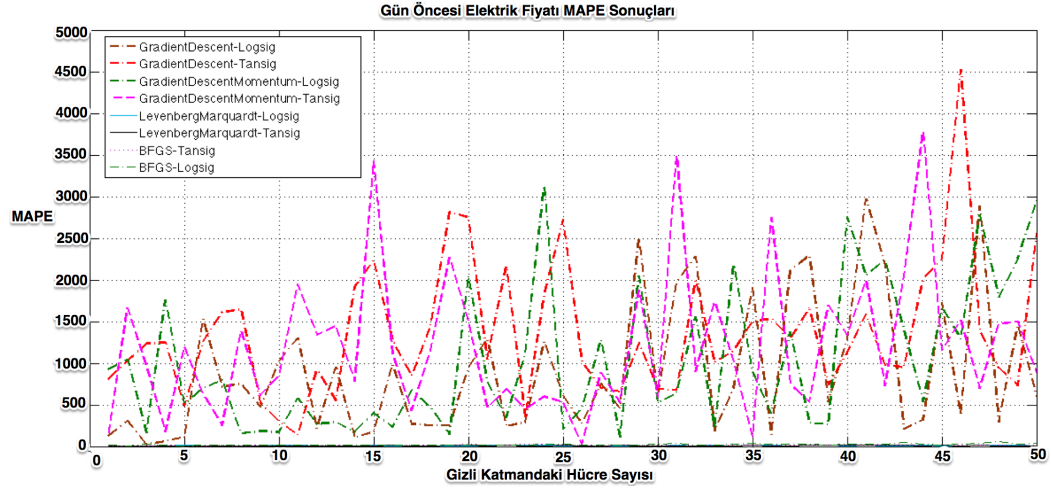
Tablo 14. Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerinde Kullanılan Algoritmaların MAPE Değerleri.

	Minimum MAPE %	Maksimum MAPE %	Ortalama MAPE %
PCA GDM Logsig	20,3593	5,2379e+03	1,1348e+03
PCA GDM Tansig	26,2666	6,1448e+03	1,2497e+03
PCA GD Logsig	21,0530	4,3263e+03	521,9261
PCA GD Tansig	21,7057	7,8286e+03	1,4054e+03
PCA LM Logsig	11,4009	21,3189	12,6497
PCA LM Tansig	11,3411	21,3003	12,6895
PCA BFGS Logsig	11,8224	27,8875	13,7516
PCA BFGS Tansig	11,8226	94,4271	15,9423
GDM Logsig	113,9158	3,1354e+03	1,0274e+03
GDM Tansig	23,5656	3,7922e+03	1,2027e+03
GD Logsig	23,1152	2,9839e+03	908,6795
GD Tansig	137,4356	4,544e+03	1,3635e+03
LM Logsig	9,8478	11,6847	10,5766
LM Tansig	9,7619	11,7166	10,6384
BFGS Logsig	9,8605	30,1433	14,8745
BFGS Tansig	13,100	39,6000	21,5320

Ortalama MAPE değerleri referans alındığında en başarılı algoritmanın Levenberg-Marquardt ve logsig transfer fonksiyonun olduğu modeldir. Ortalama MAPE değerlerine göre en başarısız modelin PCA ön işlemi kullanan Gradient Descent olduğu görülmektedir.

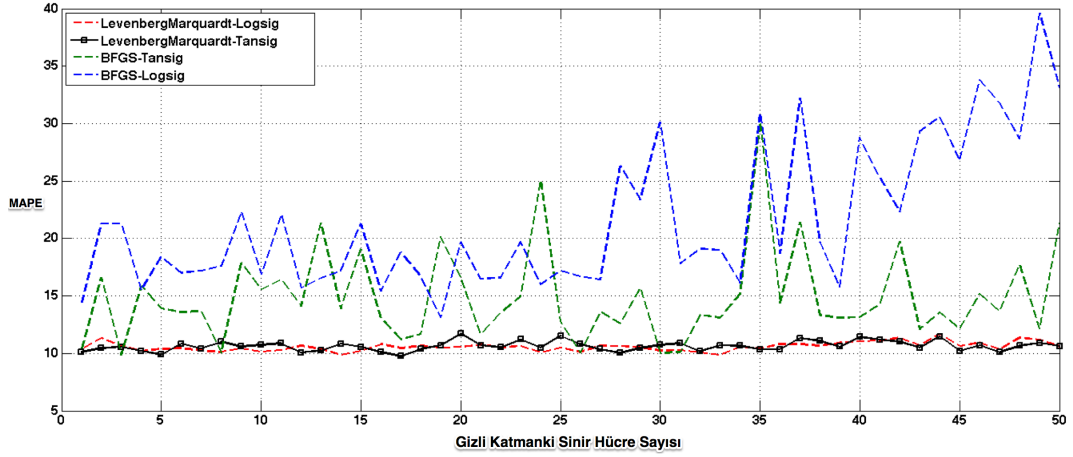
PCA veri ön işleme kullanan modellerin başarı oranı daha düşük gerçekleştiği için daha başarılı sonuçlar veren PCA ön işlemi kullanmayan modellerin MAPE değişimleri ayrıntılı analiz edilmiştir. PCA ön işlemi

kullanmayan modellerin sinir hücresi sayısına göre MAPE değerlerini Şekil 33'te gösterilmektedir. Gradient Descent ve Gradient Descent Momentum algoritmalarının gizli katmandaki sinir hücre sayısına göre sürekli artan veya azalan bir karakteristik sergilemediği görülür.

Şekil 33. PCA Ön İşlemi Uygulanmayan Modellerin Sinir Hücre Değişimine Göre MAPE Değerleri.

Levenberg-Marquardt ve BFGS algoritmaları daha başarılı MAPE değerlerine sahip oldukları için ayrı olarak Şekil 34'te gösterilmiştir. Gizli katmandaki sinir hücresinin değişimine göre BFGS ve Levenberg-Marquardt algoritmalarının MAPE sonuçları incelendiğinde Levenberg-Marquardt algoritmasının MAPE değerleri sabit bir aralık içerisinde değiştiği görülmektedir. BFGS algoritmalarının artan gizli katman sinir hücre sayısına göre MAPE değerlerinde artış gözlemlenmektedir. Levenberg-Marquardt algoritmasının BFGS algoritmasına göre genelde daha başarılı olduğu görülmektedir.

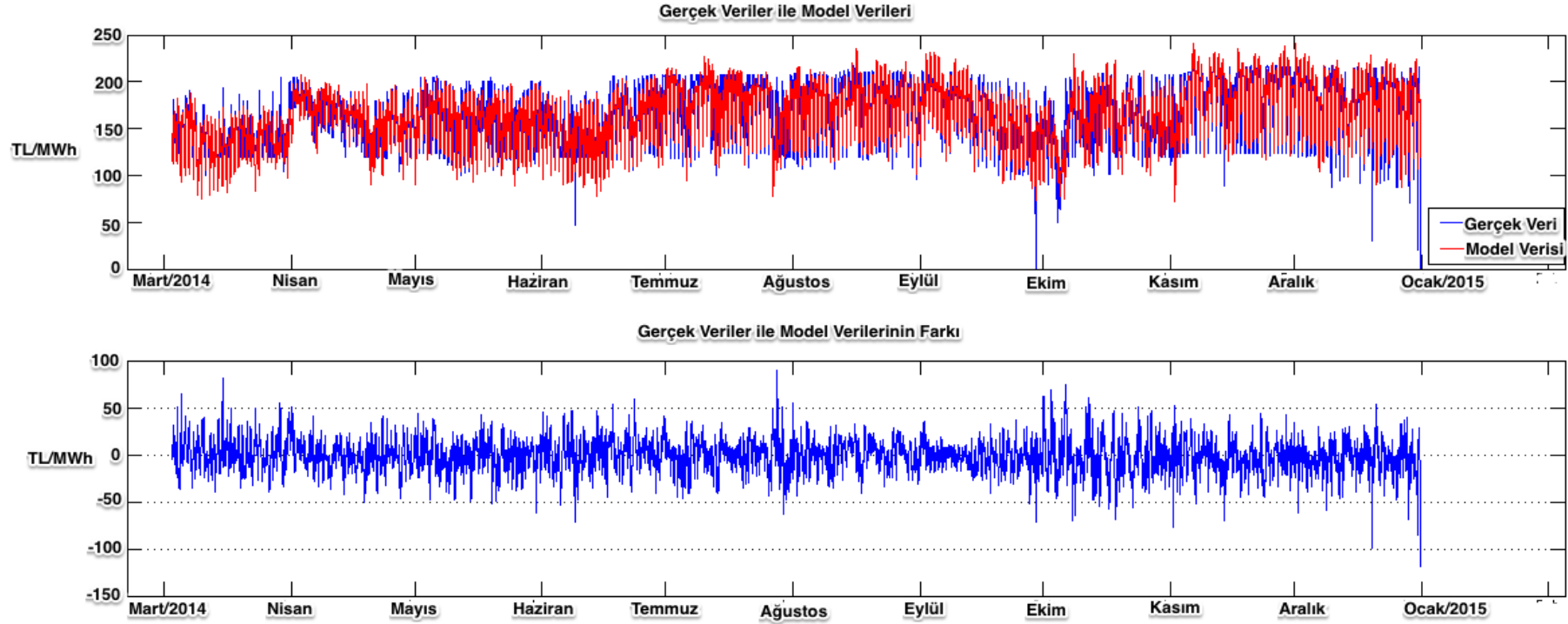

Şekil 34. PCA Ön İşlemi Uygulanmayan BFGS ve LM Modellerin Sinir Hücre Değişimine Göre MAPE Değerleri.

Elektrik gün öncesi tahmin modelleri arasında en başarılı sonucu veren Levenberg-Marquardt öğrenme algoritması, tansig transfer fonksiyonu ve gizli katmandaki 17 sinir hücresine sahip modelin 03.03.2014-31.12.2014 günleri arasındaki 7.296 saatlik test performansı günlük ve saatlik olarak incelenmiştir.

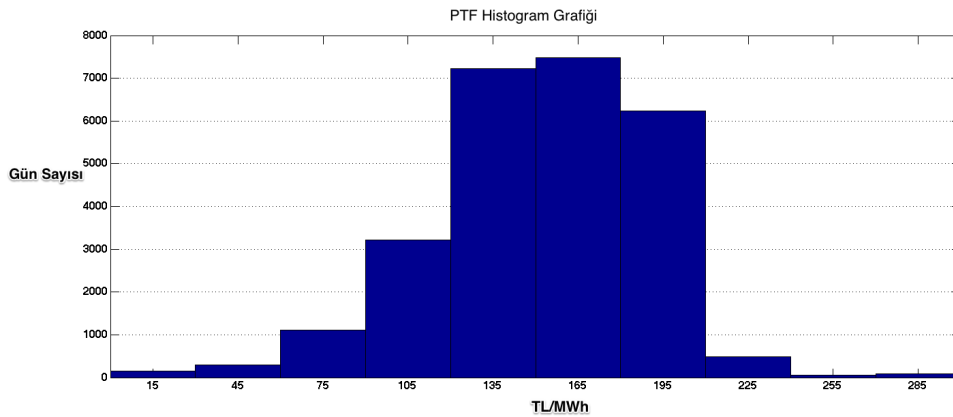
3.3.3.1. Elektrik Gün Öncesi Fiyat Tahmin Modeli için En Başarılı Modelin Analizi

03.03.2014 ile 31.12.2014 günleri arasında uygulanan 7.296 saatlik test verileri ile gün öncesi elektrik fiyat tahmin modelleri arasında en başarılı model Levenberg-Marquardt öğrenme algoritması, gizli katmandaki 17 sinir hücresi, tansig transfer fonksiyonuna sahiptir. Modelin 7.296 saatlik test verileri ile ürettiği gün öncesi elektrik fiyat tahmin verileri ile ilgili saatlerdeki gerçek veriler Şekil 35'te verilmiştir. 7.296 saatlik test verisi sonucunda oluşan model verileri ile gerçek veriler arasında ortalama fark -1,12 TL/MWh olarak hesaplanmıştır.

Şekil 35. Gerçek Veri ile Model Tahmin Sonuçlarının Kıyaslanması (03.03.2014 - 31.12.2014).

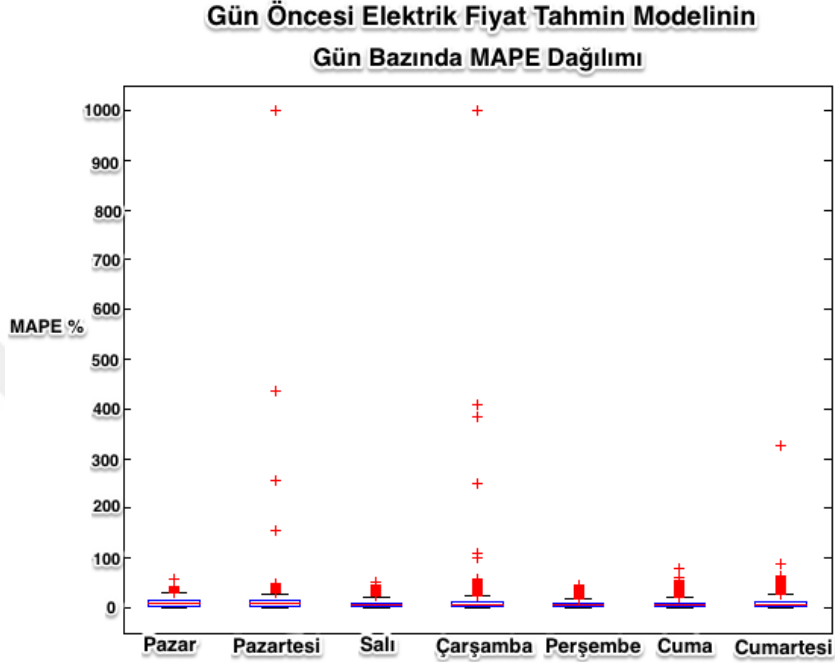
Hata oranı 29.09.2014 tarihi için MAPE değeri %1000'i geçmiş fakat grafiğinin yorumlanabilmesi için %1000 olarak sınırlandırılmıştır. 29.09.2014 tarihinde saat 04:00'te gerçekleşen gün öncesi elektrik fiyat 0,92 TL/MWh, modelin tahmin etmeye çalıştığı fiyattır. Model, ilgili saat için gün öncesi elektrik fiyatını 73,13 TL/MWh olarak tahmin etmiştir. Diğer en düşük fiyat 31.12.2014 tarihinde Çarşamba günü saat 23.00'de 0,79 TL/MWh olarak görülmüştür. İlgili saat için model elektrik gün öncesi fiyatını 119,88 TL/MWh olarak tahmin etmiştir. Hesaplanan MAPE değeri bu saat için de %1000 geçmiştir. Elektrik fiyatının bu kadar düşük değer olması gün öncesi elektrik fiyatları için anormal bir durumdur. 03.03.2014-31.12.2014 günleri arasındaki 7.296 saat gerçek fiyat veri histogramı Şekil 36'da verilmiştir. 7.296 saatlik gün öncesi elektrik fiyatlarının genelde 100 TL/MWh ile 250 TL/MWh arasında değiştiği görülmektedir.

Şekil 36. 03.03.2014-31.12.2014 Tarihleri Arasında PTF Histogramı.

Gün öncesi elektrik fiyatlarının 03.03.2014 ile 31.12.2014 tarihleri arasında modelin günlük bazda MAPE dağılımları Şekil 37'de verilmiştir. Hata oranının %1000 geçtiği iki durumda grafiğin daha rahat yorumlanması için

%1000 olarak gösterilmiştir. Maksimum hataların en fazla Pazartesi ve Çarşamba günleri olduğu görülmektedir.

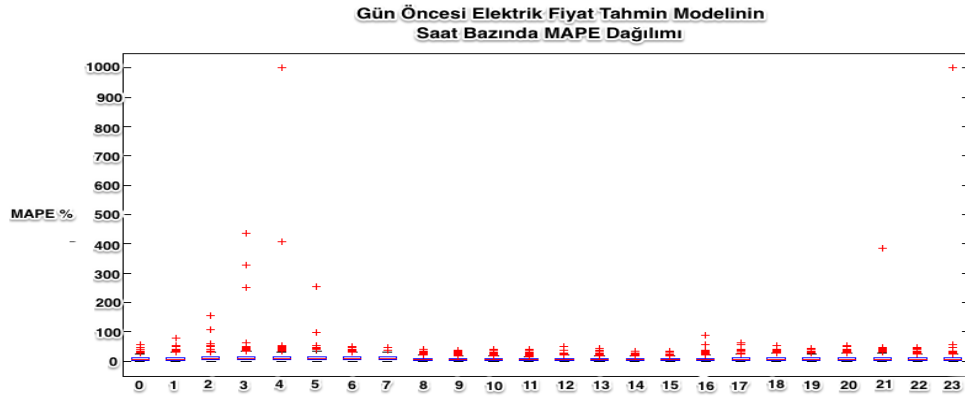
Şekil 37. Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Uygulaması Günlük Bazda MAPE Dağılımı.

Gün öncesi elektrik modelin 7.296 saat için oluşan MAPE değerlerinin günlük olarak maksimum, minimum ve ortalama yorumlanmış MAPE değerleri Tablo 15'te verilmiştir. Ortalama MAPE değerlerine göre modelin en başarılı olduğu gün perşembe iken, en başarısız olduğu gün pazartesidir.

Tablo 15. Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Uygulaması Günlük MAPE Değerleri.

	Minimum MAPE %	Maksimum MAPE %	Ortalama MAPE %
Pazartesi	0,0036	1000	11,7802
Salı	0,0136	51,8794	7,9238
Çarşamba	0,0034	1000	10,5957
Perşembe	0,0125	44,6970	7,0991
Cuma	0,0202	78,9999	7,7048
Cumartesi	0,0074	326,3810	10,0324
Pazar	4,7905e-04	57,1702	10,5396

Gün öncesi elektrik fiyatı tahmin modelinin 03.03.2014-31.12.2014 tarihleri arasındaki MAPE değerlerinin saatlik dağılımı Şekil 38’de verilmiştir. MAPE değerlerinin en fazla olduğu zamanlar saat 04:00 ve 23:00’te olduğu görülmüştür.

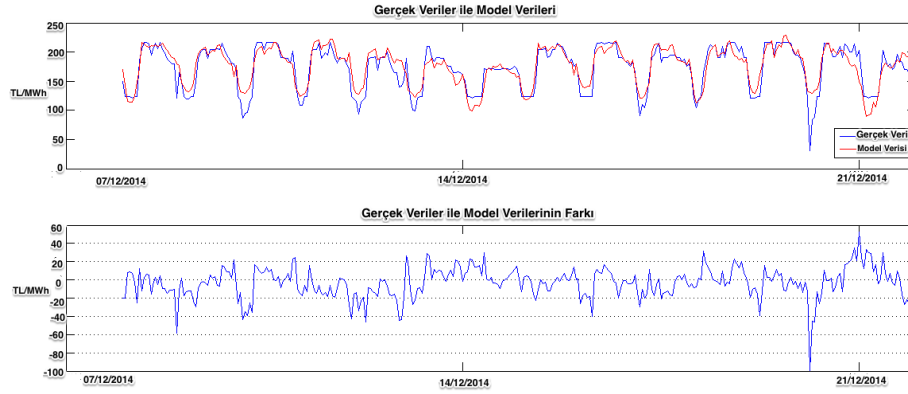
Şekil 38. Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Uygulaması Saatlik Bazda MAPE Dağılımı.

Tablo 16 saat bazında minimum, maksimum ve ortalama değerleri göstermektedir.

Tablo 16. Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Uygulaması Saatlik Bazda MAPE Değerleri.

	Minimum MAPE %	Maksimum MAPE %	Ortalama MAPE %
Saat 00	0,0810	58,1671	9,0922
Saat 01	0,0553	78,9999	9,7782
Saat 02	0,0325	155,3985	11,7474
Saat 03	0,0348	437,4815	15,0506
Saat 04	0,0036	1000	16,0849
Saat 05	0,0372	255,6881	12,2760
Saat 06	0,1527	51,3126	11,3249
Saat 07	0,1565	46,1438	10,8741
Saat 08	0,0156	40,0459	7,7913
Saat 09	0,0034	38,7346	6,6396
Saat 10	0,0202	41,6511	6,2835
Saat 11	0,0702	40,4077	5,9794
Saat 12	0,0589	49,4523	7,1791
Saat 13	0,0936	42,8417	6,9314
Saat 14	0,0186	35,4256	6,5030
Saat 15	0,0069	33,8118	6,6731
Saat 16	0,0433	87,7241	7,6903
Saat 17	0,0582	64,3085	8,8123
Saat 18	4.7905e-4	53,9337	9,4455
Saat 19	0,1485	44,1558	9,3197
Saat 20	0,0349	52,5261	9,4214
Saat 21	0,1021	383,8547	19,6288
Saat 22	0,0268	45,9047	7,9146
Saat 23	0,0082	1000	11,8979

Gün öncesi elektrik fiyatı tahmin modelinin saatlik ortalama MAPE değerlerine göre en başarılı zaman dilimi saat 11:00, en başarısız zaman dilimi saat 21:00 olarak görülmektedir. Gün öncesi fiyatları tahmin modelinin 07.12.2014 ile 21.12.2014 günleri arasındaki tahmin verileri Şekil 39'da verilmiştir. 14 günü içeren modelin tahmin değişimi ile gerçek gün öncesi fiyat değişimi görülmektedir.

Şekil 39. Gerçek Elektrik Fiyatı ile Tahmin Modeli Elektrik Fiyatı (07.12.2014 - 21.12.2014).

07.12.2014 ile 21.12.2014 günleri arasındaki gerçek PTF ve ile model tahmin sonucu arasındaki ortalama hata farkı 17,49 TL/MWh olarak hesaplanmıştır. Gerçek veriler ile model tahmin sonuçlarının genelde aynı davranışı sergilediği görülmektedir.

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Yapay sinir ağları ile oluşturulan modellerin elektrik piyasası gibi lineer olmayan değişimler gösteren ortamlarda kurulacak tahmin modellerinde etkili bir karar destek aracı olduğu ortaya çıkmaktadır. Elektrik piyasası katılımcılarının, yapay sinir ağları kullanarak belli bir başarı oranı ile elektrik yük talep ve fiyat tahmini yapabilecekleri görülmüştür. Elektrik piyasasını etkileyen dinamiklerin piyasa üzerinde etkisi artıkça tahmin modellerinin başarısı da artacağı düşünülmektedir.

Literatürde yapay sinir ağları ile yapılmış tahmin modelleri incelenmiş ve oluşturulan tahmin modellerinin farklı yöntemler ile performansları değerlendirilmiştir. Örneğin Avustralya Queensland elektrik marketi için yapılan fiyat tahmin modelinde MAPE değeri %8,68 olarak elde edilirken, elektrik yük talep değeri için MAPE değeri %2,98 olarak elde edilmiştir (YanBin Xu, 2009). Aggarwal v.d. tarafından yapılan literatür araştırmalarına göre yapay sinir ağları ile elektrik fiyat tahminleri farklı performans ölçüm teknikleri göz önüne alındığında hata oranları %5-38 arasında değişmekte, elektrik yük talep miktarı tahmin sonuçları ise %3 altında sonuçlar verebilmektedir. (Aggarwal v.d., 2009). Elektrik yük talep için elde edilen %1,86 MAPE değerinin, gün öncesi elektrik yük fiyat için elde edilen %9,76 MAPE değerinin literatürdeki modellere kıyasla başarılı söylenebilir.

01.01.2012 ile 31.12.2014 günleri arasında bulunan toplam 26.304 saatin 19.008 saati modelin eğitilmesi için kalan 7.296 saati ise modelin test edilmesi için kullanılmıştır. Literatürdeki çalışmalara kıyasla, kullanılan veri setinin büyüklüğü ve test edilen toplam 6,400 adet farklı model itibariyle bu tez çalışması literatür çalışmalarına önemli katkı sağlamaktadır.

Gradient Descent ve Gradient Descent Momentum algoritmaları yapay sinir ağlarında ağırlık değişimlerini birinci dereceden türev ile hesaplandıkları için girdilerdeki anomalilere karşı daha hassas modellerdir. İkinci dereceden türev yardımıyla ağıdaki ağırlıkları hesaplayan BFGS ve Levenberg-Marquardt yöntemleri girdilerdeki anomalilere karşı daha başarılı sonuçlar verdiği görülmüştür. Levenberg-Marquardt algoritmasının yapay sinir ağlarında başarılı sonuçlar ürettiği bu çalışmada tekrar kanıtlanmıştır.

Temel bileşen analizi (PCA) yöntemi ile model girdilerinde ön işleme yapılmasının model üzerinde olumlu etkisi görülmemiştir. Elektrik yük talep ve elektrik gün öncesi fiyat tahmin modellerinde en başarılı sonucu veren modellerin PCA veri ön işlemeyi kullanmayan modellerdir. PCA modelinin temel kullanım alanının girdilerdeki gürültüyü yok etmesi ve girdilerdeki boyutun düşürülmesidir. Bu çalışmada kullanılan veri setinin girdi boyutunun az olması nedeniyle PCA kullanarak oluşturulan modeller daha başarısız olmuştur. PCA modelinin girdi boyutunun arttığı durumlarda daha etkili sonuçlar vermektedir bu durumda literatüre ile uyumludur.

Yapay sinir ağları ile istatistiksel yöntemler veya yapay sinir ağlarının kendi içerisinde kombinasyonları ile oluşturulabilecek melez(hybrid) modeller ileriki çalışmalarda oluşturulmalıdır. Herhangi bir modelin diğer bir modelden kesin üstün olduğu söylenemediği durumlarda, ilgili modellerin güçlü yönleri birleştirilerek oluşturulan melez (hybrid) modellerin tahmin sonuçları incelenmelidir.

Verilerde doğal gaz fiyatlarının yurt dışından alınması, sıcaklık değerlerinin saatlik bulunmaması bu bilgilerin akademisyenlere, firmalara sağlayacak sistemlerin geliştirilmesi gerekliliğini ortaya çıkmıştır.

Risk yönetimi açısından ani değişimlerin bilinmesi elektrik üreticileri ve tüketicileri için büyük önem arz etmektedir. Gün öncesi elektrik fiyatlarında ve elektrik yük talep miktarlarında meydana gelen ani değişimlerin modelin başarısını olumsuz etkilediği görülmektedir. Ani fiyat veya talep değişimleri ayrıca tahmin edebilecek modellerin geliştirme ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Elektrik talep miktarında kullanıcıların alışkanlıklarının etkisi göz ardı edilmemelidir. Elektrik piyasasında elektrik kullanımı ve dolayısı ile fiyatları kullanıcıların davranışları ile değişir. Geliştirilen modellerin statik bir zaman aralığı yerine dinamik zamanlarda elektrik fiyatlarını ve tahmin verilerini sürekli kullanarak modelin kendini eğitmesi daha başarılı sonuçlar üretecektir.

SUMMARY

In today's liberalized electricity market, electricity load demand and day-ahead electricity price forecast models is important for consumer to access to electricity and for business in the electricity market to compete in a healthy manner. In the past, state-controlled and vertical integration structured electricity markets electricity load demand and day-ahead electricity price forecasting have not present a significant importance compered to liberalized market. However, electricity load demand a day-ahead electricity price forecasting has come to a central position to a healthy functioning of the market.

In this thesis, using the electricity load demand and day-ahead electricity prices that occur between 2012-2014 years in Turkish Electricity Market data, is developed artificial neural network model, which is one of the intelligent methods. Then success of developed models will be compared.

Artificial neural networks are one of the tools commonly used in forecasting models. Artificial neural networks are quite successful compared to traditional statistical methods especially in the absence of linear relationship between the data used for estimation. In this cases neural networks are highly effective forecasting tools.

In this study, multilayer feed-forward neural networks models of different optimization algorithms are developed to using the day ahead

electricity price and electricity load demand in the electricity market models have been created for Turkey. As a result of the electricity market in Turkey for the amount of electrical load demand of the models created using artificial neural networks and day-ahead electricity price forecasts are views given quite successful results. It has been concluded that artificial neural network models of electricity market will be created for businesses located with the forecast model can be used as an effective tool. Have a strategic importance in the market such as the electricity market and electricity market located in the use of successful forecasting model will be useful on behalf of all the participants.

Key Words: Electric market, artificial neural network, electricity load demand forecast, day-ahead electricity price forecast.

ÖZET

Günümüzde serbestleşen elektrik piyasalarında, elektrik yük talep miktarı modelleri ve gün öncesi elektrik fiyat tahmin modelleri hem tüketicilerin ihtiyacı olan elektriğe ulaşabilmeleri hem de elektrik piyasasında yer alan işletmelerin sağlıklı bir şekilde rekabet edebilmeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Geçmiş dönemde devlet kontrolünde olan ve dikey bütünleşik yapıya sahip elektrik piyasalarında, elektrik yük talep miktarı ve elektrik fiyat tahmini serbestleşen piyasalara nazaran ciddi önem arz etmiyordu. Ancak piyasaların serbestleşmesi ile birlikte elektrik yük talep miktarı ve gün öncesi elektrik fiyat tahmini, piyasaların sağlıklı bir şekilde işlemesi açısından merkezi bir konuma gelmiştir.

Tez çalışması kapsamında Türkiye’de 2012-2014 yılları arasında gerçekleşen elektrik yük talep ve gün öncesi elektrik fiyat verileri kullanılarak, yapay zeka yöntemlerinden biri olan yapay sinir ağları modelleri ile tahmin modelleri geliştirilip, geliştirilen modellerin başarıları kıyaslanacaktır.

Yapay sinir ağları tahmin modellerinde oldukça sık kullanılan araçlardan biridir. Özellikle tahmin için kullanılan veriler arasında fonksiyonel veya lineer ilişki olmadığı durumlarda yapay sinir ağları geleneksel istatistik yöntemlere göre oldukça başarılıdır. Bu durum yapay sinir ağlarını, elektrik piyasaları gibi veriler arasında fonksiyonel ve lineer ilişki bulunmayan verilerden oluşan elektrik piyasalarında oldukça etkili bir tahmin aracı haline getirmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye elektrik piyasası için ileri beslemeli üç katmanlı yapay sinir ağı modelleri farklı optimizasyon algoritmaları ile kullanılarak elektrik yük talep ve gün öncesi elektrik fiyat modelleri oluşturulmuştur. Çalışma sonucunda Türkiye elektrik piyasası için yapay sinir ağıları kullanarak oluşturulan modellerin elektrik yük talep miktarı ve gün öncesi elektrik fiyatı tahminlerinde oldukça başarılı sonuçlar verdiği görülmüştür. Yapay sinir ağıları ile oluşturulacak modellerin elektrik piyasasında yer alan işletmeler için tahmin modellerinde kullanılabilecek etkili bir araç olduğu sonucuna varılmıştır. Elektrik piyasası gibi stratejik öneme sahip piyasalarda, başarılı tahmin modellerin kullanılması elektrik piyasasında yer alan tüm katılımcılar faydalı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Elektrik piyasası, Yapay sinir ağıları, Elektrik yük talep tahmini, Gün öncesi elektrik fiyat tahmini

KAYNAKÇA

Aggarwal, S. K., Saini, M. L., & Kumar, A. (2009). Electricity price forecasting in deregulated markets: A review and evaluation. *International Journal Of Electrical Power And Energy Systems* .

Alfares, H., & Nazeeruddin, M. (2002). Electric load forecasting: Literature survey and classification of methods. *International Journal of Systems Science*, 23-34.

Azar, A. T. (2013). Fast neural network learning algorithms for medical applications. *Neural Computing and Applications Applications* .

Börü, E. (2009). *Türkiye Elektrik Sektörü Serbestleştirilmesi ve Elektrik Dağıtım Sektörü Özelleştirmeleri*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı.

Berk, K. (2015). *Modeling and Forecasting Electricity Demand*. Springer Spektrum.

Boisseleau, F. (2004). *The Role of Power Exchanges for the Creation of a Single European Electricity Market: Market*. PhD Thesis, University of Paris IX Dauphine. Delft University Press.

Bunn, D. (2000). Forecasting loads and prices in competitive power markets. *Proceedings Of The IEEE (Institute Of Electrical And Electronics Engineers)* .

Cangüzel, T. A. (2012). *Avrupa Doğalgaz Fiyatlandırma Sistemi ve Küresel Gaz Fiyatları Farklılıkları*. Fizik Mühendisleri Odası. Fizik Mühendisleri Odası.

Conejo, J. A., Plazas, M. A., Espinola, R., & Molina, A. B. (2005). Day-ahead electricity price forecasting using the wavelet transform and ARIMA models. *IEEE Transactions on Power System* .

Çetintaş, H., & Bicil, İ. M. (2015). Elektrik Piyalarında Yeniden Yapılanma ve Türkiye Elektrik Piyasasında Yapısal Dönüşüm. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi* .

Erten, İ. E. (2012). *Türkiye Elektrik Piyasası ve DUY*. Enerji Piyasası Denetleme Kurumu.

Filho, J. C., Affonso, C., & Oliveira, R. (2014). Energy price prediction multi-step ahead using hybrid model in the Brazilian market. *Electric Power Systems Research* .

Fine, T. L. (1999). *Feedforward Neural Network Methodology*. Springer.

Garcia, R., Contreras, J., Akkeren, M. v., & Garcia, J. B. (2005). A Garch forecasting model to predict day-ahead electricity prices. *IEEE Transactions on Power System* .

Grossberg, S. (2013). Adaptive Resonance Theory: How a brain learns to consciously attend, learn, and recognize a changing world. *Neural Networks*, 1-47.

Gündoğdu, B. (2008). Dünyada Elektrik Özelleştirmeleri. *Vergi Dünyası* .

H.Y. Yamin, S. S. (2004). Adaptive short-term electricity price forecasting using artificial neural networks in the restructured power markets. *International Journal of Electrical Power and Energy Systems* .

Hahn, H., Meyer-Nieberg, S., & Pickl, S. (2009). Electric load forecast methods: Tools for decision making. *European Journal of Operational Research* .

Haykin, S. S. (1999). *Neural Networks: A Comprehensive Foundation*. Pearson Prentice Hall.

Hippert, H. S., Pedreira, E. C., & Souza, R. C. (2001). Neural networks for short-term load forecasting: A review and evaluation. *IEEE Transactions On Power Systems* .

Jain, A., Mao, J., & Mohiuddin, K. (1996). Artificial neural networks: A tutorial. *Computer* .

Jentsch, M. D. (2001). *The Development of Electricity Markets in the Euro-Mediterranean Area*. The World Bank.

Joskow, P. L. (2001). California'a Electricity Crisis. *Working Paper, MIT* .

Kaya, F. T. (2015). Gün İçi Piyasası Geliyor. *Enerji Panorama* .

Kourentzes, N., Barrow, D., & Cron, S. (2014). Neural network ensemble operators for time series forecasting. *Expert Systems with Applications* .

Lahmiri, S. (2011). A Comparative Study Of Backpropagation Algorithms In Financial Prediction. *International Journal of Computer Science, Engineering and Applications (IJCSEA) Vol.1, No.4* , .

Mandal, P., Senjyu, T., & Funabashi, T. (2006). Neural networks approach to forecast several hour ahead electricity price and loads in deregulated market. *Energy Conversion and Management* .

Moinuddin, M., Ali, S. S., Raza, K., & Adil, S. (2014). An adaptive learning rate for RBFNN using time-domain feedback analysis. *The Scientific World Journal* .

Murray, B. (1999). *Electricity Markets; Investment Performance and Analysis*. Willey.

Nitin Singh, S. M. (2015). Review of Price Forecasting Problem and Techniques in Deregulated Electricity Markets. *Journal of Power and Energy Engineering* .

Nogales, F., Contreras, J., Conejo, A., & Espínola, R. (2002). Forecasting next-day electricity prices by time series models. *IEEE Transactions on Power System* .

Prasad, B., Prasad, K. P., Murty, P., & Chakravarthy, A. (2011). A Study on Backpropagation Models through Hidden Units. *Advances In Computational Sciences and Technology* .

Rumelhart, D., Hilton, G., & JO, R. (1986). Learning representations by back-propagating errors. *Nature*, 323 (9) .

Schuttelaar, F. (2011). *Avrupa Enerji Piyasaları*. GDF SUEZ Trading.

Sercan IŞCAN, K. İ. (2015). Enerji Kalitesinin Standartlar ve Yönetmelikler Çerçevesinde Değerlendirilmesi. *3rd International Istanbul Smart Grid Congress*.

Shahidehpour, M., Yamin, H., & Li, Z. (2002). *Market Operations in Electric Power Systems*. Willey-Interscience.

Sioshansi, F., & Pfaffenberger, W. (2006). Chapter 1 - Why Restructure Electricity Markets? F. P. Pfaffenberger (Dü.) içinde, *Electricity Market Reform* (s. 35 - 48). Elsevier.

Steven, T. (2004). Electricity Liberalisation: The Beginning of The End. www.psimu.org .

Şandır, E. (2007). *Elektrik Piyasasında Yatırım Projelerinin Değerlendirilmesi:Türkiye Uygulaması*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı Finansman Bilim Dalı.

Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK), (2014). Seçilmiş Göstergelerle İstanbul 2013. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.

Türkiye Petrolleri. (2015). *Ham Petrol ve Doğal Gaz Raporu*. Türkiye Petrolleri, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı. Türkiye Petrolleri Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı.

Talae, H. (2014). Multilayer perceptron with different training algorithms for streamflow forecasting. *Neural Computing and Applications* .

Özbuğday, F. C. (2015, 02). Doğal gaz ve petrol fiyatları: Karmaşık bir ilişki (mi?). *Enerji Panorama* .

Ünal, O. (2007). Elektrik Piyasası Oluşumu. *Ankara Barosu Dergisi*, 83.

Wang, G., Wang, J., & Che, J. (2012). An adaptive fuzzy combination model based on self-organizing map and support vector regression for electric load forecasting. *Energy*, 657-664.

WEC. (2016). *A climate of innovation – responding to the commodity price storm*. The World Energy Council. The World Energy Council 2016.

Weron, R. (2014). Electricity price forecasting: A review of the state-of-the-art with a look into the future. *International Journal of Forecasting*, 1030-1081.

Weron, R. (2006). *Modeling and Forecasting Electricity Loads and Price*. John Wiley & Sons Ltd.

Weinstein, S., & Hall, D. (2001). The California Electricity Crisis Overview and International Lessons. www.psir.org .

Yan, X. (2009). Electricity Market Clearing Price Forecasting In A Deregulated Electricity Market. Department Of Electrical And Computer Engineering University Of Saskatchewan, Saskatoon.

YanBin Xu, K. N. (2009). Demand and Price Forecasting by Artificial Neural Networks(ANNs) in a Deregulated Power Market. *International Journal of Electrical and Power Engineering* .

Zhang, G. P. (2004). *Neural Networks in Business Forecasting*. Idea Group Inc.

Zhang, G., Patuwo, B. E., & Hu, M. Y. (1998). Forecasting with artificial neural networks: The state of the art. *International Journal Of Forecasting* .

EKLER

Ek-1: XOR Kapısı

Ek-2: Jacobian Matrisi

Ek-3: Hessian Matrisi

Ek-4: PCA Ön İşlemi Uygulamayan Elektrik Talep Tahmin Modellerin MAPE Sonuçları.

Ek-6.1: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GD Logsig Elektrik Talep Tahmin Modellerin MAPE Sonuçları.

Ek-6.2: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GD Tansig Elektrik Talep Tahmin Modellerin MAPE Sonuçları.

Ek-6.3: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GDM Logsig Elektrik Talep Tahmin Modellerin MAPE Sonuçları.

Ek-6.4: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GDM Tansig Elektrik Talep Tahmin Modellerin MAPE Sonuçları.

Ek-6.5: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre BFGS Logsig Elektrik Talep Tahmin Modellerin MAPE Sonuçları.

Ek-6.6: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre BFGS Tansig Elektrik Talep Tahmin Modellerin MAPE Sonuçları.

Ek-6.7: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre LM Logsig Elektrik Talep Tahmin Modellerin MAPE Sonuçları.

Ek-6.8: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre LM Tansig Elektrik Talep Tahmin Modellerin MAPE Sonuçları.

Ek-7.1: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GD Logsig Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerin MAPE Sonuçları.

Ek-7.2: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GD Tansig

Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerin MAPE Sonuçları.

Ek-7.3: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GDM Logsig

Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerin MAPE Sonuçları.

Ek-7.4: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GDM Tansig

Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerin MAPE Sonuçları.

Ek-7.5: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre BFGS Logsig

Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerin MAPE Sonuçları.

Ek-7.6: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre BFGS Tansig

Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerin MAPE Sonuçları.

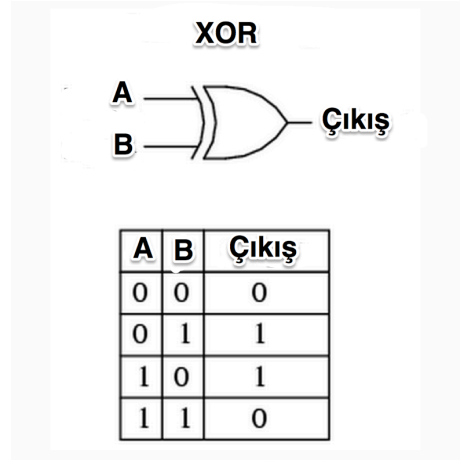
Ek-7.7: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre LM Logsig

Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerin MAPE Sonuçları.

Ek-7.8: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre LM Tansig

Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerin MAPE Sonuçları.

Ek-1: XOR Kapısı.

Ek-2: Jacobian Matrisi.

$$\mathbf{J} = \frac{d\mathbf{f}}{d\mathbf{x}} = \begin{bmatrix} \frac{\partial \mathbf{f}}{\partial x_1} & \cdots & \frac{\partial \mathbf{f}}{\partial x_n} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \frac{\partial f_1}{\partial x_1} & \cdots & \frac{\partial f_1}{\partial x_n} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ \frac{\partial f_m}{\partial x_1} & \cdots & \frac{\partial f_m}{\partial x_n} \end{bmatrix}$$

Ek-3: Hessian Matrisi.

$$\mathbf{H} = \begin{bmatrix} \frac{\partial^2 f}{\partial x_1^2} & \frac{\partial^2 f}{\partial x_1 \partial x_2} & \cdots & \frac{\partial^2 f}{\partial x_1 \partial x_n} \\ \frac{\partial^2 f}{\partial x_2 \partial x_1} & \frac{\partial^2 f}{\partial x_2^2} & \cdots & \frac{\partial^2 f}{\partial x_2 \partial x_n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ \frac{\partial^2 f}{\partial x_n \partial x_1} & \frac{\partial^2 f}{\partial x_n \partial x_2} & \cdots & \frac{\partial^2 f}{\partial x_n^2} \end{bmatrix}$$

Ek-4: PCA Ön İşlemi Uygulanmayan Elektrik Talep Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.

	GDM_Logsig	GDM_Tansig	GD_Logsig	GD-Tansig	LM-Logsig	LM-Tansig	BFGS-Logsig	BFGS-Tansig
1	13.6047755	10.5528624	3.9132936	4.34677221	3.96	3.84	3.75	4.3
2	15.0590896	14.064905	4.08061714	5.24298253	2.92	2.98	3.76	3
3	12.1445751	12.4726915	4.10369135	5.50429317	2.98	2.56	2.6	3.37
4	10.6468705	12.4876362	5.14610106	5.85665715	2.61	3.14	2.54	2.54
5	12.0241086	10.7212324	4.56610489	7.25418409	2.48	2.5	2.47	2.43
6	12.5609875	23.2763131	4.63664848	6.34922668	2.57	2.56	2.34	2.34
7	23.2265835	17.5345392	7.70724721	8.23436817	2.21	2.33	2.24	2.26
8	12.5167536	22.7740732	5.77779467	9.52037293	2.07	2.43	2.05	2.35
9	16.8015078	25.1651569	6.49243199	7.46774022	2.1	2.37	2.17	2.32
10	13.0457201	18.958377	5.88106993	11.9928497	2.13	2.54	2.35	2.17
11	19.4630369	29.957185	5.01220153	17.5516859	1.97	2.22	2.15	2.02
12	18.8766956	27.093019	9.12695409	15.1519028	2	2.17	2.04	2.04
13	3.33776889	28.7274953	11.7365398	6.65963469	1.86	2.12	1.98	2.19
14	22.2158398	3.01037207	11.4936848	14.627493	2	2.13	2.16	2.23
15	19.156024	41.0303124	7.97086642	19.1347217	1.98	2.15	2.2	2.05
16	17.192337	15.227972	7.3173726	9.49522633	2.16	1.98	2.24	2.2
17	19.1936483	12.361308	8.32381415	10.9467909	1.98	2.4	2.06	2.17
18	21.9168344	53.2583311	15.3532102	10.8325273	2.18	2.15	2.26	2.26
19	30.5562136	38.4760822	20.326461	25.7257952	1.94	2.14	2.03	2.29
20	14.5010898	31.7342701	12.6511323	19.3435024	2	1.98	2.05	2.06
21	21.9767183	46.4558909	14.4999073	22.2915102	2.11	2.09	2.09	2.08
22	3.1807097	48.5056985	15.991097	21.5942383	2.19	2.03	2.13	2.1
23	25.9195646	56.946185	10.2378386	16.7307802	2.05	2.12	2	2.05
24	17.712903	65.4804046	14.6289807	30.2599662	2.08	2.04	2.01	2.14
25	21.5823311	44.0906752	10.519938	29.9812433	1.97	2.23	2.05	2.06
26	38.6913312	50.6414239	12.659989	16.9991691	2.08	2.02	1.95	2.18
27	17.1072191	39.8326766	17.5193146	21.8173944	1.99	2.01	2.08	2.15
28	24.1562633	36.0618078	10.2465745	21.5237503	2.04	2	2.19	1.99
29	23.0376501	33.1243837	21.4934306	30.3575896	2.02	1.94	2.16	2.14
30	18.9943041	60.3042353	19.26694	23.0814836	1.97	2.16	2.03	2.11
31	3.22887356	14.1623109	6.62368491	32.3290477	2.16	2.14	1.9	2.06
32	22.9009166	46.4534352	22.3661665	15.7451046	2.07	1.99	2.06	2.07
33	22.4981477	25.3745812	19.0424965	37.4855721	2.08	2.03	2.07	2.04
34	25.674469	48.0187411	24.8875833	20.0695281	2.06	2.14	2.1	1.97
35	28.8456646	31.2682169	15.266858	41.7629058	2.11	2.09	2.11	2.05
36	21.3066911	58.6563422	18.572366	38.7038415	2.17	2.04	2.02	2.12
37	32.2028704	57.2347303	31.8031603	58.098904	2.25	2.13	1.91	2.1
38	33.5795182	89.8880177	16.598923	15.9261538	2.11	2.13	2.06	2.26
39	3.10240555	24.0767437	32.5555393	26.9642404	2.13	2.07	2.12	2
40	30.1672671	68.7418226	24.6526437	40.7826647	2.14	2.05	2	2.14
41	37.7654477	60.0334421	15.9362591	53.1507892	2.29	2.26	2	2.12
42	24.4597225	79.7848798	46.8080338	54.2108075	2.12	2.12	2	2.27
43	56.4817944	79.7155639	19.7658338	36.9521879	2.14	2.13	2.12	2.01
44	23.8584573	34.1906137	18.8990732	29.2122223	2.2	2.34	2.01	2.16
45	18.0993073	44.4310352	32.3338002	45.1768796	2.03	2.11	2.04	2.12
46	22.4539697	80.8968344	18.4884334	57.9476236	2.44	2.25	1.99	1.94
47	36.8133155	90.4377537	17.5577779	46.232001	2.06	2.26	2.01	2.04
48	29.0056387	4.24811748	51.5334774	48.240567	2.25	2.09	2.1	2.04
49	50.7225972	76.5666362	30.6693972	40.7174921	2.42	2.2	1.99	2.08
50	44.2151213	55.6126415	20.3503859	30.3666541	2.37	2.28	2.03	2.14

Ek-5: PCA Ön İşlemi Uygulanmayan Elektrik Gün Öncesi Fiyat Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.

	GDM_Logsig	GDM_Tansig	GD_Logsig	GD-Tansig	LM-Logsig	LM-Tansig	BFGS-Logsig	BFGS-Tansig
1	931.690112	119.936703	129.504269	810.833328	10.3732054	10.1164225	10.1723111	14.2
2	1046.21723	1664.99439	306.896017	1027.26142	11.3618855	10.4446932	16.6121231	21.3
3	165.6828	969.101329	23.1151585	1238.05837	10.650552	10.5640279	9.8605152	21.3
4	1765.55003	175.544753	59.8798501	1249.15218	10.2032221	10.2199576	15.8675806	15.5
5	512.364898	1200.84521	117.135177	480.937384	10.3996931	9.88823393	13.9047405	18.4
6	703.523131	630.93963	1530.48186	1259.16715	10.4660677	10.8494426	13.5815112	17
7	801.699498	255.146258	715.858558	1611.56124	10.2387188	10.4081663	13.6607492	17.2
8	155.849677	1387.2315	756.859699	1648.21401	10.1242599	11.0015769	10.046198	17.6
9	186.264973	612.852177	476.592281	523.507996	10.4328384	10.6109569	17.8748511	22.3
10	171.708731	847.930432	1026.39126	297.504445	10.1534158	10.7500171	15.5600992	16.9
11	579.964263	1951.64245	1303.40639	137.43556	10.2717898	10.8634978	16.4384524	22.1
12	271.687601	1344.22774	218.508337	925.123002	10.6648967	10.0599837	14.0752774	15.7
13	293.137226	1453.02022	952.174438	552.379263	10.4003232	10.257214	21.3555515	16.6
14	175.10554	780.7403	105.649191	1923.20525	9.84775754	10.8486391	13.8594539	17.2
15	398.337223	3441.79861	183.388055	2241.9449	10.2160757	10.5634734	19.0693612	21.3
16	230.704049	1115.53728	990.950553	1276.59876	10.7962753	10.1216907	13.063745	15.4
17	674.614251	428.955544	270.530357	852.798191	10.4647743	9.7618519	11.2264568	18.8
18	470.773233	1160.27857	251.248633	1446.07869	10.6552967	10.39313	11.660145	16.7
19	142.861723	2281.02116	251.701063	2823.19029	10.4891984	10.7122609	20.1640643	13.1
20	2056.58401	1513.66663	951.77662	2754.09595	10.5549382	11.7166341	16.6335902	19.7
21	779.24651	458.773794	1291.79471	1049.35636	10.7458815	10.7072359	11.6406594	16.5
22	344.634505	691.528587	243.217062	2174.01983	10.5274564	10.5387555	13.5282453	16.6
23	1109.87395	448.724133	290.126204	344.130572	10.6353396	11.206585	14.9423719	19.7
24	3135.3581	599.949871	1263.19354	1829.83	10.059225	10.5040917	25.0744484	16
25	204.458046	532.210495	610.298539	2738.17124	10.4797538	11.5178575	12.750884	17.2
26	453.268985	23.5656459	270.836925	1014.39223	10.1137336	10.7973051	10.0281747	16.7
27	1280.78999	885.779281	756.535502	701.197026	10.6763273	10.3693317	13.6404233	16.4
28	113.91578	526.723617	459.436204	657.259182	10.6193724	10.0382646	12.6009749	26.3
29	2054.66267	1882.45454	2503.75495	1243.57272	10.5172947	10.4587891	15.71659	23.4
30	527.379711	595.916268	617.475878	690.752024	10.2587721	10.7310242	10.0428122	30.1
31	643.437521	3507.04161	1973.25874	678.125094	10.2957192	10.8899138	10.0911096	17.8
32	1563.45893	899.618771	2283.35117	2003.5604	10.0885304	10.1916242	13.3352915	19.1
33	223.577113	1739.00268	189.678183	1007.03771	9.86743978	10.7160335	13.1094067	19
34	2191.26546	1018.43106	708.924768	1151.1402	10.5840609	10.6550849	15.1723098	16.1
35	902.188394	125.525278	1914.4374	1508.45084	10.4315086	10.3662041	30.1433239	30.9
36	398.22517	2760.80203	146.551739	1539.58221	10.7993003	10.3671067	14.4023496	18.7
37	1383.66677	749.655161	2120.23331	1290.39482	10.8064625	11.3196966	21.4505212	32.2
38	284.482716	533.97028	2295.09803	1659.89699	10.6495539	11.0751805	13.3218906	19.7
39	266.255399	1697.81014	539.122116	739.648024	10.9267997	10.5780833	13.1078086	15.8
40	2771.83496	1333.09589	1290.00116	1128.63664	11.0342194	11.4306455	13.1508946	28.8
41	2055.16536	1995.6494	2983.91021	1590.63032	11.1059024	11.19268	14.233356	25.3
42	2246.69669	726.84602	2175.02526	976.674068	11.3499799	11.0052505	19.7583881	22.3
43	1392.17114	2048.52295	209.306134	952.067627	10.7467654	10.4743224	12.0923066	29.3
44	534.513225	3792.16999	314.785213	2011.86489	11.6846575	11.4512752	13.5569392	30.6
45	1676.38837	1153.23602	1727.95882	2251.96109	10.616505	10.2005719	12.1289108	26.8
46	1295.55614	1517.72232	374.659419	4540.43625	10.9377548	10.6853866	15.146214	33.8
47	2787.13114	693.936807	2898.74324	1381.57535	10.3431786	10.0949624	13.6490025	31.8
48	1792.101	1471.72614	296.133334	946.538079	11.3706627	10.6719342	17.7266262	28.7
49	2262.01461	1500.7774	1458.66037	733.512792	11.1852055	10.8998677	12.1260453	39.6
50	2962.48583	887.076339	605.418926	2559.92536	10.606173	10.6348992	21.3679597	33.1

Ek-6.1: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GD Logsig Elektrik Talep Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.

	GD_Logsig PCA1	GD_Logsig PCA2	GD_Logsig PCA3	GD_Logsig PCA4	GD_Logsig PCA5	GD_Logsig PCA6	GD_Logsig PCA7
1	8.424758665	6.20204787	5.989172498	6.422897024	5.94386647	6.570052333	6.371328571
2	8.489893554	7.729431495	7.003501823	8.061836272	6.04481961	6.763674609	5.732153736
3	8.422068087	6.275806234	6.271178098	5.914307056	6.13794657	6.102047518	6.832751648
4	8.407239216	6.054855107	6.81879931	5.723270235	5.54409395	6.826556481	6.379273919
5	8.45442771	6.045036455	6.698028761	5.537834103	6.41319601	7.998858259	5.274998738
6	8.939788694	6.005523898	7.996116722	6.859017288	7.31453826	6.045193167	6.250609363
7	9.804437761	6.439569007	5.775309082	6.284830918	6.24280653	6.19076789	7.194642422
8	8.503033524	7.658097895	6.28146528	6.462727416	7.987559	7.539852008	5.92599464
9	8.928512817	5.905854849	9.812572278	9.984438277	8.23775689	8.6298809	7.594068674
10	8.345380769	6.455034916	7.591861804	7.276310395	9.13477536	7.78126114	6.057706135
11	9.703336884	9.780121432	6.761209475	7.476677584	12.2746139	7.214911046	8.213721932
12	17.13895287	10.80342462	7.979193484	7.760275713	9.90943239	7.896259894	6.093468161
13	10.42217981	6.792686328	7.416043907	7.763750868	9.98045133	7.914996627	6.836616405
14	10.03131135	8.390207338	6.202633751	10.44776515	7.38322341	10.95961568	7.247332947
15	16.2002833	9.48228176	7.729143587	7.512736338	7.93900141	9.984652993	10.63989271
16	13.15094049	12.32783501	9.030528845	7.85469216	13.033986	10.87732228	11.03316325
17	10.32744839	23.8009526	10.03370398	12.99982063	15.3558338	8.265018555	10.01801024
18	10.53065195	9.675095977	9.859237873	20.03891807	14.854345	9.176773467	6.968091108
19	22.07119817	11.5654663	17.65659222	6.821980926	10.814041	21.06443521	12.33230204
20	12.42914236	17.08902972	11.64765907	8.58326655	7.76443492	17.97615475	10.73045064
21	17.02716687	18.44056194	14.30106225	11.71007997	9.21255659	16.05505017	8.492298287
22	20.59691201	16.48204795	8.287646358	12.12515325	18.2146907	9.784851465	12.93585629
23	11.79892877	14.6427171	7.891770463	14.92681722	9.99997836	11.98583988	9.0865126
24	19.06323043	19.4642207	17.1268303	14.52478231	13.5570262	13.73781848	9.250513541
25	21.4039963	16.80271289	13.90543876	12.82736885	6.79078014	12.45681944	15.56323617
26	24.61655932	13.82582226	14.03076267	13.68549218	14.7099922	16.30272383	14.506218
27	10.84162774	13.50920479	17.54624113	21.32012554	21.5722136	25.89356651	12.26229441
28	15.76529404	8.881530752	13.70138588	15.1389374	13.8294593	13.33910161	17.65990904
29	21.21032587	32.45271539	19.63281461	13.07548984	17.9071683	16.50118424	22.45837945
30	29.22155439	26.26071324	14.54762643	13.22224537	14.4094869	18.48057027	12.22083689
31	13.9874264	16.14533889	18.24082947	18.32943527	24.3445797	13.86068134	25.20788302
32	23.48784913	14.16995719	17.54350747	19.32305799	20.6667657	12.06786971	13.29254002
33	18.63600628	9.034328875	17.98781906	15.27406682	21.4174096	14.58503729	19.34249826
34	26.59427329	15.11080965	30.25636076	11.55205613	9.75938755	10.76050626	15.03639977
35	27.20252276	32.24188457	20.49774906	23.09428405	17.4699304	32.7091859	35.56681113
36	35.08472211	37.30612613	16.5742105	17.59048042	20.2127117	15.78691127	17.17081115
37	16.56467929	24.60643619	22.79899552	31.39790007	26.9349916	15.67727278	13.5895713
38	35.21248048	16.92612754	21.53028992	23.65383255	19.2529042	30.44870163	43.08417842
39	19.48503361	36.96794902	27.01041644	27.97440739	16.2893609	34.93403668	24.94190525
40	25.34333115	20.72714711	36.23495362	15.52904916	29.6112392	33.11580909	23.34312616
41	26.25121373	29.85883821	13.24914755	22.39167161	22.7162898	38.42419645	19.95258799
42	28.54338115	32.2368784	28.15006746	22.34524702	15.413418	30.75962942	32.10042624
43	39.55500116	31.06267398	25.10242191	31.37003438	26.4285697	16.65457284	32.03354226
44	30.62606212	20.7863364	26.19456536	16.58661204	20.9800613	18.4059988	14.80878678
45	20.4908044	23.88002525	41.48513873	47.11539344	24.7687639	32.70039412	27.36188269
46	25.48195603	26.01907196	28.45332007	24.42326419	18.4079562	21.45416691	39.96860614
47	21.94051274	26.91002934	28.2017144	24.42410978	18.8298729	29.01051769	21.2588005
48	22.25662799	54.5447704	9.191699775	44.87342688	31.4480417	34.23664644	28.22132688
49	26.24535757	30.91903335	16.21804639	28.56977954	33.5719731	18.43925267	31.21621177
50	34.45139612	31.68974524	40.97591126	29.20246325	26.1208821	18.85647147	37.38892761

Ek-6.2: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GD Tansig Elektrik Talep Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.

	GD_Tansig PCA1	GD_Tansig PCA2	GD_Tansig PCA3	GD_Tansig PCA4	GD_Tansig PCA5	GD_Tansig PCA6	GD_Tansig PCA7
1	8.393399194	5.894834916	6.603250009	6.66145496	6.49199516	6.233876872	5.5941406
2	8.434205222	6.610911534	6.560723226	7.822404046	7.03800525	6.942085991	7.428417043
3	8.42350304	8.060092747	6.929668944	5.953627457	7.27819954	7.129037442	6.322500666
4	8.487095099	7.924533078	8.493064828	6.44779997	8.51457445	6.71136858	8.192200605
5	8.455807538	8.876896945	6.014880827	6.362769226	9.91219564	7.99143974	6.649397282
6	8.445483955	9.126074983	7.693609245	9.959537618	8.30089857	6.984941519	8.429953001
7	9.829854323	9.146755069	10.63939948	5.952676371	9.41387043	9.139577502	10.01787578
8	10.68396004	8.172290258	8.650824383	10.11772549	7.64364945	15.61966784	7.885455015
9	8.971587551	11.00025241	8.171450749	10.15776717	9.59250658	9.898715562	9.007174266
10	14.53795808	11.76938537	9.827682839	7.26918283	8.01169307	12.01184421	10.41172354
11	11.92701309	8.993243673	8.581976099	11.7292084	10.235104	9.85257589	9.521867247
12	15.32457734	18.71004573	13.29716918	16.2801222	10.299932	10.23385284	9.351644803
13	15.0052026	12.04487445	15.69107829	12.45017511	12.5535123	13.27022828	7.361044431
14	14.83901895	11.44739299	14.52253722	8.989205197	11.5100247	25.8900236	11.6340772
15	19.19197606	22.14860048	16.67884078	12.65820393	12.4155591	20.80177873	13.99571006
16	18.91727792	9.88240488	12.88956793	9.964569996	9.76998673	10.80332179	12.22955594
17	15.26144446	16.68958313	13.73386433	18.48483604	16.4558418	19.13378663	11.41718649
18	13.19847605	27.42142897	19.58857094	15.34431132	20.4443173	21.85252923	13.35989233
19	23.0298718	30.16842405	21.47719179	28.1263371	20.0203941	20.30841146	16.47902764
20	12.00828338	17.61659949	14.64945938	18.10638491	17.9249922	13.9458369	15.58758744
21	21.48048824	22.193394	22.32466827	14.0958303	28.8654705	21.03003525	17.08773324
22	26.89907206	14.25273738	19.20093818	15.28599387	29.0938206	12.82308418	23.92425226
23	27.73459143	25.49069261	25.15598229	17.49626952	15.1425953	23.72979229	18.66132234
24	30.40392751	25.54869102	25.44600555	24.35399614	21.1669037	26.79429592	21.5570087
25	28.76954603	16.9825537	41.73027271	15.15706572	21.9086314	13.32576621	21.90413148
26	23.14576571	22.14769642	17.21063433	17.34661194	22.1349219	11.27881196	22.26798973
27	26.32068996	17.89591316	30.44342385	29.99264815	17.2953692	20.93096919	29.39704006
28	22.5694841	23.55934566	21.22278655	26.52334785	25.7611412	27.37278877	30.58176667
29	19.21127208	36.88643911	13.69247594	22.13063093	15.3831545	34.40855773	16.75096945
30	31.88365797	40.0108771	33.70381503	14.57710746	15.6164467	34.12310233	41.84297478
31	40.68203071	43.90387045	36.78028232	21.02697969	21.5128467	33.39875137	29.71461391
32	19.09647195	24.45954564	25.92920732	14.43884596	28.0135663	24.55240573	13.51155674
33	18.48109056	63.54923946	34.06672432	18.79144346	42.5837081	28.07716116	25.77794872
34	21.94223499	33.82795321	43.9873378	41.1486484	33.2586045	25.26523669	37.36556228
35	36.60617445	29.04019416	37.64620538	37.70606865	62.3499834	24.55516108	29.58893705
36	31.28501341	14.80270138	21.60407871	41.05264532	31.1038793	53.77193417	33.69147863
37	34.93860266	31.6945767	28.63869642	57.2882821	37.3052382	40.55725699	49.48532031
38	36.48434221	51.39398546	22.96653606	42.18023838	64.3835215	53.73538464	43.75765114
39	51.89752421	42.98321271	38.64235552	24.70165408	38.1112787	30.82753198	45.4500347
40	50.33188624	38.60238406	49.89810559	33.81845779	43.8569657	25.72078307	51.07119234
41	66.19074701	28.53157092	36.85796115	47.32393918	23.7330346	56.64884219	51.75301016
42	27.89181129	57.72605315	45.75015162	41.77071496	55.8926538	41.64137515	63.33845736
43	33.29636279	27.34076587	36.88393308	38.61734152	46.9177265	22.99679034	19.43743081
44	47.86878199	38.94737494	32.96195009	44.77015399	57.269433	39.71510467	47.60902154
45	39.7317626	33.8745992	26.29113752	34.68947658	39.2161836	57.82487648	36.65962193
46	38.87601055	34.44920707	36.18454082	25.50161152	20.7450529	62.74232611	51.78008698
47	43.24408335	34.13744728	33.89204613	55.50642788	27.416422	22.59015	29.32823492
48	44.53399021	58.88036035	43.93786393	44.5883357	59.3191297	56.10743647	38.25042678
49	63.47267043	37.34203071	37.94380859	32.8257789	55.8825525	29.18170343	22.04645963
50	73.64395757	24.87366448	23.01640944	44.86535575	65.4340611	67.95119993	59.45037681

Ek-6.3: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GDM Logsig Elektrik Talep Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.

	GDM_Logsig PCA1	GDM_Logsig PCA2	GDM_Logsig PCA3	GDM_Logsig PCA4	GDM_Logsig PCA5	GDM_Logsig PCA6	GDM_Logsig PCA7
1	13.74289149	13.87544681	12.08903614	14.09227655	14.4423443	14.20349269	12.80162833
2	15.59411142	15.48665928	13.46153277	6.131484115	13.1441078	13.01691911	13.42263898
3	13.98338064	14.6933007	10.30684405	10.79417755	12.9764456	12.99621727	13.37404603
4	14.25673212	13.65016109	11.66399377	13.48745212	12.8563123	10.3542014	13.73395921
5	13.71364487	17.2595545	14.0943201	14.4868077	13.4762857	11.61035706	12.61324515
6	9.799789744	13.70293559	13.63080348	16.67725527	14.6472293	15.21082309	12.88685888
7	16.96696519	18.35641434	9.551645832	16.30000044	9.76645491	16.0237411	13.81776571
8	8.703186117	14.89280357	12.85165099	11.98913001	12.5000685	11.08523064	13.3081044
9	11.92042063	9.819548213	9.336011325	13.04694635	13.3601694	18.35111651	18.04632817
10	15.54298412	11.94650056	20.33994558	18.66621341	18.13812	12.56769841	13.52643142
11	37.45035995	14.71555371	13.42580931	13.92595663	13.3096021	13.63858109	11.02548514
12	8.263644416	13.84194939	11.30838827	18.71522261	21.3668188	14.14584722	12.13885746
13	14.27218698	25.41524424	9.345676354	11.20644857	14.9079558	14.197015	17.91578676
14	28.41852318	20.30026271	6.14483681	22.07299026	18.681567	13.1716699	11.24717281
15	14.31537714	11.50214858	17.61186028	5.794115811	6.05183065	13.03919425	11.37601223
16	15.29207744	21.95233461	20.34198699	11.63796216	19.0460569	6.01413336	19.5798086
17	18.76419217	12.08429307	16.03881381	14.76444219	13.1573573	13.45687238	10.96435407
18	21.1818022	23.94859166	17.59786396	12.42470909	12.3760577	15.09760523	17.01878152
19	16.55994719	56.60865585	26.55856921	16.55893304	19.3126247	23.18542672	20.95611229
20	11.7563476	24.17139059	18.22917727	19.89647714	19.2858934	18.15182737	18.58951747
21	11.24443306	16.86063985	5.788428788	26.446785	24.0087332	21.61750842	17.57294811
22	24.9675423	28.27571838	19.99028038	24.06723379	19.7787306	15.2271679	21.99538605
23	26.60233401	17.1693037	54.31818712	33.0805908	17.9738388	26.25903375	6.166187261
24	16.00877667	15.68246391	17.12356241	16.62562065	5.97098749	16.85499656	17.64068888
25	15.34848461	19.3466593	14.19200604	27.16976937	17.1629023	23.19659321	23.73955687
26	35.65881523	24.57732185	23.23105759	18.32695972	26.9468932	19.37775607	27.10088865
27	14.97429647	18.01779424	17.37520815	30.69497092	16.32536	26.16689153	19.01601422
28	21.16191523	39.41651794	13.6890506	22.46400627	5.9723835	22.77414259	23.14329889
29	17.25034765	23.55960535	10.99972795	24.34589018	5.87534608	18.88146528	24.69895492
30	55.37410718	23.41515293	19.1937838	18.31876792	31.3216878	22.56129349	23.36454898
31	18.58977266	36.70140185	23.67035765	14.81737936	24.1379638	20.57542257	20.72839519
32	36.05753936	17.25931891	18.98850698	24.85901233	15.3868775	14.62685906	22.37444945
33	41.92342982	37.20123956	22.40042841	20.5678136	20.9967964	5.974288516	17.84384911
34	18.07991451	28.16166542	26.13157506	6.148597961	10.7637725	29.76207056	23.61531974
35	54.39938114	17.79376945	34.37100093	36.82021103	23.6776902	30.24647834	27.55653758
36	49.45318021	14.16721179	32.29608696	27.4973031	32.0753923	10.49244546	20.00799506
37	34.57993899	30.41654416	26.18767173	18.75289038	37.4781729	37.22129143	23.67553206
38	18.36843228	35.38303287	31.72352392	19.08300439	34.0387678	17.06349234	21.00717654
39	38.13866914	28.89020142	18.72721701	21.55535521	6.35314547	14.20367631	30.83716262
40	45.38089221	14.7277562	8.222577203	29.87328666	13.0096484	41.46732884	6.068110322
41	23.01840124	22.4425626	6.439052169	35.57791825	39.1964539	21.93144079	33.00512251
42	34.90848613	9.940772897	36.20795097	16.22611	27.6465839	22.33353374	31.53467846
43	31.40890203	45.93015752	18.38810004	26.98026195	30.160758	38.06615065	6.019107274
44	21.1431934	7.842824645	35.21172235	37.25266642	18.024889	16.26932206	22.3799775
45	61.20972503	55.45959735	28.00592476	34.35068263	16.2676198	24.28195019	47.38414077
46	28.6744796	50.00963411	21.78470442	28.61166567	29.4933066	6.094316893	27.42119284
47	21.62397121	50.59517318	6.277292953	20.87954447	38.7257782	31.89543223	21.93886648
48	48.70502551	19.38029569	28.9761381	26.55687078	18.2278652	38.19857127	33.2938951
49	20.94635653	54.98274185	38.26238282	44.64479561	14.9621204	42.89724892	23.98368884
50	35.45460108	23.85698749	36.38892136	41.24920093	31.6073246	44.446879	45.39565257

Ek-6.4: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GDM Tansig Elektrik Talep Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları .

	GDM_Tansig PCA1	GDM_Tansig PCA2	GDM_Tansig PCA3	GDM_Tansig PCA4	GDM_Tansig PCA5	GDM_Tansig PCA6	GDM_Tansig PCA7
1	8.16818286	8.71373671	11.0403882	8.417922619	9.72027573	14.70588951	6.001489334
2	14.8126286	10.28335107	13.50446067	18.80420985	12.575278	13.71156394	14.17576652
3	13.86358103	9.644090388	13.61325635	20.77384558	13.7263788	14.68498944	16.30312459
4	14.37966218	17.52781289	13.96366097	6.232026301	12.0165765	13.69737478	12.74658322
5	23.7458776	15.19648551	11.49557687	6.138256164	11.4927632	12.46238152	16.46580696
6	18.34019538	18.48472159	14.3049283	11.68563868	11.8679538	10.41726817	20.8799266
7	19.97956727	17.37829348	17.86921254	23.82650536	20.5399376	12.37966072	17.4076638
8	13.89501187	12.8566235	16.08724262	13.05581364	9.32489348	23.30434035	15.128773
9	52.62831165	18.8270737	22.48735405	6.691671301	30.875705	22.30037415	27.37719718
10	53.61242511	20.85065777	33.55545716	23.47329467	14.4797982	6.315979955	15.2839975
11	16.37765185	27.25569406	6.135513836	12.10030075	37.4114503	20.2164911	5.912751708
12	19.77927512	24.30102438	22.77522344	20.33700999	18.7072026	24.54654694	26.81585753
13	28.45414921	33.39234727	29.21519381	26.56343978	33.8067701	24.10752337	22.07730676
14	20.23706211	21.914406	41.55664192	21.83950861	22.2028919	15.95281976	33.77948013
15	31.30625389	18.59941638	49.30311365	30.06967106	25.6750765	19.82380233	27.38933831
16	24.0996454	21.5211718	40.30798915	32.01339573	26.728702	21.98363804	30.5217838
17	31.75464733	39.01789097	40.46567095	6.802568572	27.7386553	6.178975312	21.92327118
18	37.2530772	8.624460873	69.30458579	24.7456137	32.2237367	29.27298763	31.11897142
19	41.13227099	29.93363957	32.81578492	42.36501306	16.4500462	33.43371201	31.95642459
20	62.7764423	31.6120348	17.00353213	14.77194917	16.0413506	22.71121487	27.98612336
21	30.48251349	21.4604983	40.98702377	44.16319716	37.203603	42.13921802	24.62214696
22	35.75012888	22.08094407	37.42461413	31.2678857	28.0807975	26.38887882	32.37596251
23	41.21998145	26.93566941	21.63845012	51.51256109	6.5688438	29.65737516	44.87497702
24	21.61239738	33.28560952	40.90535774	23.69383051	41.7377034	28.67641775	23.00198179
25	43.51481509	22.36871439	24.39216498	37.35114778	30.4131134	23.6041711	30.06013493
26	42.9094653	36.57354335	50.04487791	25.83649946	29.1244359	36.6525691	31.74438217
27	37.62996432	41.22994604	14.94552337	28.94032242	77.5039137	29.21632181	5.98267129
28	38.48561625	19.34626604	50.66881156	33.81918708	42.0217765	6.249884847	39.01379467
29	42.05000597	57.98002831	35.59177885	41.42885926	57.3701079	16.70470895	36.57167432
30	45.47781822	36.37530031	33.35842897	19.94101159	37.7047164	37.70266747	32.94853842
31	55.71719897	57.19439429	41.67600698	28.64980428	49.8917913	30.99667182	8.708472425
32	52.04616213	48.65518935	67.44801272	48.48067515	22.0999035	30.46940404	20.05062617
33	36.80375293	23.02281884	43.83655384	25.05101712	28.6247243	34.87235517	33.49119775
34	56.80048378	45.39063882	33.30804786	39.8283855	27.627093	25.88988297	53.31529161
35	62.13025475	60.30083263	18.20010608	46.52991113	27.8705163	31.76974335	31.85194789
36	41.43238484	64.8620684	54.84541545	12.05723207	46.4107819	27.44165913	36.52296027
37	79.47215775	59.90767632	81.95271979	32.47174907	61.8669964	49.64845812	21.76404837
38	46.28614386	42.04707828	50.13098171	21.5540133	33.7708986	15.40424622	38.53141964
39	31.92586689	66.75064149	41.68957811	63.60444257	33.9035129	5.975931242	52.49857689
40	56.73622918	21.50314418	60.24178826	34.19377905	44.8620164	74.455136	50.37236742
41	49.10392579	27.7541556	28.35985721	46.72095986	42.569066	44.75115833	30.37358513
42	73.10737101	39.79726395	66.38238374	61.78298643	16.6344144	63.82778605	43.26718348
43	51.03412241	24.81615959	24.63235882	40.24926368	68.5473413	27.25970151	42.08400313
44	59.71670922	66.79233578	39.74124975	41.23779835	18.2271198	40.78788345	40.37323525
45	44.93717921	71.56386459	76.4176032	77.19830113	47.9609627	45.61561195	33.14238184
46	62.99120401	80.38423338	42.78222749	80.770627	62.3820267	34.28527223	56.81424145
47	51.53481196	26.98998499	53.33018012	42.29415646	47.459551	35.30530648	6.171498578
48	65.62222834	55.35186422	59.08315957	44.94299161	78.5479587	18.98128152	58.28195794
49	49.34525474	47.26217611	60.21014262	54.13741326	7.61451559	56.9151917	53.75330162
50	54.78083033	54.51938787	73.51430148	67.46444452	65.6333124	60.0501099	57.75320897

Ek-6.5: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre BFGS Logsig Elektrik Talep Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.

	BFGS_Logsig PCA1	BFGS_Logsig PCA2	BFGS_Logsig PCA3	BFGS_Logsig PCA4	BFGS_Logsig PCA5	BFGS_Logsig PCA6	BFGS_Logsig PCA7
1	8.437909138	6.191430068	6.180670905	6.05715269	6.01922381	6.286451133	6.010859918
2	8.444880406	6.18144954	6.128246714	6.04668973	6.03432099	6.266086236	6.022385243
3	8.348671305	6.29162624	6.061071905	6.077349572	5.80878862	6.582692149	6.639513831
4	8.428240923	6.124576047	6.076645316	6.099377297	6.4015828	7.080780617	6.405856334
5	8.308294527	6.29232399	5.816289018	6.13337648	6.41782717	6.31674643	6.678226861
6	8.309832117	6.230993513	6.185830592	6.162933458	6.54521399	6.890563107	6.439647345
7	8.360414175	6.224514497	5.878826479	5.949315304	6.12406288	7.048282139	6.336942101
8	8.287668855	6.101043112	6.119516126	6.429122564	6.29974898	7.061634562	6.500763659
9	8.327538866	6.202941628	6.187264784	6.340602663	6.13501617	6.608506595	6.704799513
10	8.320892752	6.246279545	6.040378815	6.213499251	6.24420184	6.965057758	6.821558085
11	8.291986043	6.243494562	6.214830061	6.191993255	6.52471524	6.805831999	6.921244836
12	8.306765809	6.211122066	6.085094898	6.020839244	6.31012557	6.970630848	6.825039191
13	8.265699173	6.150068279	5.936999513	6.419076286	6.42135267	7.240054103	6.759069549
14	8.314179003	6.155154182	6.256555715	6.227770691	6.41496888	7.009861535	6.524218781
15	8.297541248	6.217518879	7.528795015	5.826502348	6.7540716	7.081163638	6.561187232
16	8.305723172	6.160639742	6.566608674	6.038189907	6.60816696	6.752671942	6.806619676
17	8.304055826	6.173822324	6.191144692	6.174672909	6.74988848	6.579552226	7.472020674
18	8.346007111	6.130133247	6.026969412	5.980907068	7.04145012	6.940341825	7.669876499
19	8.349964375	6.159989438	6.11075212	6.285560453	6.62155829	6.807312076	6.351508957
20	8.358869052	6.171185143	6.547652796	5.99852776	6.80346377	6.797302614	7.059723409
21	8.316379037	6.139529087	6.468805655	6.249933591	6.91047834	6.618752379	9.866453061
22	8.352468431	6.186592916	6.460267269	6.295253641	6.82071586	7.23506345	7.904776237
23	8.322168561	6.179878179	6.665934869	6.279808784	6.52381439	7.196055359	6.562678128
24	8.345216552	6.149722269	6.293354049	6.38590206	6.72886416	6.689456033	7.106386961
25	8.318497315	6.123012312	7.461990079	5.802617954	6.48578606	7.339618743	7.177515639
26	8.340275616	6.128716469	6.099416495	6.13455928	6.8842798	7.604947521	7.602226697
27	8.368457247	6.137400655	7.126144563	6.01582496	6.81099155	6.959292389	7.588906364
28	8.345637901	6.139367674	6.335991361	6.218707601	7.01483928	6.829681875	7.307784033
29	8.325695724	6.171500518	7.328697813	6.246061947	6.72738516	7.027881573	7.276868359
30	8.33824521	6.124258394	6.243882942	6.296329671	6.80511586	6.859928681	7.855866189
31	8.309292304	6.176913979	6.567299282	6.247961177	7.28124501	7.600857549	7.132069336
32	8.311832418	6.181620528	6.836998445	6.210776186	6.9573756	7.021945093	7.084786891
33	8.336917495	6.144906584	6.58150562	6.113552313	7.23741026	7.143915272	7.664775009
34	8.303937767	6.130621151	7.479927084	6.067758844	6.88325713	6.98087544	6.71378414
35	8.347599081	6.139112317	8.176685673	6.358263572	6.98455076	7.376256272	7.011043376
36	8.368739355	6.220077057	7.491144723	6.418023117	7.08862791	7.077418192	6.696481971
37	8.359018553	6.145160821	6.820701167	6.196500475	6.64692358	7.478698751	7.334049331
38	8.373151108	6.133896731	6.478270302	6.343638796	7.10878373	6.823921364	7.485837674
39	8.345093318	6.215231676	7.604321225	6.121420102	7.03361735	6.970528483	6.78457015
40	8.366501445	6.138827829	7.322282171	6.150464478	6.83923071	7.431162764	7.199846402
41	8.324482479	6.130438232	8.25523782	6.232052841	6.61923079	7.353306961	8.486935286
42	8.365808761	6.180321977	6.705755462	6.183009789	6.89568656	7.066368159	7.045918409
43	8.362373509	6.171505255	7.404853228	6.160869818	6.7290044	7.301689426	7.426390741
44	8.39154844	6.164135246	7.001466466	6.157861989	7.03420574	7.551034746	7.630136911
45	8.345761657	6.120425474	7.925312452	6.266891461	6.70742441	7.368835672	7.199304793
46	8.338182037	6.126801117	8.206674222	6.048300027	7.00421282	7.430885083	6.813894858
47	8.324624985	6.118030576	7.431991668	6.1813339	6.84831961	7.345746869	7.098561532
48	8.341022683	6.173447749	7.012010888	5.85459247	6.91816515	7.02090509	7.700793563
49	8.353475133	6.136531481	6.779908293	6.024320818	7.17575792	7.416979895	7.424765335
50	8.372312352	6.168179897	6.26117072	5.972676732	6.77485361	7.339852983	8.450842466

Ek-6.6: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre BFGS Tansig Elektrik Talep Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.

	BFGS_Tansig PCA1	BFGS_Tansig PCA2	BFGS_Tansig PCA3	BFGS_Tansig PCA4	BFGS_Tansig PCA5	BFGS_Tansig PCA6	BFGS_Tansig PCA7
1	8.425834596	6.134593649	6.153453747	6.070066605	6.03254367	6.300144951	6.045509704
2	8.445177284	6.150864514	6.059478951	6.068291114	5.94722143	6.179875468	6.928357026
3	8.387614762	6.030543575	6.062485418	5.858764149	6.2741897	6.984294831	7.133074148
4	8.362894798	6.229886121	6.008565105	6.05347403	6.26925763	7.114581711	7.360490112
5	8.33834437	6.236255353	5.996645515	6.16230569	6.58109215	6.400799863	6.733481265
6	8.36737663	6.128109611	6.052408261	6.185384993	6.14258895	7.169170592	6.565561073
7	8.377382934	6.1309459	7.484047313	6.097902225	6.05764716	7.089107482	5.923187688
8	8.328534866	6.199709914	6.533556506	6.03349983	6.35200905	6.918251942	7.194310943
9	8.3558807	6.166414885	6.296767291	5.95833609	6.18947386	6.972823693	9.538609916
10	8.291481104	6.18283688	6.164581492	6.020811692	6.37458741	7.123657378	7.901633897
11	8.353692276	6.272109053	6.032710364	6.226310513	6.65999759	7.204251515	6.790522753
12	8.263611381	6.135118319	6.309723748	6.12380556	6.83547954	7.06373733	7.336045243
13	8.305363871	6.084710405	6.216933063	6.293873597	6.79310366	6.817294745	7.241694051
14	8.351321083	6.18103407	7.479194806	5.950835916	6.38971799	7.063300057	6.516593714
15	8.308732602	6.220024261	7.310485504	6.062143873	7.18086706	7.223986057	6.552502924
16	8.321555306	6.122649306	6.221387147	6.163557976	6.57046892	6.966373452	7.955490708
17	8.316407706	6.18147867	7.210021828	6.421015922	7.03094252	7.154099618	7.157483367
18	8.302702708	6.215869493	7.555513599	6.215877196	6.64748395	7.294661867	6.896357714
19	8.338363349	6.190888831	7.113030192	5.908108469	7.17486819	7.420224265	7.118102177
20	8.326839303	6.31617133	6.904628886	6.277245569	6.75022893	7.617348838	6.195072963
21	8.324900312	6.109600033	7.450164226	6.065060912	7.04989674	7.26126783	7.562002704
22	8.346857437	6.166976792	7.236104277	5.917674903	6.85645902	6.872127821	7.780261305
23	8.326022828	6.181214659	7.944375435	6.221912132	7.10687409	7.34622451	8.532510214
24	8.331465307	6.10422854	7.186253696	6.102197095	6.80445765	7.777549009	7.250176077
25	8.323423814	6.204117701	6.254741788	6.076239906	6.88025329	6.845682481	7.593628393
26	8.261596993	6.166858197	7.008507556	6.12012103	6.66124998	7.375346367	7.219025904
27	8.336197082	6.203325669	6.459616933	6.166492965	6.59895185	7.464302347	7.111682829
28	8.357036316	6.234100102	7.563617353	6.095258805	6.72626074	7.575188527	7.867541949
29	8.304015175	6.158837966	6.913910786	6.399606868	6.7952095	6.99210573	7.151818983
30	8.316941536	6.282918367	6.518755635	5.820220391	6.9765901	7.384999273	8.049360569
31	8.308037543	6.159943667	6.165446137	6.366700067	7.01454754	7.25807859	7.103830344
32	8.383868524	6.160199464	7.269504396	6.281521709	6.7639924	7.575080457	7.052597943
33	8.335556636	6.164283169	7.204031212	6.359530132	7.01057526	7.146372294	7.996054102
34	8.356661756	6.201497184	6.229567458	6.207520016	7.07294166	7.80478227	7.7302193
35	8.330266577	6.226349363	6.721348924	6.035231575	6.78354408	7.085641171	6.808915045
36	8.350094592	6.184035862	6.54651776	6.082371579	6.90774584	6.909083878	7.529798255
37	8.344819865	6.149578452	7.358919045	6.175387924	6.62766345	6.85303318	7.676841229
38	8.321680307	6.1584491	6.729532228	6.395388162	7.02450542	7.950267751	6.613364061
39	8.275683632	6.173226727	6.596653159	6.068701833	7.10143712	7.320713531	7.453828608
40	8.351763363	6.174977049	7.304638827	6.28788605	6.63098844	7.405379208	7.259237168
41	8.317527714	6.142207171	7.006623978	6.288524074	7.10445313	7.657314644	7.714113365
42	8.343010428	6.194569982	7.016947041	6.718832568	6.95338933	6.998276134	7.665001053
43	8.350242097	6.11814963	6.825344239	6.235791585	6.90153477	7.184425276	7.123753401
44	8.326269233	6.208885148	7.529972142	5.894206353	6.75951173	7.537222159	7.305876402
45	8.364064873	6.166413686	6.957912612	5.997179587	6.6547517	6.974595783	7.635668487
46	8.331045083	6.220071388	7.513950817	6.015642028	6.7978086	7.168439364	7.453940436
47	8.339678547	6.145460302	7.171317734	5.970245645	7.07154653	6.904924469	7.094000186
48	8.358281409	6.19486486	7.238485968	5.931779223	6.69648387	8.324886971	7.555077094
49	8.358545971	6.230950316	7.536662875	6.024613435	6.96680577	7.287871082	6.632945999
50	8.341097763	6.153780437	7.601888184	6.149377286	6.6096845	7.431371738	7.218489659

Ek-6.7: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre LM Logsig Elektrik Talep Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.

	LM_Logsig PCA1	LM_Logsig PCA2	LM_Logsig PCA3	LM_Logsig PCA4	LM_Logsig PCA5	LM_Logsig PCA6	LM_Logsig PCA7
1	8.404357887	5.752509032	5.769368865	5.75612015	5.69960992	6.098580825	6.148688068
2	8.296413511	6.039753235	5.757639068	6.107444508	5.77999681	6.625333005	13.24237297
3	8.436395641	6.005122939	6.078408063	6.242426245	6.39108548	6.59117976	6.642670222
4	8.308499408	6.107102	5.729558252	6.089639633	6.58702992	6.597859324	6.541269771
5	8.293971335	6.146744902	5.711933557	6.223707205	6.66039491	6.918277148	7.456595869
6	8.405138993	6.123278278	5.953678533	6.143632663	6.59313426	6.571267439	6.296656563
7	8.360838807	6.096498115	6.841522743	6.090442699	6.62909832	6.710894791	6.045188559
8	8.29637981	6.106363807	6.056088281	6.471636728	6.73534349	6.643877649	7.792129054
9	8.306991258	6.083635438	6.710465998	6.151634872	6.73389698	7.439406232	7.437975524
10	8.317531648	6.048123971	7.785094758	6.269098876	7.09560333	6.98847504	7.167122138
11	8.320385058	6.02079809	7.515927687	6.366416057	7.1906843	7.406727666	7.345312641
12	8.403094622	6.07094373	7.758693611	6.206603517	7.34491819	7.43723309	6.806356978
13	8.343014471	5.997439508	8.055884758	6.280904736	7.48203111	12.30372203	7.971186886
14	8.342802025	6.117163647	8.181204766	6.652306517	7.43417921	7.079835252	7.294716341
15	8.378777581	6.019790508	6.743254463	6.579309004	7.27870081	7.776658069	8.510620223
16	8.320855634	6.053201088	6.556740585	6.302406534	7.67295214	7.18261099	10.52923868
17	8.326746639	6.063899927	7.380922111	6.472514861	7.22784601	7.701241495	7.989606241
18	8.323662921	6.133860602	6.268167392	6.513643615	7.71887203	7.348395666	8.378966977
19	8.275617403	6.127042498	6.462725884	6.641367497	7.24242766	8.150352508	9.22839018
20	8.337678046	6.021210466	6.764991629	6.400655203	7.04442906	8.222923905	10.37647083
21	8.343798989	6.040178839	8.415306792	6.447542998	7.3633553	7.620093909	10.35461698
22	8.345649853	6.07218401	7.131482735	6.822107868	7.51988019	8.855494474	10.86474666
23	8.312921217	6.031840012	6.8288899	6.317601405	7.0917706	7.832676472	29.62795027
24	8.379574471	6.042348597	7.436636158	6.938269319	7.02588489	8.261350931	14.72516648
25	8.334282725	6.038408546	7.187131601	6.755004859	7.17035827	8.694757626	9.687280309
26	8.338928826	6.023344918	6.613955225	6.548947721	7.2060324	8.326803353	17.26718532
27	8.357501427	6.047057427	7.966773021	6.668254031	7.29923836	7.929732071	14.33579352
28	8.359248127	6.071919703	7.178604492	6.724057518	7.73500592	9.041240433	10.46480052
29	8.342395257	6.040055434	6.801564711	6.841466833	7.16365552	14.54425153	8.736543519
30	8.342259161	6.016987642	8.006793657	7.197685305	8.09811866	8.902437726	9.504386452
31	8.315307566	6.250221285	7.601271744	7.488890197	6.87172456	8.175951683	12.84768069
32	8.381204576	6.005564024	7.657031724	6.780302274	7.27911229	9.213558125	8.003250988
33	8.324574981	6.022080904	6.494572449	6.620168838	7.06465409	8.328859619	11.4677292
34	8.330407165	6.003483012	7.373402995	7.844090141	7.26633428	8.129610194	14.31322626
35	8.213638182	6.013456787	7.101441652	7.323009068	7.8568361	8.158892013	9.03409808
36	8.295179268	6.027588856	7.431911353	6.984138614	7.517238	10.55141667	13.22894028
37	8.363030998	6.084259834	6.754426416	7.56300404	7.77109625	8.983757271	9.310709764
38	8.354476977	6.011702027	6.740308422	7.818003314	7.10870919	9.347361389	8.558603679
39	8.315920237	6.041738335	6.987143374	6.798088959	7.181585	8.333867759	8.659167905
40	8.352127015	6.04016324	8.71905362	7.916497793	7.22654399	10.15913535	13.41895068
41	8.397205794	6.016084797	7.731879875	6.129961736	7.32200151	8.587175448	16.60957089
42	8.35711927	6.030862864	6.612860394	6.249394701	6.96656219	9.339144186	15.15140941
43	8.340790624	5.982869444	7.121317216	6.729175439	8.22968184	8.353952797	15.6272513
44	8.348899583	6.014815978	7.014021959	7.514455718	7.53385878	8.290732532	16.32009091
45	8.408316956	6.086047467	9.08262059	8.627423379	7.41745741	8.634151047	9.367939596
46	8.286400811	6.148006055	8.000688283	7.037741457	7.35307029	8.697656804	11.68156943
47	8.381619531	6.040228595	7.214794503	8.44376125	7.29996134	9.03418626	8.085834683
48	8.377643558	6.069726007	8.185826523	7.160567365	7.48820691	8.667369375	10.70823081
49	8.299424285	6.08004286	7.519474053	6.574664832	7.36929017	10.57112671	16.589284
50	8.373754344	6.013585147	8.60390985	7.539075581	7.32093066	8.664821064	17.02322217

Ek-6.8: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre LM Tansig Elektrik Talep Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.

	LM_Tansig PCA1	LM_Tansig PCA2	LM_Tansig PCA3	LM_Tansig PCA4	LM_Tansig PCA5	LM_Tansig PCA6	LM_Tansig PCA7
1	8.419898748	5.741847768	5.710182119	5.73490044	5.71829091	6.124080343	5.741818332
2	8.384317931	5.777659773	6.046836606	5.677064124	6.13180524	6.22158545	5.732082992
3	8.264437056	6.109547712	5.956962695	6.09973401	5.97549753	6.556332552	5.55244468
4	8.458698968	6.045930736	5.938340815	5.95805497	6.33908444	5.74583565	6.849922425
5	8.322681914	6.121631156	6.030563864	5.89287288	5.80622246	7.170954098	6.986561029
6	8.333035073	6.043907396	6.297627126	6.417323149	6.61204547	7.426536913	6.718184087
7	8.355750249	6.128478744	5.623716255	6.062310299	6.62006913	6.728988336	6.401565429
8	8.323035372	6.007272724	6.471983322	6.240989675	6.92414432	7.36400311	8.03470112
9	8.354542583	6.120765633	5.759593903	6.591076657	6.9361873	7.584158628	10.09145277
10	8.354598195	6.098422107	7.425385706	5.930521472	6.22810825	8.415119952	9.956091574
11	8.307777523	6.179571999	6.050276038	6.179270376	6.91625072	6.990316699	16.65956359
12	8.310234064	6.041940884	5.939421072	6.380779736	7.02065527	7.120860589	14.19583312
13	8.327218854	6.277396343	6.870216896	7.264563277	6.84425741	7.153004941	64.98860414
14	8.393433654	6.03448768	6.459391666	6.085411326	7.36942877	6.955480509	8.013664187
15	8.334850334	6.074856518	6.665359887	6.477412665	7.23476998	7.7716643	7.804458981
16	8.305107434	6.043488011	6.523969611	6.291624115	7.2016424	7.19668548	11.55719333
17	8.292393219	6.160798291	6.763388023	6.208150472	7.92117611	11.10324341	9.058874361
18	8.33936603	6.052341481	7.351979459	6.464712375	7.83445191	7.051100767	130.0997767
19	8.394974749	5.994693857	6.17027765	6.56850211	7.43191012	8.481555768	7.3722086
20	8.33333068	6.070949709	6.888347221	6.405132292	7.47219194	7.500791826	9.235031215
21	8.38385132	6.018724454	7.336180931	7.022823325	7.34994354	12.86649959	15.45343014
22	8.354749065	6.026942706	6.29894069	6.246591574	7.72694328	9.966434888	13.21769402
23	8.346963291	6.056089181	7.040441339	7.011993482	7.77414163	8.222135148	8.203357298
24	8.411614085	6.035633939	6.974461531	6.370613455	7.23908385	11.17795814	10.143927
25	8.258440723	6.039890375	6.802207757	6.719737343	7.04556623	10.81502979	14.24548532
26	8.34181504	6.056333171	6.458893565	7.624828806	7.90759266	8.857913414	8.18338643
27	8.347016005	6.051107801	6.692151672	6.581672616	7.78312977	8.02478791	8.527667614
28	8.356133641	6.100239832	7.274695021	6.232830768	7.5271145	8.253463215	10.44766051
29	8.515136329	6.112363984	7.918300292	6.586353651	7.09892587	8.712901058	12.66999868
30	8.317746277	5.990755825	7.872910167	6.453361622	8.04893807	7.649975953	18.88319278
31	8.358581467	6.051973161	6.860078918	6.402990969	7.50564649	8.011449442	46.37901629
32	8.352671055	5.998013315	7.650897929	7.364149233	8.19127332	7.980357434	11.0234498
33	8.339071043	6.062640926	6.818506008	6.34731621	7.84974477	8.615220224	8.622813367
34	8.337860646	6.036735303	6.908264419	7.269166206	7.30344191	8.701178637	8.958348269
35	8.292947853	6.059465952	6.821869853	7.487200153	7.7210274	7.768447604	8.059537554
36	8.351874963	6.012274163	6.88060968	8.108175253	7.50226551	8.76500038	9.498687742
37	8.367712503	6.022238571	9.000201939	7.126195474	7.45593683	8.046082003	8.657814785
38	8.274390666	5.989968546	6.521367772	6.218521011	7.95213404	9.193443201	12.91831939
39	8.376153754	6.029597225	7.125385774	7.144525213	7.5988609	8.422133084	9.937283833
40	8.33173338	6.079436168	6.935292507	6.950332605	7.05537903	8.622201165	20.25690335
41	8.288994366	5.973592816	8.348026705	6.648889942	7.26962176	8.669584528	14.21584894
42	8.354793835	6.038379239	7.428377035	6.280864666	7.75668398	8.390297015	14.45297726
43	8.364901096	6.038020676	7.053740381	6.937182678	7.61901607	8.474932552	43.78291654
44	8.338664448	5.961252226	6.867161012	7.265524907	7.2049907	7.82762032	9.240193396
45	8.375927481	6.023969699	7.313974137	7.266470629	7.83254705	8.2802695	18.52995703
46	8.391186002	6.027966585	7.478073529	6.528537989	7.40327499	9.400841952	51.4899629
47	8.363231703	6.040566562	7.036497669	6.262504038	7.02148035	10.84774891	9.541958387
48	8.373773848	6.063145115	6.825805855	6.612567715	7.8177353	8.73755384	18.27280242
49	8.39704151	6.037570748	9.305730811	6.783733226	7.64087776	8.298634436	8.830966613
50	8.345457919	6.011346077	7.192188229	6.497117253	7.57424265	10.45727047	19.39258061

Ek-7.1: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GD Logsig Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.

	GD_Logsig PCA1	GD_Logsig PCA2	GD_Logsig PCA3	GD_Logsig PCA4	GD_Logsig PCA5	GD_Logsig PCA6	GD_Logsig PCA7
1	984.8156338	1033.994862	278.9205207	384.1437216	81.610472	804.7274745	44.06230642
2	1067.888628	47.47993463	694.8376798	709.3390204	1099.32946	266.1815188	712.6302599
3	592.5908904	925.5633173	544.7518963	396.0927224	925.732177	448.246662	27.93236567
4	908.4614865	693.5289001	264.0159954	547.2789338	21.0530006	659.5211087	127.1174482
5	1142.84665	665.1892976	630.2311513	23.81454249	416.305037	1150.881232	722.5200589
6	44.18399815	1176.879381	487.4612283	773.9437286	118.371498	206.8533027	72.65391343
7	827.5950638	323.9610714	917.7541238	1104.814848	327.829951	1126.206334	1145.613305
8	357.4940991	509.8882113	417.8504571	87.77428219	32.5709414	229.1143282	27.55658637
9	290.9583925	255.8576323	195.9439469	998.8708365	24.9147027	157.8121187	477.9744031
10	695.0665006	301.9817027	717.0781728	653.9222141	156.687104	74.39684823	350.1343204
11	891.246427	796.4561926	103.431134	854.0084512	55.2700883	89.50383854	317.3703544
12	56.03052184	121.156953	75.90500221	374.1635718	702.79478	600.8117572	123.3946736
13	811.8877857	73.77523795	566.3557585	469.2277726	830.646805	159.6680883	36.64889185
14	172.0341671	1039.592708	769.4661852	614.1514811	411.102818	196.0512711	71.72233404
15	420.3356168	693.0261441	45.45039458	609.2787385	104.072807	56.99887496	603.7260491
16	778.5081882	754.5456055	226.0137446	415.291499	963.084009	59.04307247	879.1259853
17	970.8116787	267.9733911	756.9670763	81.93818079	89.9756923	433.7387917	181.6766437
18	2068.054095	102.9402383	148.9316009	952.3598802	654.182957	302.7444627	271.2017327
19	1269.345698	59.54811454	308.910923	833.6850703	438.034953	680.1686983	590.1037327
20	942.0146501	771.2335822	119.3854769	158.2690833	330.918515	130.5451381	368.0200747
21	223.4172741	142.8903197	57.40530073	442.4337548	306.139945	632.7803207	119.5911169
22	961.918992	178.4760976	88.05552717	54.50557988	921.557582	555.1818836	298.5483543
23	928.3595459	389.3390356	65.26717552	273.1851153	784.485384	182.3837041	334.3658402
24	211.4736137	115.526051	501.8530963	703.0303089	595.649647	377.1756558	674.884796
25	962.8757358	141.3954198	22.85904173	1041.773213	877.989216	474.8220193	741.0327452
26	806.8703049	78.09851019	41.69545003	227.5860404	272.047888	25.51636121	123.6269745
27	1327.502739	128.5623742	55.67698859	432.015494	85.6620253	898.1393618	64.09446545
28	1154.687931	1362.707478	631.2547206	777.3275707	196.01178	81.40462449	418.2814302
29	676.1110193	581.0764718	92.18096323	1107.378467	44.91237	119.6624209	1043.341087
30	251.9896093	833.2741174	379.9343874	190.9034162	537.227149	406.8674203	444.6468598
31	318.5350963	603.501353	799.0842741	185.2668552	313.906467	803.6116772	446.4927744
32	1942.062092	1191.03048	34.67234885	892.2071626	194.604309	993.3386438	932.2988926
33	386.1453357	91.1076063	154.8584701	99.20819655	378.470238	1058.6271	69.24964545
34	1922.161707	613.5821194	56.62660747	39.45638544	125.836079	611.2286527	384.2250767
35	1831.300211	46.72488832	1182.158961	88.15177631	649.5187	874.4374777	314.0027482
36	1526.636195	178.4230858	937.1200405	1165.780125	325.256282	312.6716064	739.307401
37	231.4873802	37.07980797	289.070582	102.536794	153.595161	256.3346925	24.53593477
38	355.4446163	83.69950039	133.433534	52.09464181	343.645423	1090.834519	26.37866563
39	1412.313784	546.6747651	246.1959446	210.1014087	1140.66809	456.0754113	608.4517342
40	317.58815	2225.467874	173.9789238	936.4629713	90.2697682	742.191646	1126.323508
41	274.2821399	512.3497438	56.73788969	753.8307154	571.30095	179.7190731	389.3550069
42	1828.165402	204.3451425	78.71413832	43.85148157	593.084531	250.7201628	475.7123607
43	2224.131362	318.7082091	907.8299443	748.3201794	80.9771357	1135.231044	22.59070074
44	1276.504009	1098.517811	38.72208635	533.1752988	295.452615	234.8455775	92.33276568
45	605.4563174	66.13815657	96.5375699	229.1513931	381.726252	1190.955706	500.1494856
46	615.6777925	692.5721194	1199.847694	1280.081334	516.123606	276.2256991	243.375592
47	2346.569915	1688.914007	1564.454633	285.7295363	247.890311	1170.469839	436.1335703
48	560.2940475	111.6159672	245.8494484	564.3048098	1035.50388	696.3601549	92.88307051
49	4326.291049	138.2156151	463.5135883	291.335798	219.512815	378.7065697	244.502245
50	1078.120476	1139.547564	504.1508851	216.6133814	120.260206	332.0626502	566.4031675

Ek-7.2: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GD Tansig Elektrik Talep Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.

	GD_Tansig PCA1	GD_Tansig PCA2	GD_Tansig PCA3	GD_Tansig PCA4	GD_Tansig PCA5	GD_Tansig PCA6	GD_Tansig PCA7
1	841.6270366	130.2264455	983.1967643	1254.592017	117.864091	726.121385	428.0103777
2	377.7447287	681.2276215	1098.474032	909.2684854	809.830739	1244.962783	1373.306639
3	248.4754691	1079.183163	402.9253826	520.0244202	232.471943	1411.057698	981.9787851
4	626.6856958	1078.415169	359.9623126	377.6781141	1895.05593	601.792931	1205.045216
5	665.6081965	322.0698653	448.4368993	1534.540748	1299.22366	474.8648733	782.0948093
6	241.4387355	2306.416242	323.8597521	61.0888777	1206.2845	1603.477926	132.4708828
7	450.9915854	448.3911477	1223.044032	108.3446895	445.286435	121.7764975	1627.354998
8	1639.18838	257.887834	748.3851851	2034.606043	240.631871	899.3752054	1407.684961
9	2465.956443	2136.606115	1133.499493	945.0561221	961.444688	583.7565416	712.0567904
10	1055.455636	736.3925605	1261.219526	1149.464363	144.654956	901.7522701	280.9622326
11	1995.070605	1178.653837	1095.616823	2006.827491	1781.18423	962.3116707	578.2333618
12	1791.85102	891.0340576	732.9735171	2260.202955	2186.44815	2851.495572	1209.145708
13	1493.99215	1425.94641	1928.484779	677.9293753	385.829066	785.4150376	642.6261023
14	606.0256063	442.750937	781.0889362	724.8868184	589.234621	862.7840951	2127.688264
15	5783.150068	477.7751201	1669.985492	1628.65592	1683.57203	1651.194125	851.6944524
16	204.8927576	1089.164563	1204.64792	2487.883507	240.585926	971.2955271	1234.478017
17	685.9568637	611.70701	1500.007884	779.549278	140.009362	2139.091466	1244.578949
18	1101.916576	102.7675426	2551.961997	974.7280539	3442.74699	198.4470977	3568.384703
19	226.8134225	500.3255273	713.8309486	1261.466462	1861.95921	736.6873209	1660.643743
20	1077.799313	3001.907653	1256.197385	345.2620275	352.337056	788.4500848	1071.891105
21	868.4874587	21.70572174	967.0625621	1574.251362	1354.20408	679.9552343	209.6614964
22	1436.592837	627.4771282	1363.645855	205.7626528	1625.36088	292.8844746	785.4563402
23	770.4821238	1631.631598	2471.235609	748.6923033	1668.23623	214.9187703	823.6893496
24	1094.974122	3776.770686	3874.472574	91.34529273	813.001353	2300.150662	2734.673121
25	1895.04423	374.3552613	1433.32271	819.7658075	3164.82389	368.9227285	2913.473889
26	1131.177228	668.7378559	631.322229	835.2983526	292.112467	1487.543313	2342.5308
27	1844.608899	1651.705476	1231.011107	1189.702781	966.570135	1443.028777	2517.103377
28	282.1703208	4039.304282	2626.151022	1858.088722	1624.37433	2014.115263	5476.619263
29	3947.300501	528.811916	1506.608202	1590.02978	446.396089	592.6837319	248.311804
30	1425.144886	2757.63218	2466.362758	3882.729829	396.181122	265.5159019	309.4437682
31	1233.657029	154.4363622	2360.820394	675.094918	764.817281	1062.547191	339.2072365
32	290.1075409	3651.899588	597.6192365	720.0723618	1292.35812	1646.013703	2311.187211
33	2450.533271	1501.966397	2980.06319	2543.862719	3260.45267	286.7501515	2749.586848
34	1452.684173	1273.994464	1538.314986	490.7236618	1329.33309	1002.125805	3009.267292
35	795.0248765	920.5492119	559.5166311	2004.200039	440.222185	646.1352352	649.8241101
36	891.803412	2653.35574	152.3789695	1831.271465	1047.52385	1822.428178	1944.547972
37	1747.826215	171.8190861	976.8359657	1874.214172	207.087988	1142.213273	1640.117481
38	4020.859681	2968.294785	4148.588592	2692.626756	1495.38909	3094.77213	1310.078625
39	3709.063832	1258.69482	1469.540858	989.3412421	627.938208	197.669165	756.881544
40	895.512692	871.3915981	435.7494199	395.8976937	1847.85394	1702.326695	673.0557432
41	742.1538589	894.7720485	2439.130379	345.0179026	1159.83391	445.8494527	178.6137166
42	1988.60567	742.9971921	3233.377061	2176.066422	2060.98036	2210.204273	2733.767643
43	1225.829687	5508.321977	423.75236	1429.813885	2507.30635	873.5405925	1283.73416
44	382.1169598	455.4892805	250.3014956	1901.179117	4100.78808	3615.602515	1078.69702
45	701.7628786	921.6493467	410.6497539	2266.157669	338.028467	314.4802721	3543.182537
46	2391.713079	1727.577139	1333.159607	7828.596778	1808.50204	2584.399585	2275.038413
47	1302.193985	2135.461275	1006.361197	3146.173969	5434.71289	2324.155429	2613.807411
48	2617.949638	2441.439803	1828.372549	3898.354734	1903.37102	2583.801626	2170.177471
49	727.2105787	445.1346015	2521.582488	3043.361483	5390.97756	3512.962626	1142.467582
50	1292.478097	352.533773	2093.105616	384.8706174	2485.63231	1182.196105	2318.337197

Ek-7.3: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GDM Logsig Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.

	GDM_Logsig PCA1	GDM_Logsig PCA2	GDM_Logsig PCA3	GDM_Logsig PCA4	GDM_Logsig PCA5	GDM_Logsig PCA6	GDM_Logsig PCA7
1	150.883147	1423.456823	150.9250795	931.6486036	478.603074	276.5528105	1065.251076
2	1307.591103	1424.81859	199.3734425	632.5500438	943.907221	504.6984619	1133.739761
3	47.28495344	609.4414624	668.2879166	123.5633761	184.512892	776.145481	921.0394701
4	855.4271611	290.925032	20.35933234	696.3758484	291.854845	256.055669	1039.068514
5	115.0840004	983.8266178	457.8641993	56.64390165	491.963524	652.924971	569.4588019
6	675.4516578	604.2803298	1057.92497	894.6784854	333.433663	399.7218843	756.4677752
7	1947.82264	834.926249	885.151673	1752.752528	580.967981	220.9534295	869.7399557
8	839.5461058	1025.570621	1805.178028	389.7644931	283.409062	1563.916091	1183.500908
9	1022.896294	628.4040731	529.3926416	806.464334	264.826099	313.9734736	1300.331709
10	1470.339562	41.43931533	1558.570967	1270.187158	1294.45777	1162.970107	629.4347034
11	622.978478	180.2617671	2326.030656	1105.268573	500.115375	616.5790352	1310.781027
12	1544.6478	508.6990542	59.32453426	102.1168302	315.595411	1223.706761	768.037476
13	1978.06216	1176.005357	142.2502196	126.3794601	335.987148	161.6005292	865.6078351
14	3923.182058	589.9930969	448.1955369	1329.738718	1379.96515	590.4901364	759.8995986
15	424.653128	967.4344402	286.3242229	998.638353	422.155518	843.9802888	254.028915
16	523.4483183	118.1989664	3075.428799	309.8587311	1515.53409	393.8685553	721.4929443
17	764.9130055	2129.969995	257.4670836	773.7658334	1113.11397	89.95499552	491.7941018
18	466.9941429	290.2666943	2893.16117	389.8061728	1449.62924	968.687391	601.7375475
19	2242.302404	3196.860002	221.681771	261.1991337	1129.82001	451.2062334	463.5523796
20	2911.454273	633.2184545	253.0064427	122.7409991	848.404008	173.1388366	529.9577082
21	650.4427344	352.6676223	1225.930274	2337.836743	1020.08585	762.6159792	1313.98555
22	608.4495511	2667.22278	1396.411512	2676.717348	1472.26391	1824.994209	713.4234501
23	1386.735349	733.2290511	636.8303034	1222.979049	1173.87679	3027.042724	565.9062119
24	606.1364941	134.1097666	307.527901	769.8452731	1529.49525	1902.23003	1089.47137
25	1059.558828	1092.389375	1780.177879	1587.063485	2010.14024	215.3299812	372.7054044
26	965.2303401	263.0822018	542.6970714	22.19933639	1516.85744	1329.677274	207.1720612
27	352.4737075	82.26081224	1602.253315	1437.536292	1370.77778	983.1214467	862.2359953
28	1375.271921	2843.469145	482.352641	592.0733099	1317.19631	542.8531865	1503.58219
29	209.0209471	963.1283623	1171.729503	1998.032549	275.225236	662.4384916	1568.623162
30	1197.887189	3537.852298	34.02646548	622.8689334	437.669676	837.9540722	85.13165986
31	152.9529446	898.1702828	2464.322045	2737.787701	1291.62904	697.0486888	2024.683556
32	2335.115751	1005.587301	934.0973371	654.336438	2021.16803	914.2039929	1274.318082
33	1041.100737	4744.479002	646.1953319	357.3197752	1405.01124	594.9086759	1675.334236
34	907.6231096	1954.26077	1575.019375	543.2414813	1977.0013	2197.26136	1725.536904
35	669.1527607	85.52115749	3157.802513	775.7367743	312.595875	1118.88859	1418.828079
36	158.8390987	1855.686571	913.3246154	249.3866306	1229.76412	3661.041403	2082.042651
37	1750.715429	3054.017927	1220.180918	4159.595555	296.675988	819.1352773	426.2531502
38	714.9975926	2440.464016	3597.325954	2353.620051	3403.84226	148.2526845	1214.63246
39	1130.163694	109.5816935	574.502229	2343.285696	1511.3876	1073.288734	2826.429985
40	1871.959702	2177.593019	1545.547703	991.4918007	1862.01375	2619.685788	714.3698003
41	4238.207453	1238.12641	1245.917825	426.1365625	891.904248	1314.905472	3772.459113
42	1704.255173	1459.237949	179.8252702	1374.655153	622.50926	2980.55229	1352.051817
43	291.5700778	457.4888518	1217.13221	2330.972819	2396.62368	4047.256175	757.9641731
44	893.6511528	329.9475462	706.8800745	255.2001813	67.1762148	2550.730248	357.6963333
45	3371.398225	557.791707	1764.986031	553.4642885	483.031581	1171.091791	411.3836835
46	3337.217611	2447.433434	938.276758	776.4199587	3935.228	28.48239359	232.3941336
47	1344.412003	805.7294139	1238.07805	470.0630421	143.256897	270.513837	1941.806323
48	2391.505267	2016.308845	798.7989559	5237.895951	1508.4565	1184.746082	651.585368
49	280.041265	2928.928677	452.4018744	966.5925258	3134.69957	678.7170474	1611.376915
50	1559.377091	1539.883785	1816.263275	384.6217829	1039.35399	1633.466765	4373.008272

Ek-7.4: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre GDM Tansig Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.

	GDM_Tansig PCA1	GDM_Tansig PCA2	GDM_Tansig PCA3	GDM_Tansig PCA4	GDM_Tansig PCA5	GDM_Tansig PCA6	GDM_Tansig PCA7
1	254.3102936	123.7207652	141.1991506	528.3633198	61.6942783	227.7770006	620.128623
2	1531.360679	759.8384932	520.7659276	26.26658445	96.4186293	640.4543957	192.2265159
3	405.6031541	471.3130268	32.98138099	1284.001053	1405.46127	985.0108727	376.9866447
4	529.0015394	582.1334956	983.0348387	648.4779672	282.06536	296.8997065	44.16635875
5	27.87554124	347.4233232	32.86725631	190.2558648	609.738244	734.5635219	482.1101325
6	2481.535707	1885.111199	167.5234973	380.8933792	35.3107602	264.7527874	27.13235592
7	88.64364083	999.9205134	570.634242	206.114027	224.383371	439.65954	145.9284308
8	121.7473185	745.7146576	446.987455	919.2204341	518.657025	320.7557785	1341.975481
9	1740.553809	293.2367143	99.88328119	803.2892931	1332.81445	1125.316873	1903.02985
10	1735.871657	1640.524543	108.9768744	499.1770659	166.022866	425.3861812	504.2663296
11	991.9491174	1019.704338	223.0392211	2204.421455	1014.90326	1269.342042	581.3298334
12	1160.350425	134.6385855	594.2572931	122.5961771	1725.02797	48.87301651	670.9742835
13	529.4187234	621.8181635	805.1755843	919.4191032	1416.14789	394.6153636	1348.835237
14	257.5769911	1556.09742	1474.668932	2845.717227	989.561527	336.9924325	158.5755724
15	2506.410327	2456.177938	673.6088521	726.9681399	328.10477	1147.113438	425.687772
16	1310.3575	292.1627324	936.2463407	2016.280069	991.944235	863.0386861	2002.398859
17	841.6506603	132.3941728	2473.466871	1551.90773	484.20349	1368.665834	1367.671919
18	2313.631669	2507.424069	146.2205492	565.7673081	1130.2013	146.7087972	2761.401221
19	755.9956685	342.3006116	1472.799368	2393.912735	2003.10603	508.4248197	355.6797896
20	2202.886975	2017.386982	909.5051648	286.4210245	430.493007	846.3214969	1319.74084
21	295.7562498	1262.609555	268.7221269	2757.249773	246.26442	2090.187232	1846.969583
22	753.7507557	777.4602687	1637.951743	650.2697873	644.964746	364.8529144	1052.748695
23	2437.548903	600.1774207	722.427923	1281.464626	736.851788	2131.633224	1071.332994
24	314.752195	1619.400987	4892.365351	125.8651064	2154.43482	642.7225289	2287.737007
25	1762.448701	350.0927356	86.17711271	341.820328	928.756891	308.2590456	637.3806392
26	2559.372247	2707.938012	1835.87969	1069.615074	73.7684176	1645.619352	2408.463402
27	642.1112474	2515.769867	169.9040772	1400.929751	2088.94817	1655.589599	444.8164675
28	2318.547078	708.5756735	531.9440826	2373.26402	773.306368	1182.190935	1048.949284
29	1808.058968	507.465345	74.18448787	240.0094768	3731.04387	453.0213223	709.397924
30	2128.772834	1370.114206	544.3569702	1584.828151	345.511223	954.6451404	815.7802025
31	1957.3696	862.7750278	1082.846949	2273.030167	2471.19198	204.5071877	1004.128493
32	4714.625718	588.7673542	3855.491162	309.424361	1630.0871	2289.288764	922.8117605
33	2266.022015	1678.401414	1224.531098	377.7012638	763.828433	843.3586908	944.5180034
34	344.5306344	735.5288496	1024.054885	1132.465905	2644.44201	1286.020099	994.7202336
35	250.2451325	1393.711301	329.3176495	1323.162798	1361.22164	241.864854	1409.702621
36	765.9746748	3617.203796	306.9035316	953.0014245	1868.13271	1353.291273	411.8640895
37	3341.246587	1514.840155	1950.632092	1844.946456	561.553972	1039.004496	820.5337808
38	435.5790442	3935.4649	1265.286264	324.825485	1356.85141	1259.791198	1455.478224
39	1611.641784	3216.816027	499.9560571	1273.968861	4578.74938	3519.087502	1560.082202
40	420.3113567	139.3995189	2876.593327	938.5748714	640.300229	1661.589527	1280.121044
41	6144.770767	3033.253587	1387.335163	2146.659532	89.8878647	911.3747265	544.4879943
42	1918.207517	3213.297942	2178.426672	1329.030049	1645.51955	4852.769243	1736.256675
43	270.6665431	3325.992135	1138.522315	1710.509609	2340.95716	1045.616922	295.9066141
44	3717.333372	571.4447964	2481.083229	4143.389865	1555.19206	1332.994259	230.904752
45	2470.122805	2414.489748	3978.28128	3901.373656	1160.69772	1101.827178	2150.30088
46	3621.282959	2742.141187	1949.897255	3191.367235	3599.66559	1771.388364	340.638662
47	2703.295385	1383.294079	1903.932991	1305.983613	1719.80803	1047.801199	1005.911968
48	321.4710505	2631.183624	1329.512367	1509.573076	3714.4334	237.7220667	311.7201037
49	2565.10938	703.1507942	371.7174271	4472.616569	1788.91181	98.4072708	2600.96398
50	552.9640749	3351.296912	794.8438816	804.4765993	1476.01387	2631.745207	626.7481247

Ek-7.5: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre BFGS Logsig Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.

	BFGS_Logsig PCA1	BFGS_Logsig PCA2	BFGS_Logsig PCA3	BFGS_Logsig PCA4	BFGS_Logsig PCA5	BFGS_Logsig PCA6	BFGS_Logsig PCA7
1	12.33608079	12.45750688	12.1686748	12.22807326	12.1685735	12.13110255	21.35961741
2	12.1441633	12.44148948	12.28266975	12.4013711	12.2078886	12.23284959	12.06183565
3	12.43733184	12.39813367	12.20122894	12.43996384	12.2457577	12.70001577	11.9655129
4	12.31035788	12.44908197	14.51394464	13.2827513	12.0213423	12.49558692	12.10555155
5	12.20039868	13.43279304	12.28079861	20.68704795	11.9834941	11.9989734	17.02930389
6	12.52373445	12.22619681	12.40691683	12.16631955	12.0424043	11.9199563	11.99025565
7	12.33089112	12.29449771	12.15192006	14.48615299	13.0264323	11.9386441	21.0141549
8	12.6226353	13.0865302	12.15012247	16.93607974	18.8409717	12.01189755	16.3855668
9	13.9508434	13.91613295	12.25885701	12.03709285	11.9179207	15.46005259	15.54679279
10	12.27860756	12.10689555	18.15586224	13.45166495	11.9538444	12.51011663	15.34274579
11	12.60350471	12.17320339	12.37432414	17.90659903	21.5737176	18.24877421	12.43423543
12	12.26433215	12.63886252	12.17735795	12.53522735	18.3587302	17.05149359	21.15477218
13	12.04741612	12.48269112	12.12822481	15.08500466	17.7465465	19.53169049	12.51531395
14	12.43297879	12.33095316	13.64234513	13.26214293	12.5768141	19.40516808	20.69688936
15	12.39288582	12.16087956	15.15543629	12.23736231	12.4463192	15.44410129	20.02838027
16	12.45816901	12.15224997	12.49205469	13.54090421	17.7022429	13.54340941	12.00641063
17	11.88750283	12.26022854	12.06443912	18.73673925	18.8887276	16.30650882	13.40875918
18	12.06341448	13.01828845	12.36751411	12.26302913	12.7885209	12.84299861	12.94602901
19	11.94227708	12.28427102	13.08224397	12.46995034	12.5353431	14.09581941	12.63724087
20	13.06203215	12.3260833	12.42606106	12.71054837	12.4896765	16.15538834	12.26870654
21	12.64095255	15.12889551	12.37429622	12.64381016	12.1883188	15.23456772	12.45085934
22	12.52761206	12.93699831	12.5887524	13.16367054	13.1113392	13.43028116	21.95863321
23	12.52743931	13.13230428	12.42838356	13.15301748	12.7128559	12.80968073	22.08825835
24	14.63799173	12.4823117	11.95363319	12.87507207	12.300257	21.37704307	12.69674992
25	13.81832847	12.25883711	11.99482974	12.48961557	12.4574432	12.29554604	14.17754152
26	12.09511663	12.73619839	12.32062781	14.14984665	13.5145764	14.70477254	12.06402897
27	12.13028543	12.51532187	11.94594981	15.58633498	25.3587151	13.56588318	13.3094663
28	12.67332912	12.57014398	13.78848552	12.20066533	12.8087784	13.57426242	15.0422088
29	15.2978841	14.63238775	12.12991591	12.3363195	16.1261335	15.93461317	23.45371497
30	12.43537211	12.29182181	12.9166432	13.27835202	12.6181189	12.7225265	27.88752391
31	12.79500646	12.73805477	12.58414107	12.79620953	12.1226097	15.40316054	14.1359856
32	11.82244877	12.3810517	12.12449132	12.30497977	14.0427917	13.74409908	13.74258312
33	14.25679786	12.1472343	12.42349281	12.40603734	13.9484178	16.90232683	12.40085279
34	12.38701063	12.39952969	12.89984577	13.35698391	13.4845828	13.02446831	12.09524181
35	12.15882469	12.37035951	12.3690095	12.17688792	12.6166072	14.32025734	12.36269151
36	12.65312864	12.3116819	12.19241683	12.04614367	13.7429009	12.37997869	12.94048276
37	14.41621461	12.75384613	12.91768547	16.80948817	13.5263873	16.58895488	12.7569527
38	11.82953094	13.53383891	12.32295539	12.36924824	12.6081887	12.56211728	13.67534012
39	11.85492271	12.35518427	14.46338805	12.04840418	13.8823962	16.56250327	12.04735329
40	13.66982826	11.97405741	12.72780551	13.61116665	12.7673577	13.44251225	16.33478463
41	12.63396748	12.46299612	12.51981014	12.89885522	12.4318785	21.84615338	12.8407357
42	16.58680526	13.50629262	13.09446741	12.79076586	13.341987	13.97486516	12.66859533
43	14.71102112	13.20533701	13.7190602	12.89013819	13.5317352	16.09853342	13.65435277
44	14.51164424	13.95574047	16.15459047	14.18848959	22.0971884	15.71552009	13.52565973
45	13.51091221	15.15790796	14.78276136	12.06405971	12.8250369	12.80561398	13.07421765
46	13.67651406	13.85556138	12.69849408	14.99953779	12.601339	12.29997208	13.42980391
47	13.99166597	13.62481276	16.22550298	12.76125673	13.8060354	14.49458784	14.72895314
48	16.46781616	12.55092824	12.27292667	13.25173292	13.454281	25.15994768	15.06528238
49	15.76578329	13.09473429	12.80856735	14.03875279	14.8022514	14.2065472	17.06613079
50	13.46252323	14.14112497	13.00370174	14.70967285	12.632305	13.89677997	13.83478443

Ek-7.6: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre BFGS Tansig Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.

	BFGS_Tansig PCA1	BFGS_Tansig PCA2	BFGS_Tansig PCA3	BFGS_Tansig PCA4	BFGS_Tansig PCA5	BFGS_Tansig PCA6	BFGS_Tansig PCA7
1	12.20175651	12.24744905	12.22550854	21.35233019	21.2937056	12.27742909	12.3313221
2	12.47516953	12.01965582	12.2335125	12.16296795	12.1813124	12.66350825	12.23362356
3	12.39308625	12.55132337	13.5023742	12.25585447	15.1864647	13.10000891	12.2983165
4	14.70584525	12.552878	12.72246088	12.04941313	12.9480264	21.77673393	19.80656273
5	11.93932457	12.48247351	12.25813703	19.86965061	12.6021475	20.13012379	15.32209756
6	13.06662233	12.57117773	12.18218915	12.64371657	14.8091326	16.09041608	15.5411412
7	12.64259204	12.48041755	12.67050658	13.99397539	17.7643769	18.82383975	21.77694573
8	12.84209965	12.49295316	13.19857414	14.42768293	12.6149341	16.5650523	12.08356995
9	13.77090286	20.09447312	12.00457837	12.090693	12.3002484	12.42832382	18.83300858
10	12.34055865	12.47401453	12.27058458	12.3590855	13.9627145	23.22356375	12.92709369
11	12.12340681	12.47551878	20.78926197	14.84464335	13.4573122	13.98813767	13.59426954
12	11.82263865	12.71728109	12.38608093	12.8828239	14.4170997	14.84954863	15.5147582
13	12.40384802	13.49002327	17.85706661	13.75033124	13.260879	14.76409007	13.2582127
14	12.06498137	12.54104713	12.69164737	16.57681091	14.8227844	14.44461057	13.32330649
15	15.89958244	12.400643	12.06498	12.9562278	12.7942654	15.01660625	16.1434659
16	13.37423166	12.52729427	12.47991765	11.93552187	14.8930678	13.05083284	12.26923126
17	12.96683682	12.94228438	12.36766515	12.8345499	13.7361263	16.64469448	14.70368722
18	12.0248272	12.65031452	17.03582927	15.41402347	14.102376	13.87355515	15.12949097
19	13.01089059	13.72987492	12.48892006	12.13045824	14.1507929	15.38725143	14.72438379
20	12.56673419	12.31569167	14.28014111	13.32011122	16.5307022	15.62135304	15.61387084
21	11.94995017	12.28420805	12.3079509	20.06256067	14.9907041	15.51483138	15.34896557
22	12.05339248	16.10384474	14.24778623	13.77287889	14.0642195	15.399806	20.09745022
23	13.66167601	12.33445487	12.37526507	12.82353724	14.222257	13.49852338	14.15484621
24	14.83226692	14.05752685	12.49514512	13.31066226	16.5472652	15.91937805	14.15567061
25	13.98580603	13.70870639	12.28982376	12.97725524	14.32512	13.75290703	16.06164421
26	13.73840011	15.60237176	12.25820681	12.88600386	14.7066573	17.43113945	14.16832883
27	12.15782602	14.39626962	12.13822579	13.3776185	13.7650869	15.15293007	18.12045746
28	11.99229782	13.60150667	13.22206744	13.05823852	15.0189214	17.08600036	13.46429915
29	13.38649653	12.51363299	13.85717455	13.52757365	14.4879234	17.73163156	17.51899521
30	13.87557945	12.04093691	14.02087798	14.43477221	17.2141744	16.92778371	12.95167328
31	14.96250025	14.79246939	12.93476959	14.0041398	15.6323052	16.21558873	15.62536598
32	13.00013216	12.74477964	12.95192847	18.48058347	17.4095703	18.02000965	14.59386872
33	20.61646768	15.45454648	14.25200044	13.51243963	14.7440629	14.58498179	24.42363533
34	17.33313464	14.50492907	13.10522865	19.22163605	12.7829979	19.79206408	13.55206728
35	24.33388899	18.30852098	20.96535268	13.42629687	18.4825909	23.90984051	15.8259575
36	42.6211446	13.09819664	12.82255882	14.74673211	15.5975351	18.76381758	18.73825448
37	20.74706434	14.48365688	16.80150674	14.80797736	17.8390932	31.90875392	24.90006296
38	13.13134242	17.72923721	15.07604428	13.2117455	15.2524031	15.59219071	23.15856498
39	14.75875759	17.11949532	13.32214641	15.29168926	17.7774099	18.58061551	19.20239033
40	13.4000545	13.67363217	17.28624292	14.89383453	17.6931338	20.53250307	23.03089844
41	14.75438393	13.77571581	14.08483292	14.68105593	14.0374889	18.80597112	27.14819149
42	33.79393501	15.39480171	15.02154589	14.35910952	15.7308779	38.33355925	16.7130443
43	14.75665109	20.72128182	18.8881652	17.14055101	14.8105593	28.10373095	16.53970459
44	16.94392874	13.16441765	16.25868284	17.0403939	24.043606	24.0746327	20.5706201
45	17.8870878	13.45628859	14.39845954	16.5299029	19.6042409	21.23958388	26.07436491
46	25.32899391	17.92167725	15.8218887	15.9041154	17.6146172	25.35366696	25.05759597
47	21.54037531	15.16207971	18.53392064	19.1650813	17.0486186	30.97209477	19.06811853
48	94.42705962	16.54180211	16.34766219	16.12903097	15.5865081	18.44328497	21.00908798
49	12.88016472	27.45655901	16.40746897	15.19195897	32.6502162	20.59128011	17.125244
50	13.60338829	16.51635764	16.86945489	15.97132359	17.4020987	23.29977734	22.43552096

Ek-7.7: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre LM Logsig Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.

	LM_Logsig PCA1	LM_Logsig PCA2	LM_Logsig PCA3	LM_Logsig PCA4	LM_Logsig PCA5	LM_Logsig PCA6	LM_Logsig PCA7
1	12.33562174	12.37956397	12.10530502	12.21713187	12.2630101	12.55912322	12.41111872
2	21.29873423	21.31886505	12.40557121	12.62143467	12.3865653	12.21415419	13.04217621
3	12.2856885	12.10823146	12.09460937	12.15889916	12.0183367	12.3892723	12.54540458
4	12.18399819	12.28370455	12.30943185	12.20718138	12.8157963	11.60678569	12.28347046
5	12.49820497	12.05332153	12.3085365	12.29918369	11.7362157	12.07555319	12.98898428
6	12.20244674	12.31699339	12.2674806	12.91766056	12.2692251	11.72547793	12.09113757
7	12.45654044	12.37053914	12.14009828	12.21260633	12.3012876	11.47332978	12.16597556
8	13.00338037	12.11121828	12.23767094	12.15453547	13.0879499	19.56174378	12.03950817
9	12.23517264	12.21970153	12.31685675	11.81178998	12.9992344	12.50888349	12.09367264
10	12.10845378	12.13737203	11.96523752	12.20398365	11.9548924	11.84481479	12.3698925
11	12.21528544	12.20689513	11.93493044	11.82422609	11.8510025	12.51577485	13.33610279
12	13.72948976	12.38068819	12.10889099	13.76833478	12.1766463	11.65710701	12.44541182
13	12.62760568	12.34820589	12.58278128	12.06604396	12.5440682	13.04222623	12.65380865
14	12.55686421	12.47776902	12.30407863	12.15428254	13.0635743	11.7729784	12.23230281
15	12.19469834	12.44197212	12.18830116	12.49930506	12.1868225	11.55781755	13.2522722
16	12.63189362	12.46627014	12.24687976	12.1273021	11.8445869	12.10392043	11.83187917
17	12.4165107	12.45174599	11.9834099	12.33725024	12.5524136	11.50687073	12.41518136
18	12.3313205	12.41754079	12.07140142	12.09061414	12.4171558	11.50164786	13.34059938
19	12.74321969	12.54863755	12.38587812	12.33630867	13.0411567	12.89379078	11.91864061
20	12.83836007	12.52759701	12.12891945	12.2263892	12.932254	12.70786695	12.16456881
21	12.78218386	12.41420461	12.26665997	12.19932548	13.0840202	13.88014358	12.73738536
22	12.45245642	12.40514725	12.35437567	12.2901122	12.6568332	12.37228917	12.03037365
23	13.05883647	12.20512378	12.80641976	12.48045623	12.6693931	12.3220086	12.27975554
24	12.62374845	12.57307522	12.00422079	12.46044682	12.6459159	12.18159344	13.07989543
25	12.77094566	12.43991584	12.03662301	12.59777218	13.0743143	11.45564972	12.81647298
26	12.55953409	12.40972346	12.2300553	12.33140758	12.6565485	14.52750708	14.95877809
27	13.00935351	12.48185528	12.25324633	12.33037063	13.8618819	13.11089989	12.56878484
28	12.82350161	12.50930049	12.2202336	12.46808658	12.5049103	11.70969828	12.44435155
29	12.76936408	12.56737439	12.15092296	12.14114861	12.7821424	13.44510842	12.77175157
30	13.17962893	12.63388449	12.14306474	12.19902798	12.517093	13.13467654	16.55959473
31	12.85218064	12.61744695	12.32702848	12.18956646	12.8471873	11.82826781	12.47041177
32	12.97522014	12.44019589	12.10371384	12.30142896	13.0697642	11.45682925	13.43524295
33	12.85230189	12.60515233	12.31516342	12.37911711	12.6429015	13.92998809	12.51680779
34	13.00725951	12.41450349	12.28778458	12.21331499	12.8196562	11.79192358	12.3944831
35	12.90044315	12.40348815	12.3691818	12.60159831	13.0282122	14.05853512	13.87235908
36	12.90598916	12.52740262	12.13631715	12.30448304	11.9178905	13.8794419	13.21957564
37	12.95610465	12.32446091	11.98665493	12.07870079	12.4416887	12.33733423	13.12546017
38	12.57512169	12.15004245	12.59862725	12.36681311	13.1835986	13.48373421	13.05903723
39	13.10361892	12.23272948	12.35238386	12.42574504	12.7566958	11.40092335	12.36772708
40	12.83443116	12.36805843	12.34514063	12.54980602	12.2811394	14.04749247	13.64315177
41	12.85261537	12.81654983	12.10659911	12.47654976	12.9018241	13.19568169	13.14059223
42	12.94090124	12.26394859	12.55939825	12.32956721	12.837136	14.93751722	14.30570576
43	12.84460609	12.58217068	12.15438199	12.29329294	12.7423437	13.68780552	12.96701603
44	12.91536091	16.12018166	12.52620705	12.01244531	12.8167649	14.09273625	13.58022795
45	12.77130197	12.41771731	12.18616236	12.484892	12.5549084	11.7971372	12.63985779
46	12.90723413	12.17858862	12.32666155	12.41179687	12.6863604	13.70413446	14.30794155
47	12.94697055	12.20592049	12.52452433	12.05049237	12.1751378	13.50548662	13.3774156
48	12.87772796	12.50515229	12.32610438	12.30476347	12.440596	13.8745197	13.33318785
49	12.93772068	12.62182047	12.63818987	12.20672535	12.5133945	16.72440503	13.60680622
50	12.88439727	12.11855726	12.25981183	12.33565851	12.9166515	14.46444701	12.22627888

Ek-7.8: PCA Ön İşlem Faktörlerine Göre LM Tansig Gün Öncesi Elektrik Fiyat Tahmin Modellerinin MAPE Sonuçları.

	LM_Tansig PCA1	LM_Tansig PCA2	LM_Tansig PCA3	LM_Tansig PCA4	LM_Tansig PCA5	LM_Tansig PCA6	LM_Tansig PCA7
1	12.2660141	13.08580849	12.22580548	12.29885877	12.2703051	12.28541917	12.72126888
2	12.20961588	12.44022102	12.27894295	12.16916096	12.255234	12.85279593	12.30545612
3	12.45175391	12.04508619	11.78747996	12.48973735	12.1338456	12.07367219	12.40970011
4	12.21405916	12.10514272	12.24035831	21.30032637	12.0312761	12.16383113	12.14839116
5	12.51243021	12.29429781	12.26703809	12.33297494	12.4120223	12.51340348	12.95928536
6	12.43853433	12.26074258	12.21979359	12.07429569	12.289769	12.26533923	12.1856338
7	12.50337043	12.05357826	12.94916129	12.90826709	12.1613589	11.85286834	12.32092547
8	12.68265245	12.09917203	12.05297601	12.34075265	12.7072795	11.66675328	12.30972482
9	12.3877117	12.40794812	12.13308463	12.57811983	12.335648	12.40039438	12.30828852
10	12.75463379	12.30324021	11.85016595	12.48781803	12.5906348	11.67409174	12.00568277
11	12.18154567	12.60410353	12.06019889	12.2576414	12.7825941	13.03792253	12.59753484
12	12.3662961	12.51837798	12.11496876	12.27485515	12.5244726	13.43147693	12.00391613
13	12.55657948	12.21418303	12.03728273	12.75264409	12.1786026	12.52979701	12.58068995
14	12.61591906	12.61561697	12.51918177	12.80758985	12.841626	11.80429654	12.10871532
15	12.40911075	12.24571304	12.01543081	12.16381662	12.5665992	14.05544609	12.72237247
16	12.9607111	12.51781032	12.55958086	12.33977969	12.9833999	12.34403363	13.00345178
17	13.03307102	12.24724558	12.39735486	12.37555609	12.4092319	11.9113577	12.89285722
18	13.16993913	12.33257732	12.02078882	12.00504239	12.9198408	13.0785959	13.73209171
19	12.71173643	12.03070338	12.38732772	11.9969004	12.4699794	13.84405702	12.66505886
20	12.79037857	12.61916471	12.40036658	12.10803543	13.2260311	12.0024889	12.37973795
21	13.62015947	12.50803579	12.54868432	12.04841821	12.5047888	12.41931842	12.43155723
22	12.59561129	12.36704542	12.23244286	11.73608578	13.1419349	13.25091067	13.20405116
23	12.48992121	12.47283802	12.39058031	12.74354524	12.8841716	13.29878651	11.99553038
24	13.19166763	12.39389062	12.70993677	12.35417814	12.2906848	11.47042998	14.51286152
25	12.95585762	12.48905515	12.66114092	12.3550721	12.8535283	12.3886666	14.85478334
26	12.08082231	12.47896558	12.11847399	12.25247331	12.3777612	14.22599789	12.58745212
27	12.96799434	12.52442435	12.21290171	12.40015521	12.3601974	16.28785441	13.84688928
28	12.97417563	12.44031386	12.39641866	12.10768587	12.3743358	11.72735712	12.67777659
29	12.70924231	12.15025775	12.08023355	11.90003312	12.9232833	12.71885606	13.91853893
30	12.6622044	12.98102386	12.51750816	12.79716429	12.7040763	13.72609077	12.16437385
31	12.8600424	12.38551671	12.28580089	12.52618356	12.4777078	14.08485671	12.56316182
32	12.90079883	12.65003729	12.09199376	12.07311923	12.8012658	12.66874469	12.26230899
33	12.64923268	12.86440349	12.41709507	12.54417816	12.4748285	13.70740015	13.48096991
34	12.85718153	12.43274051	12.49639568	12.52637017	13.1187367	13.09798353	13.31837266
35	12.63193952	12.73633737	12.64983031	12.24236826	12.4859786	13.36864351	13.24542288
36	12.33773265	12.64434898	12.40914682	12.14744466	12.7673386	13.29049053	13.62311434
37	12.82509359	12.53865982	12.46465863	12.6430548	12.9918406	13.30714985	12.93098792
38	13.00788006	12.64915308	12.39950762	12.61465024	12.9656631	14.45653632	12.94812067
39	12.6147921	12.6258361	12.36939753	11.84562445	13.0282146	13.88890577	13.62869008
40	12.85370659	12.41992375	12.62574454	12.62367265	12.4468915	12.81618366	13.6762593
41	12.69011989	12.93427969	12.70806774	12.82160623	13.0390297	16.18159266	13.58470061
42	13.08706304	12.49093951	12.36915624	12.58489941	12.6855205	14.00522454	14.14283395
43	12.92828947	12.55014659	12.50717706	12.92246561	12.891496	12.70067092	13.20049197
44	12.7241639	13.01839439	12.37810145	12.36497482	12.2627411	14.15068132	13.9809132
45	12.84037061	12.33248114	12.83716092	12.24956223	12.4083211	14.07512258	13.47310014
46	12.66546066	12.50382766	12.45464597	11.99202666	12.6143995	11.34108234	13.86380261
47	13.02706734	12.61681902	12.43991349	12.57660745	13.0620971	14.93189338	14.1324973
48	12.74716751	12.95969779	12.05588208	12.06420409	12.5339504	12.96685649	12.66776608
49	12.70634405	12.66234931	12.36263999	12.34506819	13.7778721	13.47312048	13.78849214
50	13.08709102	12.50394378	12.51167982	12.56095167	12.5928343	14.48431307	13.90544564